

Kronika města Litomyšle

Rok 2019

Úvod

Litomyšl jako dobré místo pro život. I tak by bylo možné začít zápis do kroniky za rok 2019. Město s geniem loci, s množstvím nepřeborných občanských aktivit a lidmi, kteří se o svět kolem sebe zajímají, i v letošním roce ukázalo, že v něm pulzuje život a radost z něj. Kritici možná namítnou, že je podobné konstatování až příliš růžové. Na následujících stranách se však mohou přesvědčit, že kronikář při svém hodnocení nepoužil pouze tuto, nýbrž celou paletu barev. Nebál se upozornit na témata, která ve městě vyvolala ostrou diskuzi, vyzdvihl však i okamžiky, na které Litomyšl může být hrdá. A že jich nebylo málo!

Podobně jako předchozí rok, nabídl také ten s číslovkou 2019 prostor k bilancování. Uplynulo totiž 30 let od okamžiku, kdy v Československu padl komunistický režim a kdy jsme vykročili na cestu ke svobodě. Město a jeho obyvatelé si tyto události připomněli prostřednictvím řady akcí, při nichž jasně a srozumitelně deklarovali, že svoboda pro ně není jen vyprázdněným pojmem, nýbrž nedílnou součástí jejich bytí.

Město v roce 2019

Rok 2019 je možné označit za rok úspor a hledání finančních prostředků pro nové projekty, jakými by v budoucnu měla být například výstavba domu pro seniory.

Rozpočet na rok 2019

Rozpočet města schválilo zastupitelstvo na svém jednání 13. prosince 2018 usnesením 179/18.¹

	Provozní	Investiční	Celkem
Příjmy roku 2019	277 931,00	1 520,00	279 451,00
Přijaté úvěry rozpočtového hospodaření	0,00	0,00	0,00
Celkem příjmy r. 2019	277 931,00	1 520,00	279 451,00
Výdaje roku 2019	245 495,00	24 921,00	270 416,00
Splátky úvěrů		7 978,00	7 978,00
Celkem výdaje r. 2019	245 495,00	32 899,00	279 451,00

Investice města realizované v roce 2019

Ačkoliv byl rozpočet města na rok 2019 schválen v prosinci předchozího roku, již na konci února toho letošního došlo k jeho úpravě. Rozpočet byl navýšen o přibližně 50 milionů, které představovaly přebytky rozpočtu z roku 2018, a prostředky určené na zaplacení skluzových akcí, které se v loňském roce nepodařilo zrealizovat. Většina z této sumy byla určena na opravu městského majetku a financování již započatých investičních akcí.

Největší investiční akce realizované v roce 2019:

Název majetku	Pořizovací cena
ZŠ Litomyšl, U Školek – výstavba a zařízení odborných učeben	22 844 643 Kč
Navýšení kapacit II. MŠ	16 880 011 Kč
Veřejné prostranství ulice 9. května – veřejné osvětlení komunikace a "náměstí", výsadba zeleně	15 836 928 Kč
Zimní stadion – oprava budovy, nová technologie mrazení	12 822 981 Kč
Hřbitov Litomyšl - zázemí (kancelář, WC, sprcha, sklady)	6 596 093 Kč

¹ Rozpočet města Litomyšle na rok 2019 [online]. [cit. 2020-01-19]. Dostupné z: https://www.litomysl.cz/soubor_zobraz.php?soubor=1544782890625_rozpocet-mesta-litomysl-na-rok-2019-vcetne-rozpisu-rozpocet.pdf.

Komunikace Prokop – Lidická – veřejné osvětlení + plyn, voda...	4 318 023 Kč
Černá hora – stavba cest a nový mobiliář	3 536 217 Kč
Kotelna Dukelská – nová technologie	3 175 700 Kč
III. MŠ – úprava hygienického zázemí	3 056 401 Kč
Technický objekt a solární absorbery koupaliště	2 195 300 Kč
Kanalizace Moravská – oprava	1 743 467 Kč
Kotelna Ropkova – nová technologie	1 714 700 Kč
Přístřešek pro výstavy – svaz chovatelů	1 374 902 Kč
Centrum sociální pomoci, ul. Zámecká – výměna kotlů v kotelně	1 044 313 Kč

Některé z realizovaných investičních projektů kronikář v zápisu popisuje podrobněji.

Rok oprav, úspor i zdražování

Na konci roku 2018 vedení města avizovalo, že následující rok bude rokem úspor a oprav městského majetku. Pro mnohé Litomyšlany byl však rok 2019 spojen také se zdražováním.

Změny cen vstupného na plovárnu

Na začátku června došlo k úpravě cen vstupného na městskou plovárnu. Například celodenní vstupné stouplo z 80 na 100 korun, podražila celoroční neomezená permanentka, ale i vstupy pro skupiny včetně škol. Na druhou stranu došlo k rozšíření nabízených služeb. Zákazník si mohl zakoupit permanentku na 10 – 50 vstupů, kdy při jejím maximálním využití proti předchozím cenám ušetřil.

Příklad sezónních permanentek pro dospělé osoby:

10 vstupová = 70 Kč vstup

20 vstupová = 65 Kč vstup

30 vstupová = 60 Kč vstup

40 vstupová = 55 Kč vstup

50 vstupová = 50 Kč vstup

S novými cenami korespondovaly také investice - za více než dva miliony korun byla za tribunou vybudována ocelová konstrukce s novými solárními panely pro ohřev vody.

Přesto se změny cen setkaly s kritikou. Někteří Litomyšlané se nechali dokonce slyšet, že budou raději jezdit na koupaliště do Dolního Újezdu či Cerekvice, kde je vstupné nižší a kvalita služeb se tam v posledních letech zlepšuje. Černé scénáře skeptiků hrozících poloprázdnou

plovárnou se však nenaplnily. Dle sdělení Městských služeb Litomyšle se úprava cen na návštěvnosti plovárny nijak výrazně neprojevila.

Navýšení daně z nemovitosti

Po osmi letech přistoupila radnice k navýšení daně z nemovitých věcí, a to s účinností od 1. ledna 2020. Město argumentovalo především tím, že se musí starat o majetek v hodnotě přes 2,5 miliardy korun, což je stále finančně náročnější.

V litomyšlských městských částech a integrovaných obcích se daň od 1. ledna 2020 v případě bytů či domů navýšila o zhruba polovinu. Daleko výrazněji se však měla zvýšit v Nedošíně. Podle představitelů města má totiž Nedošín oproti integrovaným obcím rozvinutější infrastrukturu, například kanalizaci či lepší spojení s centrem městskou hromadnou dopravou. Proto lidé z Nedošína měli nově platit daň na základě stejného koeficientu jako obyvatelé městských částí a nikoliv jako občané integrovaných obcí, kde je daň nižší. Výše uvedený koeficient by tak vzrostl z původních 1,4 na 2,5. Uvedené navýšení vyvolalo tvrdou kritiku. Na základě reakcí nedošínského osadního výboru město nakonec koeficient pro výpočet daně snížilo. Zároveň se obyvatelům omluvilo za to, že s nimi při projednávání zvýšení daně dostatečně nekomunikovalo.

Změny v systému parkování

Na konci roku 2019 rozhodlo vedení města také o změnách v systému parkování. Od 1. ledna 2020 budou moci lidé za parkování platit přes mobilní aplikaci, ve stejnou dobu začne rovněž platit zvýhodněná známka na krátkodobý parking pro občany Litomyšle a integrovaných obcí. Novinkou budou i dvě plastové parkovací karty s QR kódem, které v některých případech nahradí nalepovací známky.

Parkování v centru města patří mezi ožehavá témata. Přeplněné Smetanovo náměstí s nemožností najít alespoň jedno volné místo zažil snad každý Litomyšlan – motorista. Krátkodobé parkování (po dobu dvou hodin) bylo totiž až do roku 2019 velmi výhodné jak pro místní, tak pro obyvatele z okolních měst a vesnic. Stačilo si pořídit parkovací známku v hodnotě 300 Kč. A těch se každoročně prodalo přes čtyři tisíce. Od ledna 2020 však dojde k výrazné změně. Pro Litomyšlany sice krátkodobý parking zůstane v hodnotě 300 Kč, pro mimolitomyšlské se však zvýší na 700 Kč. Jestli uvedené opatření povede k poklesu aut na Smetanově náměstí, teprve uvidíme. Mnohé změny jsou totiž jen na nás – a někteří Litomyšlané bohužel neudělají krok pěšky.

Litomyšl jako brána regionu

Ani letos Litomyšl nechyběla na významných domácích i zahraničních veletrzích cestovního ruchu, které mají v oblasti prezentace destinací svoji nezastupitelnou roli. Hlavním tématem našeho města bylo 20 let od zapsání zámeckého areálu na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO.

Ve své propagaci spolupracuje město také s agenturou CzechTourism. Cílem této agentury je budovat dobrou značku České republiky ve světě, stejně jako podporovat místní destinační managementy. V minulosti se tak dělo prostřednictvím tzv. ročních témat, roku 2019 přišla novinka. Hlavním komunikačním tématem následujících tří let se totiž stala „Města – brána regionů“.

A právě takovou branou byla vedle Prahy, Kutné Hory a Karlových Varů vyhlášena Litomyšl. Naše město bylo v zahraničí prezentováno jako lázně ducha – tedy jako místo, kam si návštěvníci mohou přijet odpočinout a načerpat novou energii. Obrovská fotografie Litomyšle putovala jako vlajková loď s agenturou CzechTourism i po domácích a zahraničních veletrzích cestovního ruchu.

Domov pro seniory

Česká populace stárne – a i když jsme byli v posledních letech svědky mírného růstu porodnosti, šlo zřejmě o jev přechodný. Výhledy hovoří o tom, že seniorů bude v příštích letech a desetiletích přibývat.

I z těchto důvodů město Litomyšl již několik let připravuje výstavbu nového domova pro seniory. Plány opakovaně připomínkovalo Centrum sociální pomoci města Litomyšle tak, aby nová budova splňovala všechna potřebná kritéria a vyhovovala nárokům klientů i zaměstnanců. V projektu se počítá s vybudováním prostředí, v němž budou moci naši spoluobčané trávit stáří s veškerou potřebnou péčí. Zároveň by mělo dojít ke spojení organizace, která v současné době působí ve dvou oddělených budovách.

Vybudování nového domova pro seniory měly ve svých volebních programech jako jednu ze svých priorit všechny kandidující strany. V otázce potřeby nového domova tedy panuje shoda. Problémem jsou však finanční prostředky. Město proto začalo na stavbu nového domova pro seniory šetřit. Peníze chce získat například lepším úročením úspor či prodejem nepotřebného nemovitého majetku. Peníze však bude hledat i jinde – například v budoucnu vyhlášených dotačních programech.

Plány na výstavbu nového bydlení

Malá nabídka a vysoké ceny. I tak by bylo možné charakterizovat jeden z největších problémů, který současnou Litomyšl trápí – nedostatek bydlení. Starosta města Daniel Brýdl k tomuto problému pro měsíčník Lilie řekl: „Jako město nemáme dost peněz na to, abychom všem zájemcům umožnili tady bydlet, ale je naší povinností podpořit zdravý růst města. Proto chystáme vlastní projekty v Husově čtvrti a na Lánech. Zároveň nabízíme developerům vhodné pozemky ve třech lokalitách – Na Prokopu, v Havlíčkově ulici a naproti nemocnici. Chceme, aby v těchto všech lokalitách vyrostlo dostupné bydlení pro střední třídu a mladé rodiny, kterého je v Litomyšli dlouhodobě nedostatek.“² Pro soukromé investory se pak město

² -mv-: Město plánuje výstavbu nového bydlení a hledá investory. In: Lilie. Ročník XXIX, číslo 8, s. 1 a 4.

rozhodlo z toho důvodu, že u nich lze předpokládat, že budou chtít výstavbu dokončit rychle a nabídnout občanům konkurenční ceny.

V lokalitě Na Prokopu by mělo vzniknout malé náměstí se zelení, dvanáct řadovek, patnáct nových domů a potřebná infrastruktura. Město bude požadovat rozložení staveb dle urbanistického řešení, developer však bude moci sám vybrat styl a podobu domů v souladu s pokyny v územním plánu. V Havlíčkově ulici by měl vyrůst alespoň třípodlažní bytový dům, v němž budou prostory pro občanskou vybavenost i bydlení. Součástí požadavků je i navržení parkovacích míst. Třetí lokalitou určenou pro investory je plocha u bytových domů naproti nemocnici na ulici Z. Kopala. V okolí místa, kde by měl stát nový domov pro seniory, je prostor pro vybudování několika obytných domů.

Developersky bude nakonec řešena také výstavba v Husově čtvrti, byť byla původní úvaha jiná. Město zde zamýšlelo vybudovat ve spolupráci s architekty vybudovat menší rodinné domy. Nakonec však od tohoto záměru upustilo. Co je však pro občany důležité – snahou je, aby nové domy v těchto lokalitách vyrostly už v letech 2020 a 2021.

Ke konci roku pak přišla z městského úřadu pozitivní zpráva. Do výzvy pro soukromé podnikatele na výstavbu nových bytů u nemocnice se přihlásili čtyři zájemci se sedmi projekty. V projektech se plánuje vybudování 50 až 100 nových bytů. O vítězi, který bude nový projekt realizovat, rozhodne odborná porota. První fáze vyhodnocování projektů by měla proběhnout v prvních měsících roku 2020.

Litomyšlské projekty financované z evropských dotací

Dotace z evropských finančních zdrojů – to je velký fenomén posledních let. Snaží se na ně dosáhnout stát jako takový, velké i malé firmy, školy a další veřejné instituce, ale i vesnice či města. Díky finančním prostředkům z Evropské unie se podařilo realizovat řadu nákladných projektů také v Litomyšli. Květnová Lilie přinesla přehled těch, které v posledních letech patřily k největším. Uvedená čísla dokazují, že evropské peníze městu zásadním způsobem pomohly.

Novostavba krytého plaveckého bazénu

Realizace: 2009 - 2010

Celkové výdaje: 151 263 000 Kč

Dotace: 55 929 000 Kč

Město: 95 334 000 Kč

Revitalizace zámeckého návrší

Realizace: 2011 – 2015

Celkové výdaje: 395 mil. Kč

Dotace: 384 mil. Kč

Město: 11 mil. Kč

Úspory energií na budovách MŠ Lidická a MŠ 17. listopadu

Realizace: 2012

Celkové výdaje: 20 850 000 Kč

Dotace: 9 419 000 Kč
Město: 11 431 000 Kč

Modernizace ZUŠ B. Smetany v Litomyšli

Realizace: 2013 - 2014
Celkové výdaje: 10 443 000 Kč
Dotace: 5 362 000 Kč
Město: 5 081 000 Kč

Protipovodňová opatření pro město Litomyšl

Realizace: 2017 - 2018
Celkové výdaje: 2 704 000 Kč
Dotace: 1 893 000 Kč
Město: 5 081 000 Kč

Přístavba ZŠ Litomyšl, U Školek

Realizace: 2018 – 2019
Celkové výdaje: 22 844 643 Kč
Dotace: 13 036 000 Kč
Město: 9 808 613 Kč

Litomyšl Chytrým městem?

Smart city neboli Chytré město je koncept, který využívá digitální, informační a komunikační technologie pro zvýšení kvality života ve městech. Zaměřuje se na efektivní využívání stávajících a hledání nových zdrojů, snižování spotřeby energií, eliminaci zátěží životního prostředí, optimalizaci dopravy a sdílení dat pro veřejné účely.

Jestli se Litomyšl připojí k městům, které tohoto konceptu využijí, se teprve uvidí. Jak představitelé Litomyšle informovali na tiskové konferenci 3. dubna, v průběhu roku by měla vzniknout pracovní skupina (odborná pracovní skupina byla Radou města Litomyšle jmenována 23. dubna usnesením č. 373/19), jejímž úkolem bude vypracování strategického plánu. V něm se určí priority, kterými se bude město zabývat. Nabízí se například doprava, parkování, odpadové a vodovodní hospodářství či energetika. Smart city v Litomyšli by tak mohlo přinést celou škálu věcí, které lidem zlepší život. Inteligentní parkovací systém, chytré vodoměry s neustálou kontrolou spotřeby, mobilní systémy na více místech ve městě, ekonomičtější provoz budov v majetku města i moderní úřad pro 21. století.

Místa přátelská pro rodiny s dětmi

Po dvou letech se do města vrátila kampaň „Litomyšl přátelská rodině“. Jejím cílem je ocenit veřejná místa poskytující potřebné vybavení a služby pro návštěvníky s malými dětmi. Patří mezi ně například bezbariérový přístup, prostor pro kočárek, přebalovací pult, dětská jídelní stolička, realizované aktivity a další. Veřejná místa - kavárny, restaurace, organizace nabízející služby pro rodiny s dětmi a podobná místa, která se chtěla do kampaně zapojit, musela do

15. května vyplnit přihlášku, kterou vytipovaným subjektům roznesli žáci ZŠ Zámecká, kde se projekt před časem zrodil. Dále byla přihláška přístupná na webových stránkách města.

Přihlášená místa následně hodnotila komise složená ze zástupců Rodinného centra Litomyšl, Informačního centra Litomyšl, žáků ZŠ Zámecká a Komise pro rodinu, mládež a komunitní plánování. Vyhlášení spojené s předáváním certifikátů proběhlo 22. června 2019 při Starodávném jarmarku na Smetanově náměstí. Ocenění nakonec získalo celkem jedenáct uchazečů. Jmenovitě Restaurace U Kolji, Rodinné centrum Litomyšl, Školamyšl, Sportovní areál, sauna a adventure golf za sokolovnou, Naděje, Sbor Církve bratrské Litomyšl, Středisko volného času Litomyšl, Komuniké, restaurace Rettigovka, Veselka, Městská galerie Litomyšl a Ella Litomyšl.

Hlavní organizátorka projektu a radní Petra Benešová k realizaci projektu uvedla: „Mám velkou radost, že se v letošním roce rozrostl počet míst přátelských rodinám s dětmi o novou organizaci Ella Litomyšl. Zároveň mě potěšilo, že organizace, kterým certifikát již vypršel, si obhájily opětovné přidělení na další roky. Velkou zkušeností pro žáky I. ZŠ jsou i přípravy a vyhlášení kampaně. Žáci vytipovali organizace, které nabízejí své služby pro rodiny s dětmi, a napsali článek do Lilie. V praxi si vyzkoušeli informování veřejnosti a objasnění kampaně Litomyšl přátelská rodině veřejnosti.“³

Nové ředitelky knihovny a galerie

Od prvního července mají Městská knihovna v Litomyšli a Městská galerie Litomyšl nové ředitelky.

Ředitelkou knihovny se stala Iva Pekníková, která vystřídala Janu Kroulíkovou. Ivu Pekníkovou návštěvníci knihovny dobře znají. V knihovně totiž pracuje už dvanáct let. Nová ředitelka žije v Litomyšli od roku 1991, je jednou ze zakladatelek rodinného centra, působila také v domově s pečovatelskou službou. V knihovně měla doposud na starosti studovnu, tréninky paměti, některé programy pro školy a Univerzitu třetího věku. O svých plánech promluvila v srpnovém vydání Lilie. „Knihovna je pro mě srdeční záležitost a vidím v ní obrovský potenciál. Nejenom jako půjčovny literárních děl, ale také jako komunitního místa pro setkávání lidí, kteří se chtějí něco dozvědět.... Chápu, že město šetří na opravy a domov pro seniory, takže bych byla ráda za menší, levnější, ale pravidelné úpravy. Mým snem je rozšířit současné oddělení pro dospělé, kde máme dost prostoru, který v současnosti zabírají sklady. Nahoře by mohlo do budoucna vyrůst oddělení pro děti s klidovou zónou a o patro výše přednáškový sál....“⁴

V městské galerii vystřídala Danu Schlaichertovou Martina Zuzaňáková, která v uplynulých letech pracovala v kulturním managementu v Praze, Brně, Vídni a Drážďanech. Martina Zuzaňáková je rodačkou ze Znojemska, radu města při výběrovém řízení zaujala svou koncepcí otevřenější galerie. „Chtěla bych oživit volné prostory ve městě drobnými výstavami uměleckých děl či happeningy. Do budoucna budeme aktivnější při komunikaci s občany

³ Litomyšl má další místa přátelská rodině [online]. [cit. 2020-03-15]. Dostupné z: <https://www.litomysl.cz/?lang=cz&co=aktualita&id=1561982387222>

⁴ -red-: Představení nových ředitelky knihovny a galerie. In: Lilie. Ročník XXIX., číslo 8, s. 5.

a potenciálními návštěvníky, zároveň je v současné době velkým tématem osvětová činnost v galeriích. To jsou věci, na které se kromě tradičních výstav regionálních umělců chci zaměřit.“⁵ Kromě uvedeného by se ráda soustředila také na nutnou opravu domu U Rytířů.

Nový velitel městské policie

Dva roky od nástupu Tomáše Rádka do vedení Městské policie Litomyšl došlo v roce 2019 k další změně. Tomáš Rádek totiž na vlastní žádost ve vedení městské policie skončil, novým velitelem se stal Libor Marek.

Libor Marek pracuje v řadách městských strážníků od roku 1995. Jeho hlavním cílem je udržování pořádku ve městě, občanské soužití a čistota města, stejně jako předcházení páchání trestné činnosti.

Litomyšl úspěšná v Perníkové popelnici 2019

Soutěž O Perníkovou popelnici, do které se mohou zapojit obce Pardubického kraje, se konala už podvanácté. Litomyšli se v ní opět dařilo. I tentokrát totiž obsadila skvělé první místo.

Do třídění odpadu se pravidelně zapojují také žáci místních základních škol. Ve školním roce 2018/2019 se jim podařilo vytrdit 112,5 tuny papíru, za které od města obdržely příspěvek 60 000 korun. Peníze putovaly na nové vybavení školních družin, herní prvky, učebnice či pracovní sešity.

Město v letošním roce udělalo i další pozitivní krok v oblasti separace odpadu – rozhodlo se totiž nahradit stávající barevné kontejnery na tříděný odpad jednotnými šedými, odlišnými jen symbolickou barevnou obrubou. Mají splynout s asfaltem a dlažbou. V letošním roce se začalo s výměnou kontejnerů v centru města, v budoucnu chce radnice vyměnit všechny barevné kontejnery ve městě. Další novinkou je pořízení pěti černých nádob na přefiltrované oleje bez zbytků potravin, které se objevily u místních obchodních domů.

Ceny purkmistra Laška za rok 2019

Letošní ceny města Litomyšle byly předány ve Smetanově domě 24. září. Starosta města Daniel Brýdl spolu s místostarostou Radomilem Kašparem předali ocenění třem významným osobnostem – Oldřichu Pakostovi, Zdeňce Vydrové a in memoriam Otokaru Karlíkovi.

Oldřich Pakosta, archivář a historik, převzal Plaketu Rady města Litomyšle za významné zásluhy o rozvoj Litomyšle v oblasti historie a kultury. „Litomyšlský rodák působil v letech 1987 – 1991 a 2000 – 2019 jako ředitel Státního okresního archivu Svitavy se sídlem v Litomyšli, celkem v této instituci pracoval 42 let. Je autorem 25 publikací o místní historii, entomologii a dalších odborných tématech, rovněž sepsal na 400 časopiseckých a novinových článků. Po řadu let rovněž působil v poradních orgánech rady města.“⁶

⁵ Tamtéž.

⁶ -mv-: Představitelé města ocenili přínos významných osobností. In: Lilie. Ročník XXIX., číslo 10, s. 5.

Otokar Karlík obdržel in memoriam Plaketu Rady města Litomyšle za významné zásluhy o rozvoj Litomyšle v oblasti kultury a vzdělávání. Otokar Karlík byl hudebníkem a bývalým ředitelem litomyšlského gymnázia, působil jako sbormistr Mužského pěveckého sboru Litomyšl, spoluzakládal tradice půlnočních mší v Neratově a významně přispěl k tradici otvírání studánek ve Vlčkově. Otokar Karlík zemřel v letošním roce, cenu přebíraly jeho dcery.

Poslední oceněnou se stala Zdeňka Vydrová, která převzala Cenu purkmistra Laška za mimořádné zásluhy o proměnu Litomyšle v moderní historické město. Zdeňka Vydrová působí od roku 1991 na pozici městské architektky a významně se podílela na koncepci rozvoje Litomyšle.

20 let v UNESCO

Na bronzové desce umístěné na budově zámeckého pivovaru při vstupu do zámeckého areálu můžeme číst tato slova: „V roce 1999 byl zámecký areál zapsán na Seznam světového dědictví UNESCO. Tímto zápisem byl potvrzen jeho světově výjimečný význam. Podle Úmluvy o ochraně světového dědictví je chráněn národy světa v jejich společném zájmu. Zámek v Litomyšli je ve své výjimečně uchované celistvosti dokonalým příkladem zámku s arkádami, typu budovy, která pochází z Itálie a přizpůsobil se českým podmínkám tak, že vznikla velmi vyvinutá forma s vynikající architektonickou hodnotou. Je dokonalým příkladem středoevropské šlechtické rezidence a jejího pozdějšího vývoje vlivem nových uměleckých proudů.“

Zápis na seznam UNESCO byl nejen pro zámek, nýbrž pro celou Litomyšl přelomovou událostí. Její 20. výročí bylo připomenuto při jednotlivých akcích, kterých se ve městě uskutečnily desítky. K těm nejvýznamnějším patřily Zahájení 8. lázeňské sezóny, Gastroslavnosti M. D. Rettigové či 61. ročník festivalu Smetanova Litomyšl. Vyvrcholení oslav připadlo na druhý zářijový týden, kdy proběhlo Národní zahájení Dnů evropského dědictví, v rámci něhož se uskutečnila Italská slavnost oslavující italskou renesanci. O zámeckém areálu se hovořilo i při ArchiMyšli – oslavě Světového dne architektury.

Zápis zámku na seznam UNESCO přinesl městu příliv zahraničních turistů, z něhož profitují i místní podnikatelé. Zámek získal k 20. narozeninám v UNESCO také krásný dárek – příslib investice v hodnotě 380 milionů korun na jeho celkovou obnovu.

Litomyšl 10. nejlepším městem pro život v ČR

Také letos Litomyšl uspěla v celonárodním srovnávání obcí s rozšířenou působností v oblastech kvality života. Umístěním na 10. místě si dokonce polepšila o dvě příčky a dvě desetiny.

Ve srovnávání se posuzovalo téměř 30 kritérií, mezi kterými nechyběly indexy zdraví a životního prostředí, materiálního zabezpečení, vzdělání, vztahů a služeb. Starosta města Daniel Brýdl k ocenění pro měsíčník Lilie poznamenal: „Úspěch ve statistickém průzkumu mne velice těší. Nejdůležitější ale je, aby to tak cítili hlavně sami Litomyšlané. Život v našem městě je hodně založený na aktivitě obyvatel a vzájemné spolupráci. Máme zde řadu šikovných

a čínorodých lidí, kteří se hodně zajímají o dění ve městě a sami výrazně přispívají k tomu, jak město funguje. Jsem si jistý, že se řada občanů ráda podívá na podrobné statistiky a porovná si je s vlastním názorem a každodenní realitou. Doufám, že letošní úspěch není naším stropem a díky podnětům od občanů i odborníků se nám podaří kvalitu života v Litomyšli ještě pozvednout.“⁷

Velvyslanci z celého světa v Litomyšli

V pátek 13. září navštívila Litomyšl delegace velvyslanců z 52 zemí světa, které do města pozval ministr zahraničí Tomáš Petříček v rámci šíření povědomí o České republice. Mezi hosty nechyběli zástupci Brazílie, Japonska, USA, Izraele Spojených arabských emirátů či Thajska. Představitelé města je seznámili s historií, památkami, architekturou, kulturním životem i občanskými aktivitami Litomyšle. Velvyslanci si osobně prohlédli zámek, piaristický chrám, fakultu restaurování, Klášterní zahrady, Smetanovo náměstí, některé místní školy, sportoviště či průmyslovou zónu. Návštěva velvyslanců byla pro město naprosto mimořádnou událostí, čehož si byl vědom i starosta Daniel Brýdl, který k návštěvě uvedl: „Bylo mi velkou ctí, že k nám diplomatický sbor vážil cestu. Podle reakcí jsou všichni nadšení a byl bych moc rád, kdyby se k nám do Litomyšle a Pardubického kraje hosté jednou vrátili. Nejenom jako turisté, ale třeba jako zástupci investorů. Akci financovalo ministerstvo zahraničí a pro město to byla opravdu dobrá prezentace a možnost ukázat velvyslancům, že zajímavá místa pro život a podnikání najdou i jinde mimo Prahu. Pro nás to byla věc prestiže a jsem rád, že se vše podařilo na výbornou.“⁸

Náměstí Václava Havla

Václav Havel a Litomyšl. Litomyšl a Václav Havel. Dva pojmy, které od sebe nelze oddělit. Byl to právě Václav Havel, který v roce 1994 přivedl do Litomyšle sedm prezidentů, aby zde s nimi debatoval o budoucnosti středoevropského regionu. Byla to právě Litomyšl a její obyvatelé, kteří si jej svého času získali. Když Václav Havel v roce 2011 zemřel a lidé po celé zemi zapalovali svíčky, aby jeho památku uctili, napadlo Lukáše Gavlovského a Romana Švejdu vytvořit ze zbytků vosku plastiku srdce. Srdce pro Václava Havla. A právě toto Srdce dva roky po svém dokončení a několika putovních výstavách našlo své trvalé místo v našem městě. V roce 2014 bylo totiž umístěno ve sklepení litomyšlského zámku.

Václav Havel tedy v Litomyšli přítomen je. Dokonce tu má svoji lavičku. Část Litomyšlanů – a také část politické reprezentace města – však již několik let usilovala o to, aby byla po Václavu Havlovi pojmenována i některá ulice či náměstí. Několikrát také přišli s tipem, kde by to mohlo být. Po rekonstrukci zámeckého návrší totiž mezi muzeem, piaristickým kostelem a zámkem vznikl prostor, který náměstí připomíná. Už několik let se zde vždy 17. listopadu schází ti, kteří si chtějí připomenout události Sametové revoluce 1989. Události, při níž právě Václav Havel sehrál rozhodující roli. Město však veškeré návrhy na přejmenování tohoto prostoru po prvním českém prezidentovi odmítlo. Lidé se přesto nevzdali. Na jednom z oken informačního centra

⁷ -red-: Litomyšl je 10. nejlepším místem pro život. In Lilie. Ročník XXIX., číslo 9., 3.

⁸ -mv-: Velvyslanci z celého světa si přijeli prohlédnout Litomyšl. In Lilie. Ročník XXIX., číslo 10, s. 1 a 7.

se dokonce svého času objevila ironicky znějící cedule s textem „Toto není náměstí Václava Havla“, která jejich snahu o pojmenování tohoto prostoru podtrhovala.

Když v roce 2018 vyhrála komunální volby Generace 89 a starostou se stal Daniel Brýdl, nechal se slyšet, že by si přál, aby k 30. výročí Sametové revoluce město uvedený prostor po Václavu Havlovi pojmenovalo. 12 září 2019 pak zastupitelstvo pojmenování části zámeckého návrší na náměstí Václava Havla skutečně odhlasovalo. Stalo se tak většinou jednoho hlasu. Slavnostní akt, kterého se zúčastnily desítky až několik stovek lidí, připadl na neděli 17. listopadu.

Pojmenování prostoru zámeckého návrší na náměstí Václava Havla vyvolalo takřka okamžitě debatu napříč místním politickým spektrem i obyvateli města. Proti byli například oba poslední starostové Radomil Kašpar a Michal Kortyš. Nepovažovali totiž prostor za dostatečně důstojný. Objevil se i argument, že se dané místo neobjeví v žádném občanském průkazu, neboť zde nikdo trvale nežije. Proti rozhodnutí zastupitelstva vznikla dokonce petice, bouřlivá debata (často s fanatickým zastáváním jednoho či druhého názoru) se vedla na sociálních sítích, o Litomyšli psala místní i celorepubliková média.

Ať už se v budoucnu tento krok zastupitelů ukáže jako správný či nikoliv, jedno je jisté. Litomyšlané se o dění ve svém městě zajímají, jsou aktivní, diskutují. Občanská společnost tu není jen formálním pojmem, ale přesně tím, co činí město živým. I to debata kolem náměstí Václava Havla ukázala.

Úpravy Trikolory

Trikolora – připomínka 100. výročí vzniku samostatné Československé republiky svítí v prostoru autobusového nádraží od října 2018. Stala se symbolem hrdosti i připomínkou doby, kdy T. G. Masaryk se svými spolupracovníky dosáhl toho, o čem většina lidí předtím jen snila – vytvoření samostatného státu. Rozsvícením Trikolory z dílny Václava Ciglera a Michala Motyčky se Litomyšl zařadila mezi města, která si vyhlášení Československé republiky v roce 1918 nejen důstojně připomenula, ale zároveň zanechala vzpomínku na sté výročí jejího vzniku. Jenže.... Krátce po rozsvícení přišla kromě obdivu také kritika. Trikolora svítí až příliš. Město tedy nechalo intenzitu světla snížit. Nepomohlo. Kritika přetrvávala – Trikolora stále svítí moc. Nakonec město nechalo pokrýt povrch uměleckého díla speciální barevnou fólií. Ta způsobila, že přes den je Trikolora výraznější (předtím působila poněkud nevýrazně = vybledle), v noci je její světlo fólií naopak tlumeno. Navíc směrem do obydleného území nad autobusovým nádražím byla ve zhruba jedné třetině výšeče aplikována folie dvojité, aby byl světelný smog omezen ještě více.

Ocenění pro nábřeží Loučné

Na projektu Obnova nábřeží řeky Loučné v Litomyšli se pracovalo od roku 2012. O pět let později byla rekonstrukce dokončena. Výrazně, a sice částkou 23 milionů korun, na něj přispěla Nadace Proměny Karla Komárka. Město pak za téměř 8 milionů korun opravilo přilehlou ulici Vodní valy. V roce 2019 projekt uspěl na XXVI. ročníku Grand Prix Architektů, když obnova nábřeží obdržela ocenění v kategorii urbanismus. Porota ocenila neobvyklé řešení

protipovodňové stěny nábřeží, která tak vytváří městské prostory pro komunikaci a krátkodobou relaxaci obyvatel města. Designované a materiálové řešení jednotlivých prvků dojem a emoci z prostoru jenom umocňují.⁹

Litomyšlské „íčko“ i letos úspěšné

Soutěž Informační centrum roku 2019 se litomyšlským zástupcům vydařila hned dvakrát. Místní „íčko“ zvítězilo v rámci Pardubického kraje, navíc vyhrálo i celorepublikové klání v kategorii soukromých informačních center. Soutěž vyhlásila asociace turistických center A.T.I.C. ČR ve spolupráci s vydavatelstvím KAM pro Česku. Zúčastnilo se jí 449 subjektů ze 14 krajů. Lidé v anketě odevzdali přes 22 tisíc platných hlasů.

Omezení fungování finančních úřadů od ledna 2020

Finanční správa České republiky rozhodla v průběhu roku 2019 o omezení služeb některých finančních úřadů. V Pardubickém kraji jde o ty, které se nacházejí v Holicích, Hlinsku, Litomyšli a Moravské Třebové. Nově by měly mít jen dva pracovníky a fungovat v omezeném režimu.

Proti rozhodnutí se zvedla vlna protestů ze strany starostů. Zřejmě nejhlasitěji postup finanční správy kritizoval starosta Hlinska, petici proti omezení fungování finančních úřadů však podepsal také starosta Litomyšle. Představitelé měst se domnívají, že uvedené změny způsobí, že se z finančních úřadů stanou v podstatě jen podatelny pro odevzdání daňových přiznání, ale už bez nabídky dalších služeb a konzultací. Finanční správa naopak trvá na tom, že rozsah poskytovaných služeb zůstane i přes uvedené změny stejný – ty prý budou poskytovány v pondělí a ve středu s možností personálního navýšení v době podávání daňových přiznání.

Činnost příspěvkových organizací města (vyjma škol a SVČ) v roce 2019

Centrum sociální pomoci

Hlavní činností příspěvkové organizace Centra sociálních služeb (CSP) Litomyšl je poskytování služeb sociální péče. V roce 2019 v rámci CSP fungovaly dvě pobytové služby:

- 1) Domov pro seniory s kapacitou 50 lůžek v Domově Pod Školou
- 2) Domov se zvláštním režimem s kapacitou 25 lůžek pro osoby trpící Alzheimerovou nemocí v Domově Na Skalce.

V roce 2019 využívalo službu domova pro seniora 66 obyvatel a službu domova se zvláštním režimem 31 obyvatel.

⁹ Grand Prix Architektů ocenila nábřeží Loučné [online]. [cit. 2020-02-15]. Dostupné z: https://svitavsky.denik.cz/zpravy_region/grand-prix-architektu-ocenila-nabrezi-loucne-20191016.html

Od listopadu letošního roku disponuje Centrum sociální pomoci města Litomyšle novým vozidlem, díky kterému bude moci snadněji přepravovat své klienty. Vůz je uzpůsobený pro přepravu vozíčkáře a současně se do něj může posadit osoba s horší pohyblivostí.

Město zároveň nechalo před zimou kompletně zrekonstruovat kotelnu v budově pod základní školou. Na auto a vybavení kotelny šlo z městského rozpočtu 1,5 milionu korun. Na základě květnového evakuačního cvičení a vyhodnocení jeho výsledků došlo i k dalším úpravám. Na protilehlé Lidické ulici byl na doporučení hasičů vyznačen zákaz zastavení, aby parkující vozidla nebránila vjezdu cisterny do areálu. Ve spolupráci s hasiči také v CSP vybrali nové evakuační podložky, celkem jich mají k dispozici 75.

Městská galerie Litomyšl

V roce 2019 realizovala Městská galerie Litomyšl celkem 7 výstavních projektů, jeden z nich ve spolupráci s Městem Litomyšl (Nositel tradic lidových řemesel).

Realizované projekty:

Šmilauerové – malíři čtyř generací 16. 2. – 7. 4

Litomyšl, Litomyšl, Litomyšl – 16. 2. 7. 4.

Mánie Josefa Portmana 16. 6. – 8. 9.

Nositel tradic lidových řemesel – 6. - 20. 9.

Výtvarná Litomyšl 19 – 21. 9. – 17. 11.

Zdenka Olivová – vibruji, tedy žiji – 23. 11. – 26. 1.

Čas příchodu – vánoční instalace – 29. 11. – 5. 12.

Městská galerie realizovala rovněž 69 programů pro školy a řadu doprovodných aktivit. Programy pro školy probíhaly v domě U Rytířů a v městské obrazárně. Zúčastnilo se jich celkem 1282 dětí. Mezi nejdůležitější (a pravidelně se opakující) doprovodné programy patřily Procházky (s) městem (1x měsíčně od března do června a následně v září a říjnu) a Večery s galerií (1x měsíčně – čtvrtetní podvečerní setkání v galerii na různá témata).

Městská knihovna Litomyšl

V průběhu roku 2019 proběhla v Městské knihovně Litomyšl aktualizace knihovního fondu, v letních měsících se pak uskutečnil úklid skladů a půjčoven. Při této činnosti došlo k vyřazení zastaralých a dlouhodobě nepůjčovaných knižních titulů (celkem se vyřadilo 8 661 dokumentů).

Čtenáři, návštěvníci

V roce 2019 poklesl počet registrovaných čtenářů, včetně čtenářů do 15 let, o 140. Jedním z důvodů úbytku dětských čtenářů a čtenářů z řad studentů byl podle knihovny fakt, že si stále více mladých lidí stahuje doporučenou četbu (je z 90% ke stažení zdarma) do elektronických

čtecích zařízení a nemají potřebu se registrovat do knihovny. Další úbytek byl způsoben změnou evidence – přechodem na systém KOHA.

Počet návštěvníků knihovny: 45834 (oproti předchozímu roku pokles)

Počet návštěvníků on-line služeb: 17276 (to je o 6769 více než v roce 2018).

Opět se také navýšil počet návštěvníků kulturních a vzdělávacích akcí, a to o 626 osob. Výrazně naopak poklesl počet návštěvníků využívajících internet v knihovně. V roce 2019 to bylo 963 návštěvníků oproti 2105 v roce 2018. To je bezesporu způsobeno tím, že většina lidí dnes vlastní tzv. chytrý telefon s připojením na internet a nemá tak potřebu využívat počítače v knihovně.

Kulturní a vzdělávací aktivity

V roce 2019 se uskutečnilo 449 kulturních a vzdělávacích aktivit. To je o 33 více než v roce 2018. Jednalo se především o lekce, besedy, přednášky a exkurze pro mateřské, základní a střední školy, dále pak o vzdělávací programy pro seniory. V knihovně proběhly čtyři kurzy trénování paměti pro začátečníky i pro pokročilé. V rámci Univerzity třetího věku (pobočky U3V Univerzity Pardubice), kterou knihovna organizuje, se uskutečnily dva přednáškové cykly. Na jaře proběhl cyklus „Fakulta restaurování pro U3V“ (ve spolupráci s Fakultou restaurování Univerzity Pardubice) a na podzim „Ženy 20. století“. Dále se v rámci U3V konaly intenzivní kurzy pro menší počet posluchačů a to: Základy kresby, Kresba pro pokročilé, Jemná jóga I a II, Angličtina pro začátečníky a Angličtina pro pokročilé.

Pro veřejnost bylo uspořádáno několik desítek besed a přednášek na různá témata. Pokračovala spolupráce s NPÚ Pardubice, proběhla beseda s Jiřím Padevětem, Martinem Mejstříkem, Petrem Čornejem, pokračoval cyklus Zapomenuté osobnosti Litomyšlska, konalo se několik cestopisných přednášek atd.

V rámci projektu MAP II se v knihovně uskutečnily besedy se spisovateli a literáty pro děti z mateřských a základních škol. Knihovna se zapojila do celostátních akcí jako je Březen - měsíc knihy, Noc s Andersenem, Noc literatury, Týden knihoven či Den pro dětskou knihu. V rámci projektu SKIP „Knížka pro prvňáčka“ pak na jaře v knihovně proběhlo pasování 209 prvňáčků na čtenáře, a to nejen z Litomyšle, ale i okolních vesnic.

Smetanův dům

Činnost Smetanova domu lze rozdělit do níže uvedených sekcí. Každá z nich nabídla řadu aktivit.

Dramaturgické a organizační zabezpečení divadelních představení

- realizováno celkem 20 představení profesionálních divadel

Dramaturgické a organizační zabezpečení cyklu koncertů (Litomyšlské hudební večery)

- realizováno 8 koncertů za účasti vesměs předních umělců a souborů

Dramaturgické a organizační zabezpečení vzdělávacích a zábavných pořadů pro děti a studenty základních a středních škol

- realizováno 18 vzdělávacích a zábavných pořadů

Dramaturgické a organizační zabezpečení pořadů zábavného charakteru a rock/pop koncertů

- realizováno 11 programů a koncertů zahrnující populární umělce a soubory

Podpora činnosti amatérských souborů a místních spolků

- pravidelný koncert Litomyšlského symfonického orchestru
- činnost Dechového orchestru (včetně pravidelných zkoušek a koncertů)
- umožnění vystoupení souborů a jednotlivců ZUŠ Litomyšl
- akce mateřských, základních a středních škol
- vystoupení tanečních dětských studií z Litomyšle (ÉRA, SCARLETT)
- podpora činnosti Fotoklubu Litomyšl, sborů Vlastimil, Paní a dívek, Mužského pěveckého sboru, Litomyšlského symfonického orchestru a dalších

Organizační zajištění/spoluúčast na významných akcích ve městě

- festival Mladá Smetanova Litomyšl
- Otvírání studánek ve Vlčkově
- Dny evropského dědictví
- Gastroslavnosti
- Lázně ducha
- ArchiMyšl
- Když Vánoce klepou na dveře
- Zámecké sklepení v moci pekelné
- Opera pod májovým nebem
- akce v rámci festivalu Smetanova Litomyšl
- Mezinárodní houslové kurzy
- Mezinárodní interpretační kurzy a Setkání přátel komorní hudby
- Kinematograf bratří Čadíků
- Slavíme 30 let svobody a demokracie
- Slavnostní rozsvícení vánočního stromu
- Starodávný jarmark (jaro/podzim)

Ve Smetanově domě dále proběhlo třináct společenských plesů a zajištěno bylo 13 večerů výuky tance a společenské výchovy za účasti veřejnosti.

Smetanův dům rovněž zajišťuje činnost Kina Sokol. To v roce 2019 odpromítalo 461 filmových představení s celkovou návštěvností 22 665 diváků.

Zámecké návrší Litomyšl

V roce 2019 proběhlo v prostorách spravovaných p. o. Zámecké návrší 240 akcí, které navštívilo celkem 95 772 osob.

Nejvýznamnější akce, které Zámecké návrší Litomyšl zajišťovalo/podílelo se na nich:

- Svatební veletrh
- festival vzdělávání Nakopněte svoji školu
- panelová diskuze Kam kráčíš, Česká republiko
- Expediční kamera
- Kurzy improvizace
- Lázně ducha
- Snídaně v trávě
- Noc kostelů
- kurz Nakopni své podnikání na Facebooku
- výstavy Excitace a Svět kostiček
- vystoupení dětského sboru Effatha
- Španělský večer
- Italská slavnost
- Návštěva velvyslanců v Litomyšli
- Archimyšl
- Litomyšlské fórum: 30 let svobody
- Andělské adventní neděle
- Betlémské světlo – koledování
- Tradiční výstava betlémů
- vánoční půlnoční bohoslužba v piaristickém kostele

Zámecké návrší rovněž zajišťuje několik aktivit a dlouhodobých programů. V roce 2019 se jednalo o:

Školu na zámku

V roce 2019 bylo realizováno 43 programů, kterých se zúčastnilo 858 dětí.

Architektonické prohlídky

Prohlídkový okruh seznamuje návštěvníky Zámeckého návrší s historií a vývojem revitalizovaných objektů. V roce 2019 se prohlídek zúčastnilo celkem 1067. Novinkou byly hudební prohlídky s Petrem Jiříčkem. Vyhlídku kostela navštívilo přibližně 8 800 osob.

Dětský program a Andělé na návrší

Dětský program byl dokončen a otevřen v červnu 2015. Veřejnost má o tuto aktivitu velký zájem. Vzhledem k tomu, že je program zcela autonomní, nejsou k dispozici údaje o návštěvnosti. Expozici Andělé na návrší navštívilo v letošním roce 1 529 osob.

Některé z uvedených aktivit jednotlivých příspěvkových organizací města kronikář podrobněji popisuje v dalších kapitolách.

Politické události v roce 2019

V čele města stál po celý rok 2019 Daniel Brýdl (Generace 89), místostarostou byl Radomil Kašpar (KDU-ČSL). Z politického hlediska prožilo město víceméně klidný rok, jednou z mediálně nejvýraznějších událostí bylo neuskutečnění návštěvy premiéra Andreje Babiše, který se měl zúčastnit Gastroslavností.

Informace z jednání Zastupitelstva města Litomyšle

Zastupitelstvo města Litomyšl se v roce 2019 sešlo pětkrát, a sice 21. února, 25. dubna, 20. června, 12. září a 12. prosince.

Jednání zastupitelstva 21. února

- zastupitelstvo města schválilo poskytnutí peněžitého daru ve výši 250 tisíc Kč Nadačnímu fondu pro rozvoj zdravotnictví Litomyšlska a poskytnutí dotace ve výši 3 465 Kč/provozní den společnosti Zlatovánek, spol. s r.o. na krytí prokazatelné ztráty provozu MHD v roce 2019
- zastupitelstvo souhlasilo s podáním žádosti o dotaci na akci „Rekonstrukce ulice Partyzánská v Litomyšli“ do národního podprogramu „Podpora obnovy místních komunikací“
- zastupitelé rovněž debatovali o čerpání 100milionového úvěru, který schválili jejich předchůdci; do poloviny letošního roku totiž mělo město bance sdělit, zda bude chtít finanční prostředky využít. Peníze byly určeny pro stavbu domova pro seniory

Jednání zastupitelstva 25. dubna

- na programu dubnové schůze bylo několik důležitých bodů, například schválení dotací pro místní kulturní a církevní organizace, změny rozpočtu města a změna územního plánu
- největší debata se vedla o možnosti využití čerpání úvěru ve výši 100 milionů korun od České spořitelny. Starosta města uvedl, že peníze musí být vyčerpány do konce roku, celou částku tedy město využít nestačí. Navrhl proto, aby se z úvěru vyčerpalo 62 milionů na rozpracované investiční projekty. Peníze, které by město na tyto akce použilo ze svých prostředků, měly být odloženy na stavbu domova pro seniory. V následné diskuzi před hlasováním vystoupil místostarosta města Radomil Kašpar s návrhem na změnu usnesení. Doporučil, aby byl upraven závěr usnesení a byla vypuštěna zmínka o tom, že se peníze musí použít pouze pro domov pro seniory. Navrhované usnesení považoval za příliš svazující a obával se toho, že omezí akceschopnost města v případě, že by bylo potřeba peníze v budoucnu použít na řešení nějaké krizové situace. V reakci na tento návrh vystoupil Vítězslav Hanzl z KSČM s prosbou, aby byly odložené peníze přece jen vázány na konkrétní účel. Vyjádřil obavu, aby se v budoucnu nepoužily na něco jiného a na stavbu domova pak peníze chyběly. Místostarosta města však znovu uvedl, že jeho návrh je méně svazující. Zastupitelé

následně 17 hlasy schválili usnesení v podobě protinávrhu. Úvěr byl do rozpočtu města na rok 2019 zapojen částkou ve výši 43 717 tisíc korun. Čerpáním úvěru na akce roku 2019 mělo dojít k úspoře vlastních zdrojů města ve výši 24 375 tisíc Kč

- zastupitelé dále schválili závěrečný účet města za rok 2018, účetní závěrku a odsouhlasili poskytnutí dotací v oblasti kultury a cestovního ruchu

Jednání zastupitelstva 20. června

- na začátku jednání se zastupitelé seznámili s novými ředitelkami Městské galerie Litomyšl a Městské knihovny Litomyšl a poděkovali dosavadním ředitelkám za jejich práci nejen pro obě instituce, ale pro město jako takové
- při řešení majetkoprávních záležitostí zastupitelé schválili nový ceník na prodej městských pozemků (změna po čtyřech letech)
- finanční výbor zastupitelům jednomyslně doporučil zvýšení daně z nemovitosti, které bylo následně schváleno; vybrané peníze mají být použity na dlouhodobě podfinancované opravy městského majetku (blíže se kronikář tomuto problému věnuje na jiném místě zápisu)
- v oblasti financí místostarosta Radomil Kašpar informoval přítomné o vyhraném soudním sporu týkajícím se výběrového řízení při revitalizaci zámeckého návrší. Finanční úřad před lety zpochybnil jedno z výběrových řízení, které pro město realizovala externí firma. Město následně dostalo pokutu 4 miliony, bylo však přesvědčeno, že odpovědnost musí nést právě uvedená firma, která výběrové řízení připravila. Po čtyřech letech dal soud městu za pravdu, peníze Litomyšl získala od pojišťovny projektové agentury
- na červnové schůzi se hovořilo také o plánované výstavbě depolymerizace pneumatik na Pohodlí. Také o tomto tématu informuje kronikář podrobněji na jiném místě zápisu

Jednání zastupitelstva 12. září

- na zářijovém jednání zastupitelstva měly být projednány body týkající se reťopingu atletického stadionu a odvodnění fotbalového hřiště. Na začátku jednání však starosta města Daniel Brýdl oznámil, že tyto body byly staženy, a to z toho důvodu, že město chce do budoucna žádat o dotaci a celý projekt lépe připravit (a také rozšířit o malé multifunkční hřiště)
- zastupitelé na schůzi odsouhlasili stanovisko k dálnici D 35, které mimo jiné investorovi znovu potvrzuje, že si město nepřeje severní křižovatku u města a odpočívku pro kamiony
- na schůzi zastupitelé také znovu řešili daň z nemovitých věcí. Na základě reakcí nedošínského osadního výboru došlo pro tuto obec ke snížení koeficientu pro výpočet daně. Nedošínu se podle původního návrhu zvyšovala daň ve dvou koeficientech, zatímco městským částem a integrovaným obcím pouze v jednom. Kvůli tomu by ovšem došlo k výraznému nárůstu daně, a to až čtyřnásobně oproti minulosti. Členové osadního výboru s takovým navýšením nesouhlasili, argumentovali tím, že v obci není

občanská vybavenost na takové úrovni jako ve vlastní Litomyšli. Nakonec byl zastupiteli přijat kompromis, Nedošín bude mít nově koeficient 1,4 místo původního 2,5. Vedení města se rovněž obyvatelům omluvilo za chybu v komunikaci při projednávání zvýšení daně.

- zastupitelé rovněž silou jednoho hlasu prosadili vznik náměstí Václava Havla v prostoru mezi piaristickým kostelem a regionálním muzeem (více v samostatné poznámce)
- na přetřes přišla také socha Zdeňka Nejedlého na Zámecké ulici; k textu tabulky, která je umístěná pod sochou, přijalo zastupitelstvo toto prohlášení:

Prohlášení Zastupitelstva města Litomyšle k textu u sochy Zdeňka Nejedlého

Po listopadu 1989 došlo v naší zemi k hromadnému odstraňování soch a pamětních desek oslavujících osobnosti spjaté s obdobím budování reálného socialismu. K podobné iniciativě došlo i v Litomyšli, kde se ozývaly požadavky občanů, aby z veřejného prostranství před základní školou na dnešní Zámecké ulici zmizela socha místního rodáka, historika, muzikologa a vlivného poválečného komunistického politika Zdeňka Nejedlého, odhalená v roce 1978 při oslavách stého výročí jeho narození. Následně se debata přenesla do tisku a přiměla představitele města, kteří nechtěli jít cestou kácení pomníků, aby představili své řešení.

Počátkem roku 1992 se vedení města v čele se starostou Miroslavem Brýdlem rozhodlo umístit k Nejedlého soše textový dodatek, který by aktualizoval vztah současných Litomyšlanů ke zpodobněné osobě. Z několika návrhů byl vybrán text ředitele Státního okresního archivu Svitavy se sídlem v Litomyšli PhDr. Milana Skřivánka, který se nakonec na kamenné desce pod sochou objevil v této podobě:

*„Odmítám ty, kdož se rozhodli pro oslavu člověka, stejně jako ty, kdož se rozhodli jej tupit...,
mohu dát za pravdu jen těm, kdož v úzkostech hledají.“ B. Pascal.*

ZDENĚK NEJEDLÝ /1878–1962/

*Rozmnožil i poškodil kulturu českou, přinesl poctu i úhonu rodnému městu, jež oceňuje dobré,
zavrhne špatné jeho skutky.*

Zvolené řešení si v následujících letech získalo obdiv mnoha věhlasných kulturních osobností, ale u části veřejnosti, a to i velmi poučené, narazilo na tvrdý odpor. Od chvíle, kdy byl nápis pod sochu umístěn, žije svým vlastním životem a podléhá různým, často zcela zavádějícím výkladům, které se zcela míjí se záměrem jeho autora. Protože jsme s nepochopením textu dlouhodobě – osobně i mediálně – konfrontováni až do dnešních dnů, rádi bychom se přihlásili k významu, jaký mu přikládá jeho původce a jaký měli na zřeteli představitelé města, když jej schválili k realizaci.

Citátem z Pascalových Myšlenek chtěl autor vyjádřit nesouhlas s oslavováním lidí např. vytvářením jejich pomníků, ale i s jejich jednostranným nekritickým odsuzováním. Svým dovětkem potom rozpornost Nejedlého osobnosti, resp. svár různých osobnostních pnutí, který je ve větší či menší míře vlastní všem lidským bytostem. Text rozhodně nemá ani

částečně obhajovat existenci oslavné sochy či být kompromisem (jak bývá nejčastěji interpretován).

Nejedlý je příkladem tragédie některých moderních vzdělců, jejichž životy jsou poznamenány osudovým intelektuálním i morálním selháním. Jeho socha však má na svém původním místě zůstat jako svébytná historická stopa, sloužící nadále nikoli k oslavě zobrazené osoby, ale jako zneklidňující osten a varování vedoucí k zamyšlení nad bolestnou minulostí. Je tedy nadále obhajitelná pouze jako podnět k přemýšlení o minulosti a výzva k osobnímu hledání. Právě k němu nabádá textový doplněk, jenž sám o sobě není míněn jako nějaká konečná výpověď vyrovnávající se se složitou a nejednoznačnou minulostí.

Jednání zastupitelstva 12. prosince

- nejdůležitějším bodem bylo projednání rozpočtu na rok 2020, který je naplánován ve výši 311 milionů korun na straně výdajové, na straně příjmové pak město počítá s částkou 287 milionů korun. Rozdíl mezi příjmy a výdaji má pokrýt zůstatek, který má město na bankovních účtech. Strana výdajů rozpočtu obsahuje i naspořenou částku 28 milionů korun, které chce město použít na výstavbu domova pro seniory. Předseda kontrolního výboru Lubomír Sršeň vyzval zastupitele, aby do budoucna intenzivněji řešili oddlužování města
- zastupitelé dále projednali změny v Evropském školicím centru. Po dvaceti letech totiž skončila spolupráce města a spolku YMCA Europe na jeho provozování. Od ledna 2020 bude EČC provozovat pouze město. YMCA Europe se významným způsobem zasloužila o záchranu a rekonstrukci zámeckého pivovaru. Ze svého rozpočtu městu za dvacet let pomohla nejenom s opravou historicky cenné budovy, ale také vkladem téměř 12 milionů korun na první fázi oprav a příspěvku na založení obecně prospěšné společnosti EŠC. Celkem město a YMCA na opravy daly přes 50 milionů korun, díky kterým místo proměnily v moderně vybavené kongresové a ubytovací centrum
- dalším zásadním tématem bylo jednání o uvažovaném omezení akutní operativy v místní nemocnici; jak kronikář informuje na jiném místě zápisu, zastupitelstvo se postavilo proti uvažované změně, své stanovisko tlumočilo vlastníkově nemocnice, kterým je Pardubický kraj – a ten své stanovisko prozatím přehodnotil
- na zastupitelstvu byla rovněž projednána petice proti přejmenování části Jiráskovy ulice na náměstí Václava Havla; petice obsahovala 412 podpisů, podle petičního práva jich platných bylo 140. Autorem petice byl David Štegnér, který zastupitelům řekl, že smyslem petice nebylo Václava Havla dehonestovat, ale vybrat vhodnější lokalitu, která by mohla být po někdejším prezidentovi pojmenována. V diskuzi vystoupili i někteří další občané, kteří zmiňovali, že přejmenování prostoru rozdělilo obyvatele na dva tábory, uvedli také, že lokalita mohla být pojmenována po některé místní významné osobnosti. Zastupitelstvo vzalo petici na vědomí

Informace z jednání Rady města Litomyšle

Rada města Litomyšle se v roce 2019 sešla celkem osmadvacetkrát. Na následujících řádcích jsou uvedeny ty body, které kronikář považoval za důležité zaznamenat. Podobně jako v předchozích letech nejsou uváděna všechna jednání.

Jednání rady z 15. ledna

- RaM souhlasila s podáním žádosti o dotaci na projekt „Kříž před kaplí v Suché“ do programu Podpora památkové péče v Pardubickém kraji na rok 2019
- RaM souhlasila s uzavřením smlouvy na stavbu „Oprava oken a dveří Smetanův dům – IV. etapa s firmou JR INTERIER s.r.o.
- RaM jmenovala pro volební období 2018 – 2022 předsedu a členy Mediální komise ve složení:
 - Daniel Brýdl
 - Josef Janeček
 - David Edlman
 - Radek Holcman
 - František Renza
 - Aleš Bárta
 - Jiří Lammel
 - Michele Vojáček
 - Michaela Severová
 - Pavel Sodomka

Jednání rady z 29. ledna

- RaM souhlasila se snížením kapacity I. MŠ Litomyšl od 1. 9. 2019 ze 110 dětí na 82 dětí
- RaM souhlasila s poskytnutím mimořádného příspěvku CSP Litomyšl v částce 1 mil Kč v měsíci únoru, 1 mil Kč v měsíci březnu a 1 mil. Kč v měsíci dubnu (CSP nemělo finanční prostředky z Pardubického kraje, potřebovalo hradit mzdy). Prostředky jsou poskytnuty ze schváleného rozpočtu CSP Litomyšl
- RaM souhlasila s připojením města k akci "Vlajka pro Tibet" vyvěšením tibetské vlajky před budovou městského úřadu dne 10. 03. 2019

Jednání rady z 12. února

- RaM souhlasila s podáním žádosti o dotaci na projekt „Restaurování maleb v Očistcové kapli - 2019“ do programu Podpora památkové péče v Pardubickém kraji na rok 2019

Jednání rady z 26. února

- RaM souhlasila, aby III. MŠ Litomyšl využila skácené kmeny stromů z Nedošínského háje na tzv. „venkovní učebnu“ do školní zahrady jako přírodní sezení s pískovištěm pro děti

Jednání rady z 12. března

- RaM souhlasila s tím, aby tiskové oddělení poskytlo zástupcům Generace 89 fotografie z archivu MěÚ Litomyšl a zpravodaje Lilie pro účely vytvoření propagačních materiálů k volbám do Evropského parlamentu 2019. Výsledné materiály měly pojednávat o litomyšlských projektech financovaných z dotací EU a neměly mít formu politické propagace konkrétního hnutí či strany. Informační kampaň měla v občanech vzbudit zájem o tyto volby a zvýšit povědomí veřejnosti o podpoře z EU
- RaM jmenovala v souladu s ustanovením článku X. odst. 5) zakládací listiny obecně prospěšné společnosti Smetanova Litomyšl, o.p.s., IČO: 259 18 206, se sídlem Jiráskova 133, Záhradí, 570 01 Litomyšl, novými členy správní rady této společnosti:
 - JUDr. Martina Netolického, Ph.D.
 - PhDr. Miloše Kadlece
 - Ing. Miloše Pavliše
 - Mgr. Daniela Brýdla, LL.M.

Jednání rady 26. března

- RaM schválila poskytnutí dotace ve výši 10.000 Kč společnosti Domov na zámku Bystré, na dofinancování sociální služby

Jednání rady 1. dubna

- RaM vzala na vědomí Zprávu o hodnocení nabídek a Posouzení dokladů předložených dle § 122 zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek ve znění pozdějších předpisů na veřejnou zakázku akce "Rekonstrukce strojovny zimního stadionu v Litomyšli za účelem snížení množství chladiva R 717". Jako nejvýhodnější vyhodnotila nabídku firmy ENERGO CHOCEŇ, s.r.o., Nádražní 631, 565 01 Choceň, IČ: 25932420

Jednání rady 9. dubna

- RaM schválila poskytnutí dotace ve výši 4.000 Kč společnosti Senioři České republiky, z.s., Městská organizace Litomyšl, IČ: 72030178, Zámecká 500, Litomyšl na podporu akce "III. sportovní hry seniorů v Litomyšli dne 6. 6. 2019"
- RaM souhlasila a doporučila ZaM schválit poskytnutí dotace ve výši 25.000 Kč společnosti BK Litomyšl, Družstevní 298, IČ: 029 46 351 na podporu Národního Festivalu v basketbalu minižáků U13 ve dnech 10. - 12. května 2019"

- RaM schválila přijetí finančního daru organizaci CSP Litomyšl na nákup kyslíkového koncentrátoru v hodnotě cca 35.000 Kč

Jednání rady 23. dubna

- RaM schválila poskytnutí dotace ve výši 4.000 Kč Českému rybářskému svazu, z.s., místní organizace Litomyšl na materiální pomoc a nákup technických pomůcek při zajištění a pořádání úvodního kola IX. ročníku Regionálního turnaje v rybolovu
- RaM schválila poskytnutí dotace ve výši 5.000 Kč Společnosti železniční při DKV Česká Třebová na úhradu nákladů akce Mikulášský parní vlak na trati Choceň Litomyšl
- RaM souhlasila a doporučila ZaM ke schválení poskytnutí individuální dotace ve výši 25.000 Kč Regionálnímu muzeu v Litomyšli na vydání cestopisu Martina Kabátníka
- RaM vzala na vědomí informace o programu Gastronomických slavností M. D. Rettigové

Jednání rady 7. května

- RaM souhlasila s jednáním s Pardubickým krajem o příspěvku města na vybudování nového parkoviště v areálu nemocnice. Město Litomyšl by přispělo ve výši 50 % pořizovacích nákladů na stavbu parkoviště, nejvýše do celkové částky příspěvku ve výši 4 mil. Kč. Byla by uzavřena smlouva o poskytnutí dotace a ta by byla městem poskytnuta po vybudování a kolaudaci parkoviště. p. č. 2288/12 ostatní plocha o výměře 19 m² v katastrálním území Litomyšl z vlastnictví Pardubického kraje do vlastnictví města.
- RaM souhlasila s podáním žádosti o grant z Norských fondů na realizaci projektu „Dům U Rytířů, Litomyšl“. Předmětem projektu je stavební obnova tohoto domu. Max. výše grantu může být až 85% ze způsobilých výdajů. Max. výše grantu je 1,5 mil. EUR
- RaM vzala na vědomí zápis z jednání komise pro vyhodnocení výběrového řízení na funkci ředitele/ředitelky příspěvkové organizace Městská knihovna Litomyšl ze dne 29. dubna 2019 a jmenuje s účinností od 01. 07. 2019 do 30. 06. 2025 Ing. Ivu Pekníkovou na pracovní místo ředitele příspěvkové organizace Městská knihovna Litomyšl
- RaM souhlasila s tím, aby se Město Litomyšl stalo spolupořadatelem Mezinárodního festivalu outdoorových filmů 2019

Jednání rady 21. května

- RaM souhlasila s umístěním sídla spolku Dítě v pohybu z.s. na adrese Základní škola Litomyšl, T. G. Masaryka 1145, Litomyšl.

Jednání rady 4. června

- RaM schválila přihlášení města za účastníka územního řízení ve věci stavby Areál termické depolymerizace odpadových pneumatik Čistá - Pohodlí, jejímž investorem je firma Lamione SE. Město Litomyšl je povinno hájit zájmy obyvatel města Litomyšl a výše uvedený záměr se nachází v bezprostřední blízkosti k. ú. Nová Ves a Pohodlí, jež tvoří nedílnou součást města Litomyšle
- RaM souhlasila s přidělením certifikátu „Místo přátelské rodině“, které je uděleno na základě kampaně „Litomyšl přátelská rodině“ na období 2019 – 2022 těmto organizacím: ELLA Litomyšl s.r.o.; Restaurace U Kolji; Rodinné centrum Litomyšl, z.s.; Školamyšl základní škola; Sportovní areál, Sauna a Adventure golf za Sokolovnou; NADĚJE – Pobočka Litomyšl – nízkoprahové zařízení; Sbor Církve bratrské v Litomyšli; Středisko volného času; Komuniké, o.p.s. restaurace Rettigovka; VESELKA LITOMYŠL s.r.o. a Městská galerie Litomyšl

Jednání rady 10. června

- RaM vzala na vědomí Zprávu o hodnocení nabídek zadávacího řízení veřejné zakázky "Dodávka techniky" pro II. ZŠ v rámci stavby "Odborné učebny ZŠ Litomyšl, U Školek". Jako nejvýhodnější vyhodnotila nabídku firmy AV MEDIA, a.s.

Jednání rady 19. června

- RaM schválila poskytnutí dotace ve výši 6.000 Kč Českému rybářskému svazu, z.s., místní organizace Litomyšl na materiální pomoc a nákup technických pomůcek při zajištění a pořádání dětských turnajů v rybolovu
- RaM schválila poskytnutí dotace ve výši 2.000 Kč Náboženské obci Církve československé husitské na divadelní představení pro děti Příhody lišky Bystroušky
- RaM schválila poskytnutí dotace ve výši 20.000 Kč na úhradu nákladů souvisejících s uspořádáním Litomyšlského pivního festivalu
- RaM schválila poskytnutí dotace ve výši 15.000 Kč Českému sdružení přátel betlémů na přípravu a konání adventní výstavy betlémů a tematické exkurze
- RaM souhlasila s podáním žádosti o dotaci „Pořízení DA pro JPOII Litomyšl“ do programu JSDH_V2_2020 - pořízení nového dopravního automobilu

Jednání rady 2. července

- RaM schválila přijetí dotace z Pardubického kraje (titul: Příspěvky a záštity kanceláře hejtmána) ve výši 100.000 Kč na realizaci Zahájení 8. litomyšlské lázeňské sezóny
- RaM schválila přijetí dotace z Pardubického kraje (titul: Příspěvky a záštity kanceláře hejtmána) ve výši 130.000 Kč na realizaci Gastronomických slavností M. D. Rettigové
- RaM souhlasila se vstupem města Litomyšl do spolku Routes of Reformation (Cesty reformace)

Jednání rady 6. srpna

- RaM vzala na vědomí informace o programu Národního zahájení Dnů evropského dědictví
- RaM vzala na vědomí informace o programu Litomyšlské dvorky 2019

Jednání rady 27. srpna

- RaM souhlasila s podáním projektové žádosti o finanční příspěvek na projekt „Dynamické řízení světelné křižovatky silnice I/35 Litomyšl“. Žádost bude předložena na SFDI. Max. výše příspěvku může dosáhnout až 85% z uznatelných nákladů akce
- RaM souhlasila s předloženou cenovou nabídkou od společnosti DABONA s.r.o. na kompletní zajištění služeb souvisejících s projektovou žádostí „Dynamické řízení světelné křižovatky silnice I/35 Litomyšl“
- RaM schválila poskytnutí dotace ve výši 20.000 Kč žadateli Bohemian Multimedia spol. na úhradu nákladů souvisejících s pronájmem prostor v rámci vzdělávacího projektu ANOMALIA v Evropském školicím centru Litomyšl
- RaM vzala na vědomí informace o programu ArchiMyšle 2019

Jednání rady 10. září

- RaM souhlasila s nákupem sportovních lahví za částku 40.000 Kč, kterou město získalo od společnosti EKO - KOM, a.s. jako odměnu za umístění v krajské soutěži v třídění komunálního odpadu O Perníkovou popelnici. Lahve budou distribuovány sportujícím dětem a mládeži v rámci omezení používání jednorázových PET lahví na sportovištích

Jednání rady 24. září

- RaM schválila přijetí dotace ze Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska ve výši 50.000 Kč na úhradu části nákladů spojených s organizací Národního zahájení Dnů evropského dědictví 2019
- RaM schválila poskytnutí dotace ve výši 7 tis. Kč společnosti VOŠ a SPgŠ, Komenského nám. Litomyšl, IČ: 62032381 na podporu celostátní konference matematiků, která se konala v Litomyšli ve dnech 17. - 19. října 2019
- RaM souhlasila se zakoupením osobního automobilu s přestavbou pro CSP Litomyšl bez výběrového řízení dle Směrnice 6/16 čl. 8. Dle zaslaných nabídek je cena versus vybavenost nejvýhodnější u Berlingo XL 1,5. Včetně přestavby pro vozíčkáře je stanovena cena max. 890.000 Kč včetně DPH

Jednání rady 22. října

- RaM se seznámila s vytipovanými lokalitami na jednání se Státním oblastním archivem v Zámrsku ve věci nového objektu místního archivu

- RaM schválila přijetí dotace z Pardubického kraje (titul: Příspěvky a záštity kanceláře hejtmána) ve výši 60.000 Kč na realizaci Národního zahájení Dnů evropského dědictví v Litomyšli a oslavy 20. výročí zápisu na Seznam UNESCO
- RaM vzala na vědomí informace o programu akce „Slavíme 30 let svobody a demokracie“
- RaM vzala na vědomí informace o programu Andělských adventních nedělí 2019

Jednání rady 19. listopadu

- RaM souhlasila se zapůjčením výstavy Litomyšl - hlavní město současné české architektury do Klatov. Výstava proběhne v kostele sv. Vavřince v termínu od 12. března do 25. dubna 2021

Jednání rady 3. prosince

- RaM souhlasila s tím, aby Městská galerie Litomyšl podala žádost o dotaci z Ministerstva kultury ČR v oblasti evidence dokumentace movitého kulturního dědictví. Z případné dotace by galerie ráda zajistila kvalitnější fotodokumentaci a digitalizaci sbírky (včetně pořízení kvalitního vybavení a kurzu focení dokumentů)
- RaM se seznámila s návrhem pravidel pro participativní rozpočet města Litomyšle a schválila jejich znění pro rok 2020

Volby do Evropského parlamentu¹⁰

Volby do Evropského parlamentu proběhly ve dnech 24. a 25. května. V Litomyšli se volilo takto (ve výčtu jsou uvedeny pouze strany se ziskem nad 3,78%):

ANO 2011 - 18,26 %

Občanská demokratická strana - 17,75 %

KDU - ČSL - 13,90 %

Česká pirátská strana - 13,54 %

Koalice STAN, TOP 09 - 13,25 %

Svoboda a přímá demokracie - T. Okamura (SPD) - 5,91 %

Komunistická strana Čech a Moravy - 4,54 %

Česká strana sociálně demokratická – 3,78%

Neuskutečněná návštěva premiéra

Když má někde přijet předseda vlády, jedná se obvykle o slavnostní událost. V případě návštěvy premiéra Andreje Babiše v Litomyšli tomu však bylo docela jinak.

Premiér Babiš je částí české společnosti vnímán jako velmi kontroverzní politik. Hovoří se o jeho nejasné minulosti v době komunistického režimu, podnikatelských aktivitách, v rámci

¹⁰ Volby do Evropského parlamentu - Litomyšl [online]. [cit. 2020-03-28]. Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/volby/evropsky-parlament-2019/litomy-sl-578347>.

kterých si v určitých oblastech průmyslu vybudoval dominantní pozici hraničící s monopolem, ale i pochybnostech při čerpání dotačních finančních prostředků. Do Litomyšle měl premiér přijet na Gastroslavnosti. Nepřijel. Litomyšl jeho návštěvu ústy starosty města odmítla. Daniel Brýdl k celé kauze pro Lidové noviny poznamenal: „My jsme tady na maloměstě, chodím pěšky po městě, lidé mi říkají, že půjdou protestovat, že budou pískat, že si připraví vajíčka. Měli jsme strach o Gastroslavnosti, aby dál zůstaly svátkem jídla a aby nebyly politikou.“¹¹

V průběhu roku se navíc někteří obyvatelé města připojili k protestům, které pořádal spolek Milion chvilék. Největší z akcí proběhly v Praze na Letné 23. června a 16. listopadu. Podle odhadů se obou z nich zúčastnilo přibližně 250 tisíc lidí (v případě listopadové akce dokonce zřejmě více než 250 tisíc). Mezi protestujícími, kteří chtějí přimět premiéra k abdikaci, byla i řada Litomyšlanů.

¹¹ Lidové noviny ze dne 11. 5. 2019, s. 2.

Rozvoj města v roce 2019

Jak již kronikář poznamenal výše, byl rok 2019 především rokem oprav městského majetku a dobou hledání nových finančních zdrojů. Přesto i v letošním roce došlo na řadu investic, z nichž mnohé jsou hodny záznamu.

Černá hora v novém, kůrovcová kalamita v městských lesích

Již v zápisu za loňský rok kronikář informoval o kůrovcové kalamitě, která se nevyhnula ani Litomyšli. Kácelo se přitom i na Černé hoře, která mezi Litomyšlany patří k oblíbeným místům pro volnočasové aktivity. Ačkoliv kácení vyvolalo zejména na sociálních sítích nesouhlasné projevy, bylo nezbytné k němu přistoupit – ať už z důvodu bezpečnosti těch, kteří Černou horu navštěvují, či proto, aby se dalšímu masivnímu šíření kůrovce zabránilo. Ještě v loňském roce se zde nové stromy také vysazovaly. Ve výsadbě se pokračovalo i letos.

V průběhu roku 2019 se však Černá hora dočkala další i proměny. Běžcům nabídla dva kilometry nových nebo rekonstruovaných běžeckých tras o šířce dva metry, dalším návštěvníkům pak 1,2 km dlouhou naučnou stezku s novým informačním systémem, dvě odpočinková stanoviště, dvacet laviček či unikátní hřiště s lanovými prvky. Proměna Černé hory vyšla na 3,5 milionu korun, město však získalo dvoumilionovou dotaci z Programu rozvoje venkova. Letošní práce by navíc neměly být posledními. Je totiž možné, že projekt proměny Černé hory bude mít navazující etapu.

Pokud jde o situaci o týkající se kůrovcové kalamity, v Městských lesích Litomyšl byl v roce 2019 stav následující: Letošní rok se na lesním majetku města nesl ve znamení zpracovávání tzv. nahodilých těžeb. Kromě rozvíjející se kůrovcové kalamity (bylo zpracováno celkem 7100 m³ stromů poškozených kůrovcem a suchem) městské lesy zpracovaly také 3000 m³ dříví poškozeného větrem a 1700 m³ dříví po sněhovém polomu. Celkem tedy zpracovaly 11 800 m³ poškozeného dříví, což činilo 87 % z celkových těžeb realizovaných v tomto roce v městských lesích (13 600 m³). Nově vzniklé holiny pracovníci zalesňovali pestrou směsicí dřevin (smrk 5700 ks, jedle 5550 ks, borovice 2350 ks, modřín 350 ks, buk 5300 ks, dub 10 500 ks, douglaska 250 ks, jilm 150 ks, třešeň 150 ks).

Kůrovcová kalamita byla bohužel v rámci ČR stále na vzestupu. V loňském roce bylo vytěženo necelých 30 mil. m³, pro rok 2020 se předpokládá cca 50 mil. m³ a pro rok 2021 cca 100 mil. m³ (některé odhady mluví dokonce o 180 mil. m³). Díky nezměrnému úsilí pracovníků městských lesů se zatím daří držet kůrovce na majetku města pod kontrolou – nebyl vytěžен ani lesním hospodářským plánem povolený maximální roční podíl ve výši 16 500 m³, ale předpokládaný vývoj kalamity a situace na sousedních lesních majetcích příliš optimismu neposkytuje.

Úsekové měření na Zahájské ulici, kamery na světelné křižovatce

Zahájská ulice patřila dlouhodobě k ulicím problémovým. Jsou na ní úzké chodníky, silnice navíc sváděla k překračování nejvyšší povolené rychlosti. Dopravní komise proto už v lednu doporučila, aby byla na začátku Zahájské ulice při vjezdu do města měřena rychlost

50 kilometrů v hodině, na kterou by navazovala část s omezením maximální rychlosti na 30 kilometrů v hodině, která už však radary úsekového měření hlídána nebude. V průběhu první poloviny roku pak bylo úsekové měření skutečně spuštěno. Město si od něj slibuje především zvýšení bezpečnosti.

V roce 2019 Litomyšl rovněž přistoupila k řešení dalšího ožehavého problému v silniční dopravě – projíždění světelné křižovatky na červenou. Ve směru od Svitav a Vysokého Mýta byly nad semaforey umístěny kamery, které nyní průjezd křižovatkou hlídají.

Příprava stavby dálnice D35

Výstavba dálnice D35 je jedním z největších témat současnosti i budoucnosti. Trasa této páteřní komunikace spojující Čechy a Moravu byla v úseku Ostrov – Staré Město původně rozdělena do celkem šesti částí, z nichž dvě se přímo týkají Litomyšle. Jde o úseky Džbánov – Litomyšl a Litomyšl – Janov.

Na začátku ledna byl pro nově zvolené zastupitelstvo připraven seminář k výstavbě dálnice, na němž zastupitelé téměř dvě hodiny s projektanty uvedených úseků probírali historii i aktuální stav příprav.

Historie těchto příprav přitom sahá až do roku 2004, kdy byly severní a jižní varianta tehdy ještě rychlostní komunikace R35 zaneseny do územně plánovacích podkladů. V průběhu příštích patnácti let došlo ke zvolení jižní varianty, vypracování studie posouzení vlivu stavby na životní prostředí (EIA) v roce 2009, její veřejné projednání o tři roky později a vydání souhlasného stanoviska ke studii EIA Ministerstvem životního prostředí ČR na konci roku 2012. V roce 2015 pak Centrální komise Ministerstva dopravy ČR schválila záměr výstavby. Od té doby probíhá příprava výstavby šesti úseků dálnice, probíhají nezbytné průzkumy a také se hojně diskutuje. Na základě připomínek některých obcí a občanských iniciativ došlo v roce 2017 k vypracování alternativních studií trasy dálnice v části Litomyšl – Janov. Podle Strakova, Kornic a spolků Pro Litomyšl a Živé Kornice byla alternativní varianta číslo 1 ohleduplnější vůči lidem i životnímu prostředí, navíc v některých místech vycházela lépe z hlediska hluku, vlastní dálnice měla být na nižších náspech. V roce 2017 se však k alternativní variantě vyjádřila Centrální komise Ministerstva dopravy, která ji nedoporučila – a naopak plným počtem hlasů podpořila původní variantu (tzv. variantu č. 0). Zastupitelstvo Litomyšle ve stejném roce silou jednoho hlasu vyjádřilo souhlasné stanovisko právě s variantou č. 0. Podmínkou bylo, že u částí stavby, kde hrozí riziko překročení hlukových norem, požaduje město vykoupení širšího pásu pozemků a postavení protihlukových stěn, stejně jako výsadku dřevin.

K lednu 2019 platilo, že se z šesti projektovaných úseků dálnice stalo sedm. Úseky Džbánov – Litomyšl a Litomyšl – Janov byly zkráceny o jejich části v blízkosti Kornic a vznikl tak nový úsek Litomyšl – Janov – 1. etapa. Na lednovém semináři se probírala také otázka hluku v úseku Litomyšl – Janov, ale i to, kolik aut Litomyšlí denně projede v případě, že se dálnice včas nepostaví. Podle odhadů by to v roce 2023 mohlo být 26 000 vozidel (nyní je to kolem 20 000 vozidel denně). Po vybudování dálnice tento počet poklesne na přibližně 6 500.

V pondělí 25. února došlo k další schůzce k dálnici, na které se zastupitelé Litomyšle a projektanty diskutovali zástupci Janova, Strakova, Němčic, Kornic a občanských iniciativ. Přítomní hovořili především o různých výsledcích akustických studií, stejně jako o trase kolem Kornic. Zástupci Strakova, Kornic a Spolku pro Litomyšl znovu zopakovali, že je současná trasa dálnice kolem města podle nich špatná, negativně ovlivní životní prostředí a bude obyvatele obtěžovat hlukem.

V dubnu pak Rada města Litomyšle poslala investorovi dopis se sedmi požadavky na úpravu projektu dálnice Litomyšl – Janov, 1. etapa. Úpravy mají být vzaty v úvahu jen v případě, že nebudou znamenat zdržení:

1. svolání výrobního výboru za účasti obou stran
2. posun trasy dálnice mezi kilometry 53,8 a 55,2 v rámci koridoru dál od Kornic, pokud to nebude znamenat nové řízení EIA
3. úpravu nivelity dálnice, aby více kopírovala terén, což by mělo umožnit vybudování retenční nádrže
4. výsadbu naváděcí zeleně u obou přechodů pro zvěř
5. postavení protihlukových stěn a výkop širšího pásu pozemků, kde stěny budou stát
6. provedení opakovaných pasportizací studní
7. stále platí nesouhlas vybudováním křižovatky Litomyšl – sever a odpočívky pro kamiony

Ředitelství silnic a dálnic ve svém vyjádření k požadavkům uvedlo, že s protihlukovou stěnou počítá, s dálnicí však už hýbat nebude. Na konci roku pak vydal stavební úřad v Litomyšli dvě kladná územní rozhodnutí, a sice k úseku Džbánov – Litomyšl a Litomyšl – Janov. Vyhráno však není, dá se předpokládat, že proti rozhodnutí budou podána odvolání.

Městské hájenky bodovaly na Booking.com

Městské hájenky nacházející se ve Strakově, Kozlově a na Budislavi jsou mezi turisty stále populárnější. V roce 2018 jejich služby využilo více než tisíc klientů, navíc získaly i ocenění Guest Review Awards 2018 agentury Booking.com, která zajišťuje online rezervaci ubytování po celém světě.

Ocenění obdržely Městské lesy Litomyšl, které jsou provozovatelem hájenek, za opakovaně kladná hodnocení ze strany návštěvníků. Ti si pochvalovali například romantické umístění hájenek v lesích kolem města, dobrou nabídku služeb v okolí, poskytovaný komfort a hlavně příjemné chování správců. V hájenkách hosté najdou moderně vybavené pokoje, venkovní hřiště či gril. Ubytovaní nevyužívají pouze cizí návštěvníci, ale i sami Litomyšlané, kteří zde tráví prodloužené víkendy i dovolené.

Nové dopravní hřiště

Dopravní hřiště dosud v Litomyšli chybělo. Rok 2019 to změnil. V úterý 18. dubna totiž starostové z celého Litomyšlska otevřeli dopravní hřiště v prostorách hřiště na „Wembley“.

Hřiště je volně přístupné všem školám a školkám z celého Litomyšlska, stejně jako rodičům s dětmi.

Projekt dopravního hřiště byl financován ze dvou zdrojů – Mikroregion Litomyšlsko na něj získal 282 tisíc z Pardubického kraje, dalších 120 tisíc zaplatilo sdružení místních obcí ze svého rozpočtu. Na ploše přibližně 30 x 32 metrů jsou vyznačeny hlavní a vedlejší silnice, přechody, křižovatky, kruhový objezd, nechybí ani dopravní značky.

V rámci Střediska volného času Litomyšl bude na hřišti probíhat dopravní výchova pro žáky 3. a 4. ročníku základních škol z obcí Mikroregionu Litomyšlsko. V podzimním a zimním období roku 2019 se zatím uskutečnila její teoretická část.

Rekonstrukce komunikací

Na rok 2019 místní motoristé jen tak nezapomenou. Opravy silnice I/35, ale i opravy silnic II. tříd a místních komunikací způsobily ve městě velké dopravní komplikace.

Na jaře proběhla oprava silnice I/35 od světelné křižovatky po kruhový objezd u hotelu Dalibor. Dlouhé kolony se tvořily jak ve směru od Svitav, tak od Vysokého Mýta. Mnozí řidiči se navíc snažili kolonám vyhnout průjezdem přes Lány a Smetanovo náměstí, což způsobovalo dopravní problémy i v těchto místech. Současně s opravou průtahu Litomyšlí začaly na jaře rovněž práce na silnici II/358, která se na I/35 napojuje u viaduktu na ulici T. G. Masaryka. Ulice byla v délce 1,2 kilometru kompletně uzavřena.

Oprava pětaticítky (realizovaná ve dvou etapách, z nichž první proběhla již v předešlém roce) skončila na začátku června. Ve čtvrtek 18. června však objednatel akce – Ředitelství silnic a dálnic – odmítl stavbu od dodavatelské firmy Skanska kvůli špatnému povrchu silnice převzít. Zejména na části, která prošla opravou v loňském roce, se totiž objevily výrazné nerovnosti (zvlnění vozovky ve výšce několika centimetrů). Proč se tak stalo, nebylo jasné. Určitým faktorem mohl být fakt, že se silnice opravovala za provozu, a dále to, že se jedná o silnici extrémně přetíženou. Denně po ní projede několik tisíc vozidel. Ředitelství silnic a dálnic také upozorňovalo na měnící se klimatické podmínky, které ke stabilitě povrchu nepřispívají. Silnici tak bude nutné opravit znovu.

Hned v červenci proběhla další oprava na I/35. Tentokrát se opravoval kruhový objezd u hotelu Dalibor. Kolony opět narostly, stejně jako nespokojenost motoristů, z nichž mnozí upozorňovali na to, že se daný kruhový objezd opravoval relativně nedávno.

Na konci srpna pak začala oprava silnice II/358 ve směru od světelné křižovatky na Českou Třebovou. Šlo o jednu z největších investičních akcí za poslední roky, Pardubický kraj na ni vynaložil 180 milionů korun (na celou opravovanou část, nikoliv pouze tu v Litomyšli). V plánu bylo opravit silnici až po výjezd z města (cca 1,2 km), další rok měla navázat oprava silnice za Litomyšlí.

Původně se počítalo se zahájením opravy už po skončení Smetanovy Litomyšle, tedy v červenci. Část prací by tak spadala do doby prázdnin, což by ulehčilo největší základní škole

ve městě, která se v dané lokalitě nachází. Bohužel se tak nestalo a oprava byla zahájena až krátce před začátkem nového školního roku.

Z technických důvodů navíc oprava neprobíhala po etapách, ale najednou. Některé úseky byly pro motoristy zcela uzavřeny. Město pečlivě naplánovalo objízdné trasy a před zahájením prací samo připustilo, že se jedná o stavební akci, která Litomyšl na několik měsíců výrazně zatíží. Nemýlilo se. Na Smetanovo náměstí byl vjezd možný pouze z Havlíčkovy ulice, zejména v odpoledních hodinách se tak tvořily dlouhé kolony, neboť auta musela na náměstí i z náměstí vyjet jedním směrem. Jiráskova ulice, dosud jednosměrná, se proměnila v obousměrnou – zároveň však slepou ulici. V přilehlých ulicích – zejména pak v těch, které se staly ulicemi objížděnými – se zhoršily podmínky pro parkování.

Jisté však je, že silnice rekonstrukci potřebovala. Sami obyvatelé upozorňovali na její špatný stav dlouho. Peníze byly k dispozici jen pro letošní rok, čekat tedy nebylo možné. Kromě opravy vozovky se počítalo s předlážděním plochy od zámku až k základní škole na Zámecké ulici (dosud dlažba končila u zámku). Mělo rovněž dojít k vybudování nového přechodu pro chodce, opravám stávajících přechodů, chodníků a k pořízení nových sloupů veřejného osvětlení. Sloveso „mělo“ použil kronikář záměrně. Stavba měla být totiž hotova ke konci listopadu. To se ovšem z technických důvodů nestalo. Firma M-Silnice, a.s. Pardubice, která opravu prováděla, na stavbě pracovala téměř do Vánoc. Ani to nestačilo. Stavba byla proto zabezpečena pro provoz v zimním období, dělníci by se na ni měli vrátit na jaře příštího roku.

V průběhu roku 2019 došlo též k rekonstrukci ulice Partyzánská, a sice v úseku od řeky Loučné až po ulici Benátská. Stavbu prováděla společnost Skanska. Cena činila přibližně 5 milionů korun.

Litomyšl proti suchu

Přibývá suchých roků. Ministerstvo zemědělství vyčíslilo loňské ztráty spojené s nedostatkem vody na 12 miliard. I letošní rok byl navíc extrémně suchý a teplý – a dá se předpokládat, že příští roky nebudou lepší.

Problematikou sucha se zabývá také Litomyšl, která mimo jiné připravuje revitalizaci Panských rybníků v budislavských lesích. Zahájení prací by mělo proběhnout v zimě 2020, odhad ceny činí necelé čtyři miliony korun. Město však investuje pouze půl milionu, ostatní peníze by měly přijít formou dotací od Evropské unie a od státu.

Město má přitom s podobnými projekty zkušenosti. Příkladem dobré praxe mohou být v tomto ohledu Nový a Střední rybník na Budislavi, kde došlo v letech 2009 a 2010 k revitalizaci vodních ploch i celého okolí.

Kromě toho se i letos v Litomyšli vysazovaly stromy. Na podzim vysadili arboristé celkem čtyřicet pět stromů, a to například na parkovišti pod zámek, u městského úřadu, na hřbitově nebo na dopravním hřišti. Z velké části se jednalo o náhradní výsadbu za stromy pokácené. Vysazeny byly především listnaté stromy – javory, duby, lípy či buky. Úpravou prošel i prostor bývalého vodního prvku na ulici 17. listopadu. Na místo se vrátilo sousoší dívky s delfínem,

nově zde vznikl záhon s levandulí a jalovcem. Naproti tomuto místu pak arboristé zasadili jerlín japonský.

Plánuje se také ozelenění některých budov – na boční straně hlavní budovy městského úřady byl již vysazen přísavník tříprstý, který by měl v budoucnu celou stěnu pokrýt. Město tak chce jít svým občanům příkladem.

Při péči o zeleň probíhá spolupráce mimo jiné se Střední školou zahradnickou a technickou v Litomyšli. V letošním roce se jednalo o návrh a realizaci výsadby zeleně na vybraných plochách, konkrétně pak na ulici 9. května a na Dukelské. Plocha na ulici 9. listopadu (u bytových domů čp. 649, 824 a 825) byla osázena ještě na podzim, na Dukelské by se tak mělo stát na jaře příštího roku.

Se suchem se však začalo bojovat i dalšími způsoby. Jedním z nich je méně časté sečení travníků. Vyšší travní porost pomůže zadržet vláhu v půdě a zároveň poskytne lepší podmínky pro drobné živočichy. V letošním roce městské služby tento způsob péče o zeleň vyzkoušely například v okolí Nového kostela, kolem městského úřadu či v parku za Smetanovým domem. Přislíbem do budoucna by mělo být i rozhodnutí vedení města budovat všechna nová parkoviště jako vsakovací.

Nové zázemí na hřbitově

V průběhu listopadu byly dokončeny práce na technickém zázemí na hřbitově. Vznikly zde dvě moderní budovy, které budou sloužit jako kancelář pro správce hřbitova, sklady, sezónní prodejna květin a veřejné toalety.

Projekt provázela řada komplikací. Původně se mělo začít pracovat již v roce 2014, ale ukázalo se, že původní záměr spočívající v rekonstrukci staré márnice nepůjde uskutečnit. Byla ve velmi špatném technickém stavu, proto bylo rozhodnuto o vybudování dvou nových budov. V roce 2017 se uskutečnilo výběrové řízení, z něhož však nevzešel vítěz. V roce 2018 bylo proto vyhlášeno výběrové řízení nové.

Cena nové stavby měla podle původního rozpočtu činit 4,6 milionu korun. Kvůli dalším terénním úpravám, novým rozvodům elektřiny či opravě hřbitovní zdi a předláždění prostoru u zázemí nakonec o dva miliony vzrostla.

Podoba nových budov se díky své strohosti setkala s kritikou u části obyvatel, kteří si kladli otázku, zda takové budovy svojí podobou do Litomyšle patří. Jestli svůj názor jednou upraví a přijmou je tak, jako přijali i jiné prvky moderní architektury, ukáže teprve čas.

Kromě nového technického zázemí došlo na hřbitově ještě k dalším úpravám. Kluzký chodník z žulových bloků byl nahrazen novou cestou, úpravami prošlo i okolí. Došlo též k výsadbě nové zeleně, na hřbitově přibýly lavičky. Město rovněž opravilo šest hrobů, které jsou jeho majetkem (celkem jich má v majetku 85).

Nový ekologický provoz strojovny zimního stadionu

V průběhu roku 2019 byla provedena rekonstrukce strojovny zimního stadionu. Zahrnovala kompletní modernizaci technologického vybavení výroby ledu ve strojovně chlazení včetně souvisejících stavebních úprav (nikoliv však ledové plochy stadionu, mantinelů, osvětlení plochy, tribun a podobně, neboť tyto byly zrekonstruovány již v předchozích letech v rámci jiného projektu).

Díky kompletní rekonstrukci vybavení a stavebním úpravám došlo také k výraznému snížení amoniaku, z bezmála půl tuny na maximálně 100 kilogramů. Provoz zimního stadionu se tak stal zase o něco ekologičtějším.

Rozbitá silnice bez majitele

Tu silnici zná v Litomyšli každý. Stará státovka, vedoucí v délce necelého kilometru souběžně se silnicí I/35, je již od začátku 80. let vedena pouze jako účelová komunikace. Nemá jméno ani číslo – a od 90. let ani majitele či správce. Proto chátará, výmoly už nikdo nepočítá. Jenže právě její chátrání a nevyřešení majetkové poměry mohou vést v budoucnu k jejímu uzavření závorou. Stát ani kraj o ni nejeví zájem, město se do oprav nehrne z obavy stížností na to, že z veřejných zdrojů opravuje něco, co není v jeho majetku.

Silnice přitom svůj význam má. Pokud se totiž stane před Litomyšlí ve směru od Vysokého Mýta dopravní nehoda a dojde k uzavření silnice I/35, je možné tuto silnici využít jako objízdnou trasu. Mnozí řidiči ji navíc využívají i v jiných případech. Jak už kronikář ve svých zápisech několikrát připomenul, město trápí časté zácpy, mnozí řidiči se jim vyhýbají použitím právě této komunikace a následným průjezdem přes Lány.

V průběhu roku se uskutečnilo setkání zástupců města, Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, Správy a údržby silnic Pardubického kraje, Ředitelství silnic a dálnic ČR a dalších institucí, na kterém však ke shodě o novém majiteli nedošlo. Město přesto zvažovalo, co se silnicí dál. Jednou z uvažovaných možností bylo vybudování cyklostezky, nakonec však bylo rozhodnuto, že silnice bude i nadále otevřena pro osobní automobily. Aby se zabránilo vjezdu nákladních vozidel, bude osazena betonovými zábranami.

Nedostatek parkovacích míst ve městě

Parkování a Litomyšl, Litomyšl a parkování. Věčné téma posledních let. Jak již kronikář poznamenal výše, Smetanovo náměstí je denně přeplněné automobily, obtížně se však parkovací místa hledají i v jiných lokalitách. Jednou z nich je například okolí nemocnice. V jejím areálu lze zaparkovat spíše v časných ranních hodinách, mnohdy se však hledá volné místo obtížně i na parkovišti naproti nemocnici. Návštěvníci městského úřadu na J. E. Purkyně to mají s hledáním volných míst podobné. Volná parkovací místa prostě nejsou.

Přesto se snad blýská na lepší časy. Na parkovišti pod III. ZŠ vzniklo 25 nových parkovacích míst pro osobní automobily. Na místě bývalé čističky v areálu nemocnice by mělo v průběhu roku 2020 vyrůst parkoviště pro více než 70 vozidel. Práce na něm začaly již letos. Dalším krokem

pro zlepšení parkování v Litomyšli je záměr města vybudovat před areálem nemocnice parkovací dům.

Město se také snaží motivovat místní k tomu, aby chodili více pěšky. Příkladem se přitom snaží jít samotný starosta, který – pokud může – nechává auto doma. Někteří Litomyšlané však „musí“ se svým vozem vyjet, byť se jedná jen o několik stovek metrů, které by se chůzí daly bez problémů zvládnout.

Nabíjecí stanice pro elektromobily

Elektromobily jsou stále rozšířenější a nabíjecí stanice v Litomyšli prozatím chybí. V průběhu roku město intenzivně jednalo s různými poskytovateli těchto stanic o vybudování jedné z nich i v našem městě. Byl by to další krok k zelenější a ekologičtější Litomyšli – bohužel zatím bez úspěchu. Litomyšl mapu nabíjecích stanic v roce 2019 nerozšířila. Přitom v okolních městech je již najdeme – ve Vysokém Mýtě, České Třebové, ale i ve Svitavách.

Průmysl a služby v roce 2019

Také rok 2019 s sebou přinesl pokračující ekonomický růst, zároveň se však na trhu objevovala nervozita spojená s očekáváním ekonomických problémů. Velkým tématem se pro vedení města i jeho obyvatele stala připravovaná stavba nového obchodního domu Lidl.

Adfors v roce 2019 (údaje kronikáři poskytl závod Adfors v Litomyšli)

Vedení společnosti

Miloš Pavliš, generální ředitel Saint-Gobain ADFORS CZ, byl od 1. 1. 2019 jmenován do funkce CEO (Chief Executive Officer) Construction Industry BU (Business Unit) v nově vzniklé organizaci HPS (High Performance Solutions) ve společnosti Saint-Gobain. I nadále zastává funkci prezidenta Saint-Gobain ADFORS.

Jarosław Malik byl od 1. 1. 2019 jmenován výkonným ředitelem ADFORS CZ. V minulosti zde zastával čtyři roky pozici finančního ředitele, poté byl dva roky v Maďarsku Generálním ředitelem společnosti Weber.

Saint-Gobain Adfors CZ, s.r.o. v roce 2019

Jednatelé – Ing. Miloš Pavliš (Prezident ADFORS a CEO Saint-Gobain), Karel Kyncl (obchodní ředitel ADFORS CZ), Ing. Markéta Kopecká (finanční ředitelka ADFORS CZ), Jarosław Malik (výkonný ředitel ADFORS CZ), Ing. Pavel Semirád (výrobní ředitel ADFORS CZ), Zuzana Zítková (personální ředitelka ADFORS CZ) – ve funkci do 30. 6. 2019, od 1. 7. 2019 Lucie Vejačková (personální ředitelka ADFORS CZ).

V roce 2019 byl průměrný počet zaměstnanců 2 146 /souhrnně za závod Litomyšl a závod Hodonice/. To je o 70 zaměstnanců více než v roce 2018. V Litomyšli byl průměrný počet zaměstnanců 1443. SAINT-GOBAIN ADFORS CZ s.r.o. nabízí svým zaměstnancům široký benefitní program, jehož celkové roční náklady na 1 zaměstnance činí 34 500 Kč. Společnost neustále klade důraz na rozvoj a vzdělávání zaměstnanců, do této oblasti vynaložila v roce 2019 6,7 milionů korun. Nadále probíhá implementace WCM (World Class Manufacturing), prostřednictvím kterého dochází ke zvyšování odbornosti a pracovní kvalifikace zaměstnanců. Jednotlivé pilíře tvořené zaměstnanci realizují projekty s cílem maximálně optimalizovat a zlepšovat všechny procesy. Závod v Litomyšli má ocenění WCM Silver a závod v Hodonicích je na cestě k získání ocenění WCM Gold. Oceněním předchází náročný audit zaměřený na prověření znalostí všech zlepšovacích projektů od managementu přes provoz na tzv. modelovém pracovišti, analýzy ztrát až po 5S.

Již popáté se stal ADFORS CZ držitelem ocenění TOP Employer 2020

Jedná se o komplexní nezávislý průzkum, který provádí Top Employers Institute založený před 25 lety. Celosvětově se této certifikace účastní přes 1600 organizací ve 118 zemích. ADFORS CZ se zúčastnil pátým rokem a stal se jednou z 15 firem, které ocenění Top Employer pro tento rok v České republice získaly. Certifikace se zaměřuje na 10 oblastí lidských zdrojů, které se hodnotí v několika kategoriích formou více než 100 otázek, které jsou v dalších krocích ověřovány a nezávisle auditovány.

Do svých cílů si společnost zařadila i aktivní činnost v oblasti filantropie a podpory neziskového sektoru. Od roku 2014 se pravidelně účastní Burzy filantropie Pardubického kraje. Nad rámec

této spolupráce podporuje společnost také lokální neziskové organizace a spolky zejména se zaměřením na sociální oblast a podporu mládeže. V roce 2019 úspěšně proběhl již 6. ročník ADFORS GRANTu, který podpořil lokální projekty. Od roku 2016 podporuje rozvoj mládežnického basketbalu v regionu prostřednictvím klubu ADFORS BASKET Litomyšl. ADFORS CZ je dlouholetým partnerem Národního festivalu Smetanova Litomyšl, kde se aktivně podílí na organizaci a zajištění Dne s ADFORS s volným vstupem na přímý přenos závěrečného koncertu do Klášterních zahrad.

Informace o obratu či zisku za rok 2019 bude zveřejněna v květnu/červnu 2020 ve výroční zprávě.

Lidl v Litomyšli, obavy místních obchodníků

Mnoho let radnici v Litomyšli trápilo chátrání historické sýpky Perštýn, která se nachází při výjezdu z města směrem na Vysoké Mýto. V roce 2019 padlo rozhodnutí, že v areálu vyrostе obchodní dům Lidl.

Ačkoliv se zdá, že tímto konstatováním jedna kapitola končí a nová se otevírá, není tomu tak. Předně – město si v polistopadové éře hodně zakládá na propojení historické architektury s novou, takže i po společnosti, která obchodní dům postaví, požaduje, aby se nejednalo o klasickou „stodolu“, jakou můžeme vidět kdekoli jinde, ale aby byla na nový objekt vyhlášena architektonická soutěž (což se v průběhu roku stalo). Není to poprvé, kdy město nehodlá přistoupit na běžný postup při stavbě obchodních domů – už před lety si během stavby obchodního domu Billa na autobusovém nádraží prosadilo, že dům musí splynout nejen s okolním prostředím, ale obecně s prostředím moderního historického města. A podařilo se.

Druhým probíraným tématem byl osud historické sýpky, která se v areálu nachází, stejně jako několika bytů v přilehlých objektech, v nichž žijí zaměstnanci zemědělského družstva. To by se mělo postarat o náhradní bydlení těchto rodin, neboť všechny budovy (kromě sýpky) půjdou k zemi. Sýpka sama je památkově chráněnou budovou, takže zůstane a bude dál čekat na případný projekt, který ji zachová jako historickou památku.

Uvedené dva problémy jsou řešitelné, byť to bude vyžadovat hodně vynaložené energie i finančních prostředků. Jenže – vybudování nového obchodního domu se v Litomyšli stalo poněkud kontroverzním tématem z jiného důvodu: Neublíží příchod konkurence místním obchodníkům? Nebude to první krok k tomu, aby se z živého náměstí plného obchodů a obchůdků drobných podnikatelů stalo polomrtvé místo, jako je tomu například ve Svitavách? Spor o uvedené vyvolal dlouhotrvající a místy emocionálně vyhrocenou debatu. Příznivci Lidlu poukazovali na litomyšlskou drahotu, kterou způsobuje (i) malá konkurence, odpůrci argumentovali místním patriotismem, snahou podpořit drobné podnikatele apod. Město se nakonec rozhodlo podpořit obchodníky na Smetanově náměstí tím, že u silnice I/35 nechá vybudovat poutač, který upozorní řidiče na odbočku na Smetanovo náměstí jako na „největší obchodní centrum v regionu“. Ač se jednalo o nápad s dobrými úmysly, vyvolal spíše úsměv a obavy o to, aby už tak přeplněné náměstí netrpělo přílivem dalších vozidel. Daleko smysluplnější se naopak jevila snaha radnice obnovit oblíbenou tržnici (od příštího roku bude

platit nový tržní řád) či příprava na vytvoření nového webu, který poslouží k propagaci obchodníků na Smetanově náměstí.

Změna názvu STORY DESIGN

Firmu STORY DESIGN znají v Litomyšli všichni. Na UMDASCH si místní budou muset teprve zvyknout. Právě tak se totiž firma založená v Litomyšli už v roce 1995 od 1. července 2019 jmenuje. Změna názvu nepřišla ze dne na den – naopak. Byla dlouho dopředu plánovaná.

Už od konce roku 2015 je totiž STORY DESIGN součástí nadnárodního koncernu UMDASCH – původně rodinné firmy se 150 letou historií se sídlem v rakouském Amstettenu. Skupina s více než 7000 zaměstnanci po celém světě patří mezi přední výrobce interiérů obchodních míst.

Likvidace starých pneumatik na Pohodlí

V areálu bývalého vysílače na Pohodlí má do dvou let vyrůst zařízení za 100 milionů korun na likvidaci starých pneumatik. Z gumové drti tam chce investor pomocí pyrolýzy získávat olej a další látky.

Proti tomuto záměru se postavila skupina obyvatel Pohodlí, Čisté, Osíka a dalších obcí, kteří sdíleli obavu o ekologický provoz takového zařízení, a to i přesto, že se odbor životního prostředí Pardubického kraje vyjádřil k dané situaci kladně.

Město Litomyšl nebylo v tomto případě účastníkem územního řízení, neboť se areál nachází v katastru Čisté. Přesto se jeho zástupci zúčastnili informační schůzky, která se právě v této obci uskutečnila. Starosta Litomyšle k celé situaci uvedl: „Ekologická likvidace odpadu je skutečně velkým problémem, který se musí řešit. Pokud mají skutečně tak kvalitní a bezpečnou technologii na likvidaci pneumatik, je to jenom dobře. Nicméně já nejsem chemik, takže budeme chtít zhodnocení projektu od nezávislých odborníků, oslovíme Univerzitu Pardubice s prosbou o pomoc. Zajímá nás, zda to je opravdu tak ekologické a bezpečné, jak investor tvrdí.“¹²

Oslovení odborníci nakonec shledali, že projekt v sobě nese řadu potencionálních rizik. Odbor výstavby Městského úřadu v Litomyšli proto územní řízení zrušil. Po uvedené společnosti je nyní požadováno, aby projekt prošel procesem EIA (odborné posouzení možných rizik vlivu a dopadu na životní prostředí).

Dvacet let lékárny U Slunce, dvacet pět let lékárny Na Špitálku

Roky plynou rychleji, než teče voda v Loučném. Už dvacátým rokem letos fungovala jedna z místních lékáren – lékárna U Slunce. Za dobu její existence se změnilo mnohé – farmacie jako taková postoupila ve svém vývoji o míle daleko, rozšířily se také služby, které lékárny poskytují. Dnes už nejde pouze o výdej léků – lékárny pořádají přednášky či poskytují individuální konzultace pro své klienty. Stejně tak lékárna U Slunce. Klient zde má možnost se svým

¹² -mv-: Na Pohodlí se mají ekologicky likvidovat staré pneumatiky, občané se bojí znečištění ovzduší. In: Lilie. Ročník XXIX., číslo 11, s. 3.

lékárníkem hovořit o svém zdraví zcela v soukromí v oddělené místnosti. V konzultační místnosti má lékárna moderní měřicí a diagnostické přístroje, na základě kterých může klient získat přehled o svém zdravotním stavu (krevní tlak, puls, BMI, %tuků v těle, glykémie, hodnota celkového cholesterolu a kyseliny močové, ale i spirometrie – počítačové vyšetření dýchacích cest).

Ještě o pět let déle funguje v Litomyšli lékárna Na Špitálku. Ta byla založena již roku 1994, a sice manželi Wotrubovými. PhMr. Alena Wotrubová pracovala celý život v lékárně U anděla Strážce, kde začínal i její manžel RNDr. PhMr. Jiří Wotruba. Jako vedoucí lékárník pak působil v Lékárně Na Špitálku až do roku 2004. Dnes mají lékárna Na Špitálku a U anděla Strážce (tato byla založena již roku 1885) stejného majitele. V roce 2010 totiž lékárna Na Špitálku druhou uvedenou koupila.

Pokuta za skládku inertních odpadů

Inspektoři z České inspekce životního prostředí v Hradci Králové uložili v roce 2019 pokutu 100 tisíc korun společnosti TRAMON s.r.o. Firma rekultivovala skládku inertních odpadů v Litomyšli, aniž by měla tuto činnost povolenou rozhodnutím Krajského úřadu Pardubického kraje.

Při kontrole, která proběhla již v roce 2017, inspektoři zjistili, že společnost měla v areálu zařízení v Litomyšli povolen pouze provoz zařízení k odstraňování odpadů skládkováním a provoz zařízení ke sběru, výkupu a využívání odpadů v rámci provozu recyklačního střediska, nikoliv využívání odpadu k rekultivaci skládky.

Školství v roce 2019

Také v roce 2019 litomyšlské školství (zejména to základní) ovlivňovaly dva velké projekty města – končící projekt Cestou vzájemného porozumění ve vzdělávání na území ORP Litomyšl a Místní akční plán II. Oba projekty přinesly školám, jejichž zřizovatelem je město Litomyšl, nejen finanční prostředky, ale i řadu zajímavých aktivit.

Cestou vzájemného porozumění ve vzdělávání na území ORP Litomyšl, Místní akční plán rozvoje vzdělávání II

Po třech letech skončila 30. června realizace projektu Cestou vzájemného porozumění ve vzdělávání na území ORP Litomyšl, jehož cílem bylo vyrovnat příležitosti dětí z odlišného sociálního, ekonomického a kulturního prostředí. Město Litomyšl získalo na jeho realizaci přibližně 68 milionů korun (85% EU, 10% stát, 5% zapojené obce – celkem 21 subjektů).

O průběhu realizace projektu se kronikář podrobně zmiňoval v zápisech z předchozích let, proto již nebude jmenovat jeho jednotlivé aktivity a soustředí se spíše na celkové zhodnocení.

Projekt CVP přišel v době, kdy Českou republikou zmítala diskuze nad tím, zda tzv. společné vzdělávání (inkluze) patří do prostředí běžných základních škol či nikoliv. Debata byla často emocionálně vypjatá, a to jak ze strany jeho stoupenců, tak odpůrců. Ti poukazovali na propracovanost českého speciálního školství, které podle nich může dětem s určitým hendikepem jako jediné poskytnout odpovídající podporu, strašili tím, že dojde k poklesu úrovně vzdělávání apod. Stoupenci inkluze naopak odmítali vyčleňování těchto dětí z běžných kolektivů, mluvili o nutnosti jejich podpory v běžných školách, byť často nevěděli, jak by tato podpora měla vypadat. Vzrušená debata se nevyhnula ani školám v Litomyšli.

A právě do této emocionálně vypjaté atmosféry vstoupil projekt CVP, který školám nabídl asistenty, doučování žáků ohrožených školním neúspěchem, ale i podporu prostřednictvím školních psychologů či speciálních pedagogů. Přes počáteční nedůvěru a jisté obavy si učitele vesměs rychle získal. Místo dlouhých debat totiž ukázal cestu, kterou se vydat. Dalo by se napsat – ukázal, jak by měla vypadat smysluplná podpora těm, kteří mají onu konkrétní podporu dětem/žákům se speciálními vzdělávacími potřebami poskytovat – tedy školám. Jednalo se o podporu personální, prostřednictvím vzdělávacích aktivit, ale i podporu finanční. A co bylo pro školy, které se inkluzivnímu vzdělávání často teprve učily, nejdůležitější - tohle všechno se dělo bez dalšího administrativního zatížení. Administrace projektu totiž připadla odboru školství a sociální péče Městského úřadu v Litomyšli. Školy se tak mohly soustředit na vlastní práci s dětmi a žáky.

Projekt CVP byl zkrátka jedinečný – a svým způsobem byl jedinečným v rámci celé České republiky. Už několik měsíců před jeho skončením tak mezi místními pedagogy probíhala debata nad tím, co bude dál. Ačkoliv nebylo možné projekt podobného rozsahu realizovat znovu (nebyly vypsány příslušné dotační tituly), město školy i po 30. červnu nadále podporovalo a podporuje, a sice prostřednictvím projektu Místní akční plán rozvoje vzdělávání II, o němž se kronikář zmiňuje v zápise z roku 2018. Projekt je založen na aktivitách spolupráce – školy se mohou například účastnit různých exkurzí pro podporu matematické

a čtenářské gramotnosti, spolupracovat s knihovnami, se základní uměleckou školou a rozvíjet se v oblasti polytechniky, manuálních zručností a lidových tradic. I nadále město nabízí zajímavé vzdělávací aktivity, na které se mohou jednotliví pedagogičtí pracovníci (ale i veřejnost) přihlašovat.

Základní statistické údaje o školách a školských zařízeních zřizovaných městem Litomyšl (údaje k 30. 9. 2019)

I. mateřská škola Litomyšl, Jiráskova	4 třídy	82 dětí
II. mateřská škola Litomyšl, 17. listopadu	5 tříd	137 dětí
III. mateřská škola Litomyšl, Lidická	5 tříd	136 dětí
Základní škola Litomyšl, Zámecká	23 tříd	591 žáků
Základní škola Litomyšl, U Školek	17 tříd	316 žáků
Základní škola Litomyšl, T. G. Masaryka	14 tříd	294 žáků
Základní umělecká škola Bedřicha Smetany Litomyšl		621 žáků
Středisko volného času Litomyšl – pravidelná činnost		744 dětí

Informace o činnosti mateřských škol zřizovaných městem Litomyšl

I. mateřská škola Litomyšl (Jiráskova)

Mateřská škola v roce 2019 nabízela:

- vzdělávání ve věkově heterogenních skupinách
- vzdělávání pro děti s přiznanými podpůrnými opatřeními, se zdravotním a sociokulturním znevýhodněním
- výuku anglického jazyka s rodilou mluvčí

Nadstandardní aktivity pro děti - keramické tvoření během výchovně vzdělávacích činností, angličtina hrou pro zájemce (1x týdně v odpoledních hodinách), saunování a předplavecký výcvik. V mateřské škole působil sboreček „Zpěváčci“, který vystupoval v rámci adventních nedělí, v květnu a v předvánočním období navštívil se svým programem seniory v Jindrově vile a v domově důchodců.

Mateřská škola rovněž pořádala různé aktivity pro děti a jejich rodiče - podzimní slavnost, pouštění draků, Svatomartinský lampiónový průvod, předvánoční dílny s programem, vánoční setkání na zahradě MŠ se zpíváním koled a tradičními zvyky, masopustní průvod, jarní tvořivé dílny, oslavy Dne dětí apod. Oblíbená se stala tradiční oslava Dne matek vystoupením pro maminky ve Smetanově domě.

II. mateřská škola Litomyšl (17. listopadu)

V roce 2019 probíhaly práce na rozšíření kapacit II. MŠ, kde v bývalých prostorách Domu dětí a mládeže Litomyšl vznikaly dvě nové třídy. Stavebními úpravami došlo k rozšíření kapacity o 59 míst.

Přes prázdniny proběhla rekonstrukce hlavní kuchyně a přípravných kuchyněk - včetně výtahu v hlavní budově a v nových prostorách MŠ. Další rekonstrukce se týkala umývárny v hlavní budově, kde byly zřízeny sprchové kouty, výlevky a umyvadla pro učitelky. V patře došlo ke zbudování toalety pro personál, a to včetně výlevky, a prostor pro úklidové prostředky. Rekonstrukcí prošla i kuchyňka - výdejna na stravu pro děti a učitelky.

II. MŠ mimo jiné nabízela:

- předplavecký výcvik pro předškoláky
- výrobu keramiky
- řadu divadelních, hudebních a jiných vystoupení
- výlety pro děti
- MŠ byla zapojena do projektu „Zelená škola“

III. mateřská škola Litomyšl (Lidická)

Také ve III. MŠ se během letních prázdnin pracovalo – došlo na rekonstrukci pravého křídla mateřské školy, konkrétně pak sociálního zařízení, provedeny byly částečné opravy ve třídách.

Nadstandardní činnosti v MŠ:

- keramické tvoření
- odpolední angličtina hrou

Výběr mimoškolních aktivit realizovaných III. MŠ:

- podzimní slavnost na školní zahradě
- logopedický screening klinického logopeda
- lampionový průvod ve spolupráci s Rodinným centrem Litomyšl a I. mateřskou školou
- vánoční tvořivé dílny a mikulášské besídky; rozsvěcení vánočního stromčku s koledami
- čarodějnické reje ve třídách a na školní zahradě
- květnová besídka pro maminky
- rozloučení s předškoláky v ZUŠ
- Den dětí na školní zahradě

Prodloužení pracovní doby mateřských škol

Mateřské školy v Litomyšli měly až do března provozní dobu zhruba do 16 hodin. Město Litomyšl se však rozhodlo vyjít vstříc těm rodičům, kterým kvůli jejich pracovní vytíženosti provozní doba nedostačovala. Od března bylo proto v II. MŠ 17. listopadu a III. MŠ Lidická v provozu vždy jedno oddělení až do 17 hodin.

Informace o činnosti základních škol zřizovaných městem Litomyšl

Základní škola Litomyšl, Zámecká 496

Také letos připravila ZŠ Zámecká panelovou diskuzi projektu Světová škola, která se tentokrát jmenovala „Kam kráčíš, Česká republiko?“ Panelové diskuze se účastnili politolog Jiří Pehe, novinářka Lenka Klicperová a prorektor CEVRO Institutu Tomáš Pojar. Diskuzi moderovali Daniel Kvasnička, kazatel Církve bratrské v Litomyšli, a Barbora Hanzlová a Anna Prokešová, žákyně 9. ročníku. Pozvaní hosté se spolu s žáky zamýšleli nad tím, jakou roli má Česká republika v současné Evropě a ve stále více propojeném světě, stejně jako nad tím, jak můžeme tento svět vlastními činnostmi ovlivňovat.

Z dalších aktivit „Jedničky“ lze uvést realizaci tříletého projektu „Na Zámecké každý ví, že kdo si hraje, nezlobí“. Ten škole umožnil zřízení klubu pro žáky prvního stupně, kteří nemohou z kapacitních důvodů navštěvovat školní družinu (projekt začal už v roce 2018 a poběží do roku 2021). V rámci projektu škola pořádala také tři příměstské tábory – jeden v době jarních prázdnin, dva další pak o letních prázdninách.

Škola se od září 2019 systematicky věnovala výuce nadaných žáků, desátým rokem pak běžel projekt Křižovatky zaměřený na prevenci rizikového chování žáků (v rámci projektu do školy přijíždějí lektori z různých státních i neziskových organizací, kteří vedou programy o rasismu, xenofobii, záškoláctví a mnoha dalších problémech).

Základní škola Litomyšl, U Školek 1117

ZŠ U Školek se v letošním roce dočkala přístavby s moderními odbornými učebnami. Jednalo se o učebnu informatiky, učebnu cizích jazyků se systémem Robotel, profesionálně vybavené televizní studio, interaktivní sál s vybavením a cvičnou kuchyňku. Projekt byl jednou z největších investic do litomyšlského školství za poslední roky. Město na něj dostalo dotaci z Integrovaného regionálního operačního programu.

Přístavba budovy však nebyla jedinou akcí, kterou „Dvojka“ letos žila. Její žáci se například zúčastnili výměnného pobytu se školami z německého Bursinnu a Gemündenu, v listopadu pak měli možnost zažít natáčení pořadu České televize Zázraky přírody. Cílem bylo zprostředkovat dětem, které pracují ve školní televizi a na školním časopisu, pravou filmařskou, moderátorskou a novinářskou práci. Žáci ZŠ U Školek také excelovali v soutěži Prezentiáda. Se svým zpracováním prezentace „Na vzhledu (ne)záleží“ obsadili ve velkém Grand finále v Brně, kam se probojovali jako nejlepší tým Pardubického kraje, skvělou druhou příčku. Škola se dále zapojila do projektů „Uklidme si Česko“ a „Jsem laskavec“.

Základní škola Litomyšl, T. G. Masaryka 1145

Největší novinkou ZŠ T. G. Masaryka bylo bezesporu otevření sportovní třídy v prvním ročníku. Cílem nového projektu „Trojky“ je co nejvíce přirozeného pohybu, zajištění zdravé a vyvážené stravy a co nejméně času stráveného u mobilního telefonu. Děti mají čtyři hodiny pohybových aktivit týdně, tedy o dvě více, než je na základní škole běžné.

Ve středu 20. listopadu se ve škole sešlo velké množství návštěvníků na Dni otevřených dveří. Hlavním tématem byly svatomartinské tradice. Všichni příchozí si mohli vyzkoušet řadu aktivit, vytvořit vlastní výrobky, vylézt pro svou husu na lezeckou stěnu, seznámit se s koňskými postroji nebo třeba s dráním husího peří.

Z dalších aktivit „Trojky“ je možné uvést vodácký víkend na Sázavě, exkurzi do společnosti LIKO, čističky odpadních vod či skláren. Škola je zapojena do projektu Recyklohraní, nově též do projektu Tonda Obal. Oba projekty jsou zaměřeny ekologicky.

Kromě těchto tří základních škol ve městě působí také Základní škola Školamyšl, která vznikla z iniciativy rodičů Litomyšle i okolí v roce 2014 (původně jako odloučené pracoviště Základní školy Mozaika Rychnov nad Kněžnou, o.p.s., od 1. 9. 2017 jako samostatná základní škola). Také tato škola se stále aktivněji zapojuje do společného života místních základních škol, i ona připravila v průběhu 2019 pro své žáky řadu zajímavých aktivit.

Příběhy našich sousedů

Příběhy našich sousedů je projekt společnosti Post Bellum, který byl v průběhu roku 2019 realizován na všech základních školách zřizovaných městem Litomyšl.

Jeho smyslem je, aby žáci spolu se svými učiteli pátrali ve svém okolí po lidech, kteří se nějakým způsobem „potkali s velkými dějinami“ – zažili druhou světovou válku, stali se obětí komunistického bezpráví či byli v těchto obdobích nějak postiženi. Žáci se měli s těmito pamětníky potkat a nechat si jejich příběh vyprávět. To ale nestačilo – z vyprávění musel vzniknout krátký příběh a audio či videoreportáž. To vše s metodickou podporou organizace Post Bellum, jejíž koordinátorka pro žáky připravila workshop o tom, jak s pamětníky hovořit, jak připravit a jak klást otázky, žáci se naučili stříhat video – a ti, kteří se rozhodli pro audio ukázkou, pracovali na svém výstupu v Českém rozhlasu Hradec Králové.

Na litomyšlských základních školách vzniklo nakonec osm týmů, které pak s týmem jedné českotřebovské základní školy zpracovaly témata související s druhou světovou válkou a holocaustem, politickými procesy 50. let, kolektivizací, ale i Sametovou revolucí roku 1989. Všichni se nakonec potkali v závěru školního roku v kině Sokol, kde své příběhy prezentovali a soutěžili o to, komu se podaří přesvědčit porotu o tom, že právě jejich prezentace je nejzajímavější. Porota ve složení Renata Kmošková (muzejní pedagožka), Martin Bošík (historik) a Jiří Šmeral (předseda poroty, historik a novinář) nakonec rozhodla takto:

- na třetím místě skončil tým ZŠ Zámecká s originálně pojatou prezentací příběhu rolníka Ladislava Tměje formou kvízu – při prezentaci žáci vyzývali přítomné v sále, aby pomocí písmen A, B, C vybírali na položenou otázku správnou odpověď (ZŠ Zámecká vydala sborník sepsaných příběhů)
- druhé místo patřilo týmu ze ZŠ T. G. Masaryka, který za zvuku kytary a Krylovy písně představil scénu o zavraždění mladého chlapce okupačními vojsky
- první místo připadlo týmu ze ZŠ U Školek, který v šustákových soupravách a plísňových kalhotách představil formou divadelní scénky život běžného občana za socialismu

a posléze i příběh Františka Zemana – hlavního organizátora protikomunistických demonstrací v Litomyšli v roce 1989

Slavnostním odpolednem, kterého se účastnili také jednotliví pamětníci, provázal místostarosta Litomyšle Radomil Kašpar. Město Litomyšl pak projekt Příběhy našich sousedů významně finančně podpořilo prostřednictvím svého projektu MAP II.

Žákovské parlamenty na základních školách

Novinkou, která se v letošním roce dotkla všech základních škol ve městě (tedy včetně Školamyšle), bylo zřízení žákovských parlamentů. V žákovských parlamentech měli mít podle původního záměru zastoupení žáci od 4. do 9. ročníku, některé školy se však rozhodly parlament otevřít i pro žáky nižších ročníků.

Žákovské parlamenty vznikly z iniciativy starosty města Daniela Brýdla, jehož přáním je, aby v následujícím rovněž došlo k vytvoření dětského zastupitelstva participujícího na rozvoji města. Starosta města v rozhovoru s žáky ZŠ Zámecká uvedl, že se při zřízení žákovských parlamentů inspiroval ve městě Říčany, kde fungují jak parlamenty v jednotlivých školách, tak dětské zastupitelstvo. „Mě to zaujalo, protože si myslím, že by se mladí lidé měli učit diskutovat, učit se mít názory, učit se přijímat něčí jiný názor bez nějakých osobních animozit. To je něco, co se člověk může a má naučit.“¹³

Žákovské parlamenty dostaly od města na své školní projekty 10 tisíc korun. Jak s nimi naloží, je jen na nich. Není však cílem peníze utratit. Jak ve výše zmíněném rozhovoru uvedl starosta města, nejdůležitější je samotný proces – „že si děti uvědomí, jaké to je zkusit prosadit svůj názor, přesvědčit ostatní, diskutovat“¹⁴. Peníze jsou spíše pomyslnou třešinkou na dortu, důležitější než cíl je samotná cesta.

Volby do žákovských parlamentů se setkaly s obrovským nadšením na všech školách. Nadšení vystřídaloby vystřízlivění z toho, že výše uvedené dá poměrně dost práce. I přesto se začátkem roku 2020 učitelé základních škol shodli, že parlamenty svůj smysl mají – a možná je mají i v tom, že si žáci uvědomí, že za každým výsledkem musí být hodně vynaloženého úsilí a práce.

Rodilí mluvčí i omezení používání mobilních telefonů na základních školách zřizovaných městem Litomyšl

Jednou z dalších novinek, které přinesl školní rok 2019/2020 na základních školách, bylo zřízení pozic rodilého mluvčího. Rodilí mluvčí (byli dva, jeden Američan, druhý Brit) jsou financováni městem a na místní základní školy docházejí na určitý počet vyučovacích hodin měsíčně – s učiteli škol učí obvykle v tandemu. Žáci rodilé mluvčí vnímají nejen jako zpestření výuky, ale zejména jako možnost zdokonalit se v cizím jazyce.

Druhou novinkou začátku školního roku bylo omezení používání mobilních telefonů žáků během celého vyučování, tedy včetně přestávek, na všech základních školách zřizovaných městem. Zda toto omezení splní očekávání a pomůže k lepšímu soustředění žáků na výuku,

¹³ Švejcar, Stanislav: Se starostou města o žákovských parlamentech. In: Lilie. Ročník XXIX, číslo 11, s. 3.

¹⁴ Tamtéž.

nebo naopak narazí na odpor České školní inspekce, která má na omezování používání mobilních telefonů v době přestávek jiný názor, ukáže teprve čas.

Do lesa s lesníkem

Právě takový název nesl velmi zajímavý program pro žáky 5. tříd litomyšlských škol, kteří se 17. října vydali místo školních lavic do lesa. Ve společnosti pracovníků Městských lesů Litomyšl a Nadace dřevo pro život se učili přímo v lese o zvířatech, stromech a lesním hospodářství. V okolí Říhovy chaty pro ně organizátoři připravili celkem šest stanovišť, kde se mohli dozvědět o zalesňování, těžbě dřeva, lesní technice či péči o zvěř. Nechyběly ruční dílny a praktické sázení stromů.

Základní umělecká škola B. Smetany v roce 2019

Dětské pěvecké sbory v Litomyšli

Na začátku května organizovala litomyšlská základní umělecká škola ústřední kolo soutěže žáků ve sborovém zpěvu. Do města přijely nejlepší dětské pěvecké sbory z celé republiky. Dohromady se jednalo asi o 700 dětí. ZUŠ B. Smetany se stala organizátorem ústředního kola této soutěže již podruhé.

ZUŠ open 2019

Do třetího ročníku ZUŠ open se zapojilo 420 základních uměleckých škol. Stala se tak nejrozsáhlejší souběžně probíhající kulturní akcí u nás. Podporují ji významné kulturní instituce, jakými jsou Pražské jaro či Smetanova Litomyšl. Ani v roce 2019 nezůstala ZUŠ B. Smetany stranou a nabídla pestrý a bohatý program. U budovy „tunelu“ a na sluneční terase před muzeem se hrálo divadlo, na podsíní vystupovali mladí hudebníci, ve Smetanově domě se večer uskutečnilo vystoupení tanečního oborů s názvem Taneční chvění.

„Semafor“ a „Jinakosti“ v ZUŠ

Na podzim letošního roku připravila ZUŠ B. Smetany dvě mimořádná vystoupení. První, které se konalo v pátek 8. listopadu ve Smetanově domě, neslo název Semafor 60. Jednalo se o hudební večer k počtě 60. výročí založení divadla Semafor. Bigband ZUŠ pod vedením Libora Kazdy zahrál známé i méně známé písně Jiřího Šlitra, Jiřího Suchého, Jiřího Grossmanna či Ferdinanda Havlíka.

Druhým mimořádným projektem bylo společné představení performerky, choreografky a fyzioterapeutky Markéty Stránské a tanečního oboru ZUŠ B. Smetany a ZUŠ J. Kociána z Ústí nad Orlicí nazvané LeŤ a jinakosti. Markéta Stránská tančí svou zkušenost ze života s jednou nohou, jednou protézou a dvěma francouzskými holemi a vypráví o tom, že každá zkušenost je příležitostí a probouzí naši představivost, hravost a tvořivost. Tancuje po celém světě – vystupovala a učila mimo jiné v Berlíně, v Moskvě či Londýně. Tanečnice ze ZUŠ se představily choreografií Střípky z paměti, které jsou připomenutím dějin naší republiky ze vzpomínek pamětníků. V další části „jinakosti“ se napojí na společnou myšlenkovou linii sólové choreografie Markéty Stránské. Jak pro měsíčník Lilie uvedla ředitelka ZUŠ B. Smetany

Markéta Hegrová: „Jinakosti jsou v každém z nás. Všichni jsme něčím stejní a přitom tak odlišní. Každý máme svoji jinakost...“¹⁵

Žáci navštěvující ZUŠ B. Smetany dosáhli také řady úspěchů v soutěžích. Z těch nejvýraznějších je možné uvést bronzové pásmo Tomáše Benedikta Sršně v ústředním kole hry na akordeon či zlaté pásmo sborů Kvítek a Lilium v soutěži pěveckých sborů (bez postupu do ústředního kola).

Středisko volního času Litomyšl v roce 2019

Novinky

SVČ Litomyšl otevřelo v letošním roce 6 nových kroužků pro děti z MŠ a žáky ZŠ, od září fungovalo celkem 64 zájmových útvarů pro 744 účastníků.

V rámci nabídky příležitostných aktivit Středisko volného času Litomyšl také nově připravilo programy pro klienty ze stacionáře Ruka pro život, žáky z nízkoprahového klubu Naděje a malé děti z dětské skupiny Tulipánek, spolupracovalo rovněž s Univerzitou třetího věku (zajištění cvičení jemné jógy pro seniory).

Tábory

V roce 2019 se uskutečnilo sedm příměstských táborů, dva čtrnáctidenní pobytové a 1 jeden týdenní pobyt pro rodiny s dětmi.

Dotační projekt Šablony II

Od září jsou postupně využívány prostředky v celkové částce 697.922 Kč z dvouletého projektu Šablony II „Prožijte svůj volný čas s námi“ na zajištění těchto aktivit: školní asistent, sdílení zkušeností pedagogů z různých školských zařízení prostřednictvím vzájemných návštěv, projektový den mimo SVČ a zapojení odborníka z praxe do vzdělávání v SVČ.

Volnočasový klub

V rámci SVČ fungoval v roce 2019 Volnočasový klub – navštívilo jej celkem 2384 dětí ve věkovém rozpětí od 1. – 7. třídy ZŠ (průměrně 15/den). Klub fungoval každý den, v němž probíhala školní výuka, a to od 12 – 16 hodin. Provoz byl zajištěn z projektů CVP a MAP II.

Další aktivity

Z vlastních zdrojů organizace byl na zahradě zbudován lanový herní prvek a provedeny terénní úpravy pozemku. V půdním prostoru proběhla instalace elektrorozvodů a podlahové krytiny, které nebyly součástí rekonstrukce objektu v minulém roce.

Připomenutí Sametové revoluce roku 1989

Třicáté výročí Sametové revoluce v Československu si v průběhu listopadu připomněly také litomyšlské školy – a byly velice aktivní. Připravily si projektové dny, workshopy či studentské trhy a zapojily se rovněž do městem připraveného programu.

¹⁵ Hegerová, Markéta: „Semafor“ a „Jinakosti“ v ZUŠ. In: Lilie. Ročník XXIX., číslo 11, s. 14.

Určitě nejzajímavější z nich představoval tzv. živý řetěz, který žáci se svými učiteli vytvořili 14. listopadu. Trasa vedla z ulice T. G. Masaryka kolem Smetanova domu Jiráskovou ulicí a Klášterními zahradami na Šantovo a Braunerovo náměstí – a odtud Nerudovou ulicí zpět na ulici T. G. Masaryka. Do akce, která byla připomínkou živého řetězu litomyšlských studentů z roku 1989, se zapojilo téměř tři tisíce žáků a studentů místních škol. Její začátek ohlásily zvony, které se rozezněly přesně v 8:30 hod. ráno.

Uvedená akce však nebyla jediná. Žáci nejvyšších ročníků základních škol se například sešli ve Smetanově domě, kde zhlédli film z produkce ředitele vzdělávacího programu Jeden svět na školách Karla Strachoty „1989: Z deníku Ivany A.“ Po filmu měla následovat debata s hercem Janem Potměšilem. Ten sice nakonec do Litomyšle nedorazil, výborně jej však zastoupil historik Martin Boštík, který si o Sametové revoluci a jejím průběhu v našem městě povídal s místostarostou Radomilem Kašparem.

Velmi zajímavou akci pak představovala vernisáž putovní výstavy „Než přišla svoboda“, která byla umístěna na Touloucově náměstí. Přítomní žáci a studenti si na ní mohli vyrobit provomájová mávátka, ale i vyzkoušet oblek civilní ochrany, který si v rámci tzv. branné výchovy zkoušely děti za socialismu. Vernisáži, na jejíž přípravě se podíleli pracovníci muzea, se tak podařilo ukázat absurditu doby minulého režimu.

Řada žáků a studentů se pak přímo účastnila také vlastního připomenutí 17. listopadu, které bylo spojeno s odhalením náměstí Václava Havla.

Nová budova „Zetešky“

Na Střední škole zahradnické a technické v Litomyšli byla 31. ledna otevřena nová budova pro odbornou výuku. Součástí budovy je i moderní skleník, který díky svým technologiím umožní chov a pěstování vzácných živočichů a rostlin. Pardubický kraj jako zřizovatel investoval do tohoto projektu 47,5 milionů korun. Investice se neobešla bez podpory finančních prostředků z Evropské unie. Hejtman Pardubického kraje Martin Netolický k nové budově poznamenal: „V rámci Integrovaného regionálního operačního programu se jedná o další velkou investici do našich středních škol, která má za cíl pomoci v rozvoji technického a přírodovědného školství. V minulosti se nám podařilo dokončit zateplení šesti objektů v areálu školy, což spoří především provozní náklady školy, které je možné následně využít jiným způsobem. Touto investicí se nám podařilo využít opuštěný objekt, který nebyl nikdy dostavěný. Budova je navíc z architektonického hlediska velmi cenná.“¹⁶

Budova se nachází na okraji areálu školy. Objekt byl původně zamýšlen jako závodní jídelna – jedná se o dvoupodlažní samostatnou a částečně podsklepenou budovu. Podle Pardubického kraje z ní rekonstrukce a přístavba skleníku učinily unikátní objekt, a to zejména díky automatickému zavlažovacímu systému a vzduchotechniky. Rekonstrukce Zetešky bodovala také v soutěži Stavba roku, kde se ziskem 2228 hlasů zvítězila v kategorii Cena veřejnosti.

¹⁶ -az-: „Zeteška“ má novou budovu. In: Lilie. Ročník XXIX., číslo 3, s. 19.

V průběhu roku došlo ve škole rovněž k rekonstrukci topného systému, zřizovatel pak hledal prostředky k obnově hlavní budovy, která je budovou památkově chráněnou.

Modernizace budovy litomyšlského gymnázia, úspěchy studentů

V pátek 15. února byly na litomyšlském gymnáziu otevřeny nové učebny pro výuku přírodovědných předmětů. V průběhu roku pak probíhala rekonstrukce tělocvičny a sociálního zařízení (tělocvična byla slavnostně otevřena až koncem ledna 2020). Pardubický kraj coby zřizovatel školy přistoupil rovněž k postupné výměně oken a zateplení budovy. Vzhledem k tomu, že je budova gymnázia chráněnou kulturní památkou, předcházela realizaci projektu velmi složitá jednání.

Mimořádného úspěchu letos dosáhl student sexty Ondřej Cenek, který ve svých 17 letech vyhrál celostátní kolo prestižní soutěže Středoškolské odborné činnosti. Tématem jeho práce byly „Uranové minerály a jejich určení pomocí světelného spektra“.

Z dalších událostí

Nakopněte svoji školu – v únoru proběhl v Litomyšli třetí ročník festivalu vzdělávání, kterého se zúčastnilo kolem 170 zájemců z celé České republiky. Čekaly na ně tři dny přednášek, workshopů i zajímavých hostů, mezi nimiž nechyběli bývalý ministr školství Ondřej Liška, bývalý generální ředitel ČEZ a Škoda Holding Martin Roman, lektor a autor knih o edukaci pro učitele Robert Čapek, odbornice na vzdělávání ve Finsku Susanna Bäckmann, intuitivní celostní vizážistka Světlana Čiberová a řada dalších. Vrcholem festivalu byly rozhovory na téma vzdělávání, které moderoval Martin Veselovský z internetové televize DVTV. Jedním z jeho hostů byla předsedkyně Státního úřadu pro jadernou bezpečnost Dana Drábová.

Obnova 7000 let staré studny – studenti z fakulty restaurování dostali za úkol obnovit zhruba sedm tisíc let starou studnu, kterou objevili archeologové na Orlickoústecku při jednom z průzkumů pod budoucí dálnicí D35. Studna byla určitou dobu uložena ve sklepech piaristické koleje, a to zejména kvůli stabilnímu klimatu, které se zde nachází. Po skončení obnovy by se měla stát součástí sbírek Východočeského muzea v Pardubicích.

Odborný seminář matematiků – desátý ročník celostátní konference pro učitele matematiky se v našem městě uskutečnil ve dnech 17. – 19. září. Pořadatelem byla pedagogická škola, hlavním tématem pak „Matematika a její aplikace“.

Pocta Sametu – právě tak se jmenovalo zahraniční turné pěveckého sboru KOS místní pedagogické školy. Turné začalo v Litomyšli, přesunulo se do Hradce Králové a odtud do Rakouska, Maďarska, na Slovensko a do Rumunska.

Úspěch mladého kuchaře z Litomyšle – Vojtěch Hlous je studentem Labské Střední odborné školy a Středního odborného učiliště Pardubice. V listopadu spolu s Hanou Klátovou ze stejné školy bodovali v národním kole kuchařské soutěže Trophée Mille, které se uskutečnilo

v Jihlavě. Vítězství jim zajistilo postup do mezinárodního kola. Kromě hlavní ceny získali také ocenění za nejlepší slaný pokrm.

Zdravotnictví a sociální služby v roce 2019

Nejdůležitější události letošního roku se týkaly dění v Litomyšlské nemocnici, v níž vedení nemocnic Pardubického kraje plánovalo omezení akutních operací během nocí a víkendů. Proměnou prošel také Nadační fond pro rozvoj zdravotnictví Litomyšlska, který by se měl stát v dalších letech mnohem aktivnějším.

Litomyšlská nemocnice

LDN v novém prostředí

O stěhování LDN z vily Klára do nového prostředí v budově interny místní nemocnice psal kronikář už vloni. K budově vily Klára i k rekonstrukci budovy interny si však dovoluje připojit několik doplňujících informací.

Nejprve ke „Kláře“.... Budova LDN byla postavena v roce 1895 jako vila pana Sedláka v novorenesančním stylu. 11. srpna 1929, v den sv. Kláry, byla předána jako Domov svaté Kláry jménem Družiny sv. Kláry do správy řádu sv. Karla Boromejského. V roce 1949 se budova stala majetkem státu. Oddělení pro dlouhodobě nemocné zde vzniklo v roce 1974.

Pokud jde o budovu interny.... Budova interny byla postavena v roce 1938, celkovou rekonstrukcí prošla po padesáti letech. Už v ní nebylo možné řádným způsobem otevírat okna, kvůli chybějícímu zateplení byla budova energeticky velmi náročná. Rekonstrukce celé budovy přišla na 33,6 milionu korun. Přestěhování pacientů z vily Klára bylo obrovským pokrokem – pacienti se najednou ocitli v prostředí, které konečně připomínalo 21. století.

A co bude s budovou „Kláry“ dále? Budova patří Pardubickému kraji, město by ji však rádo za symbolickou hodnotu jedné koruny odkoupilo. Chtělo by v ní do budoucna udržet sociální služby, zřejmě ve spolupráci se soukromým sektorem. To však Pardubický kraj odmítá. Chce si budovu na lukrativní adrese ve městě ponechat i s ohledem na možné nečekané problémy v krajském zdravotnictví. V současném stavu s výhledem na tři roky.... Škoda. Budova je v žalostném stavu, město už mnohokrát v minulosti ukázalo, že se o svůj majetek postarat umí. Na konci roku tak budova nádherné novorenesanční stavby dál chátrala.

Nový ředitel Nemocnice Pardubického kraje

Na uprázdněné místo oblastního ředitele pro zdravotnické služby, který má v gesci nemocnice v Litomyšli, Ústí nad Orlicí a Svitavách, usedl od 1. března Jaroslav Kajzr, kardiolog s bohatými zkušenostmi z České republiky i zahraničí. Další personální změna ve vedení Nemocnice Pardubického kraje (NPK) proběhla v dozorčí radě, kde na postu předsedy skončil Vítězslav Novohradský, novým předsedou se stal primář orlickoústeckého ORL Josef Hájek.

Nové sanitky

Pět nových sanitních vozů, které doplnily vozový park zdravotnické dopravní služby, dostaly v březnu do užívání Orlickoústecká, Litomyšlská a Svitavská nemocnice. Některé vozy jsou vybaveny pojízdnou sedačkou pro imobilní pacienty.

Den otevřených dveří

Všech pět nemocnic Pardubického kraje, tedy Pardubická, Chrudimská, Svitavská, Orlickoústecká i Litomyšlská nemocnice, otevřely v pátek 31. května od 9 do 12 hodin své brány veřejnosti i žákům a studentům místních škol.

Jednotlivé nemocnice nabídly návštěvníkům pestrý program zahrnující preventivní vyšetření, prohlídky oddělení i výuková stanoviště pro žáky a studenty. Poprvé v historii se přitom Den otevřených dveří konal ve všech pěti nemocnicích v jeden den, a sice při příležitosti Dne Pardubického kraje.

Traumacvičení v Litomyšli

Traumacvičení připravují nemocnice na skutečné krizové situace. V říjnu a listopadu se uskutečnila ve třech nemocnicích Pardubického kraje, a sice ve Svitavách, Ústí nad Orlicí a v Litomyšli. Do každé z nemocnic bylo postupně přivezeno 15 – 20 pacientů – figurantů, kterými byli studenti místních středních škol. Při traumaplánu se aktivují všechny složky IZS. Cílem je osvěžit nastavené postupy a odstranit zbývající nedostatky v procesu.

Sestry a lékaři z Ukrajiny

Pacienti nemocnic v Pardubickém kraji se budou stále častěji setkávat s lékaři a zdravotními sestrami z Ukrajiny. Nemocnice totiž pokračují v projektu, jehož cílem je zjednodušit a urychlit přijímání kvalifikovaných zdravotníků z Ukrajiny. V první fázi přišlo na různá oddělení Svitavské, Pardubické a Litomyšlské nemocnice celkem 14 lékařů. V další fázi chce management sehnat až tři desítky ukrajinských zdravotních sester.

Odložení kauzy centrálních nákupů Litomyšlské nemocnice

Policie v prvních týdnech letošního roku uzavřela prověřování centrálních nákupů a tzv. zpětných bonusů Litomyšlské nemocnice od firem, od nichž nakupovala. Týkalo se let 2008 až 2014, kdy byla nemocnice samostatnou akciovou společností. Žádné porušení zákona zjištěno nebylo.

Obavy o rušení akutních operací na místní chirurgii

Už v první polovině roku přicházely od vedení Nemocnice Pardubického kraje informace o chystaných změnách v nemocnici v Litomyšli. Původně měly nastat v létě, nakonec byly oznámeny začátkem prosince. A znamenaly šok nejen pro nemocnici, ale i obyvatele města. Od ledna 2020 mělo totiž dojít k omezení operací v noci a o víkendu. V praxi by to znamenalo přesun akutních výkonů do Svitav. Proti se postavili zaměstnanci nemocnice, ale i litomyšlští zastupitelé. Ti na svém prosincovém jednání přijali usnesení, v němž za město požadovali zachování stávajícího provozu chirurgického oddělení Litomyšlské nemocnice do doby, než bude jasně připraven přechod na plánovanou operativu (o kterém vedení nemocnice hovoří od roku 2017). Na jednání zastupitelstva vystoupilo i několik lékařů, kteří upozorňovali na možné problémy a rizika, které by omezení mohlo způsobit.

Vedení nemocnic Pardubického kraje nakonec ustoupilo a slíbilo, že se od ledna 2020 situace nezmění. Zdůraznilo však, že personální situace na chirurgii v Litomyšli i ve Svitavách je kapacitně na hranici svých možností, proto se jedná o odklad na nejnutnější dobu. Podle ředitele Jaroslava Kajzra je racionální, pokud se akutní provoz začne přesouvat z Litomyšle do

Svitav. Tvrdí totiž, že se Litomyšlská nemocnice bude rozvíjet po stránce plánovaných operací. Celkové množství operací tak podle něj může být v Litomyšli nakonec i vyšší a budou se moci rozvíjet obory, jako je ortopedie nebo oční, kde jsou dlouhé čekací doby a jezdí sem pacienti z celé republiky. Podle jeho slov není cílem nemocnici v Litomyšli zavřít, ale maximálně využít kapacitu sálů a nového vybavení. Místní pacienty však svým vyjádřením příliš neuklidnil – jakýkoliv zásah do současného chodu nemocnice totiž lidé čtou jako snahu Pardubického kraje o postupnou změnu nemocnice v LDN.

V areálu nemocnice rovněž začalo v průběhu roku budování nového parkoviště pro 77 aut. Parkoviště vzniká v prostorách bývalé čistírny odpadních vod.

V následujících letech chce Pardubický kraj v nemocnici proinvestovat desítky milionů korun. Ty mají jít mimo jiné do modernizace nemocničního monobloku – budovy, která byla do současné podoby upravena naposledy v roce 2004. Do roku 2021 chce pak Pardubický kraj v nemocnici investovat také do modernizace operačních sálů, nový přístroj na CT a dva rentgeny by mělo získat radiodiagnostické oddělení, gastroenterologie by zase mohla obměnit své endoskopy. Rozvoj prý čeká i místní laboratoře.

Nedostatek finančních prostředků na sociální služby

Financování sociálních služeb je ze strany státu dlouhodobě nedostatečné. Ani letos tomu nebylo jinak. I když nakonec k omezení těchto služeb nedošlo, peníze chyběly. Uvedené se přitom týkalo i našeho města, kde terénní sociální služby zajišťuje Farní charita Litomyšl. Ta v předchozím roce ošetřila 417 pacientů, z toho 21 hospicových. Sestřičky farní charity vykonaly celkem 17 540 návštěv. Další existence této formy veřejného zdravotnictví je však nyní ohrožena, protože je dlouhodobě podfinancovaná a vleklá jednání zatím nikam nevedou. I proto vznikla petice, která měla poslance a vládu přimět, aby se problémem vážně a seriózně zabývali. Bez jejich intervence totiž domácí péče budoucnost nemá. Petice byla celorepubliková, za naše město ji iniciovala Farní charita Litomyšl.

Petici bylo možné podepsat v Lidovém domě, Jindrově vile, v informačním centru, na faře, v kostele Povýšení sv. Kříže, na městském úřadě, v ordinacích některých lékařů, postupně i na dalších místech.

Text petice

DOMA JE DOMA

Petice za záchranu domácí zdravotní péče podle čl. 18 Listiny základních práv a svobod a zákona č. 85/1990 Sb., o právu petičním, určená k projednání v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky.

Důvěrně známé prostředí domova je hojivé už samo o sobě. Chceme, aby nemocní a umírající mohli zůstat v pohodlí i se svými rodinami. Chceme, aby mohli dál využívat domácí zdravotní péči placenou ze zdravotního pojištění, která je dostupná pro každého. Nepřipusťme návrat

do časů, které ještě mnozí z nás pamatují, kdy naši blízcí tiše čekali na svůj konec za plentou v přeplněných nemocnicích a lidé s hendikepem žili výhradně v ústavech.

Chceme přimět politiky, aby se věnovali vážnému podfinancování domácí zdravotní péče, již pro zdravé fungování dlouhodobě chybí třetina prostředků. Jde o velmi malou částku (0,3 % ročního rozpočtu veřejného zdravotnictví) s obrovským efektem. Pro přežití nekomerčních poskytovatelů domácí zdravotní péče jsou ovšem tyto peníze naprosto zásadní.

Charita Česká republika pečuje o třetinu všech pacientů v domácí péči. Při zániku domácí zdravotní péče by pro ně stát musel vybudovat 10 nových nemocnic pro dlouhodobě nemocné, každou s 10 lůžkovými odděleními, kde by mnohdy leželi až do posledních dnů. Místo balíku peněz uvolněných na záchranu domácí péče tak bude muset stát za pár let zaplatit mnohonásobek za výstavbu a provoz nových areálů. Že ty peníze budou pochopitelně chybět jinde, pak pocítíme všichni.

Podstatné přitom je, že to budou pacienti, kteří chtěli zůstat doma, nechtěli do nemocnice. Každý má totiž právo čerpat bezplatně zdravotní péči, i když se rozhodne stonat nebo zemřít doma. Stát je povinen vytvořit podmínky, které to umožňují, jenomže v tom dlouhodobě selhává.

My, níže podepsaní občané České republiky, žádáme, aby se politici zasadili o záchranu domácí zdravotní péče zajištěním jejího dostatečného a udržitelného financování a zabránili kolapsu, který jí hrozí. Děkujeme.

Věra Dvořáková
ředitelka Farní charity Litomyšl

Podpisy byly sbírány do 20. září. V rámci celé republiky se jich sešlo více než 47 tisíc, Litomyšl přispěla 3919 z nich. Petice byla následně předána k projednání Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky.

Nadační fond aktivnější

Nadační fond pro rozvoj zdravotnictví Litomyšlska pomáhá od roku 2015. Poskytuje finanční pomoc Litomyšlské nemocnici, soukromým lékařům, pacientům, záchranné službě i charitě. Dosud do něj Litomyšl vložila dva miliony korun, desítky tisíc pak darovaly firmy a okolní obce. Peníze šly na nákup přístroje pro rázovou vlnu rehabilitačního oddělení za 390 tisíc korun. Částkou 300 tisíc spolufinancoval fond nákup vybavení pro internu Litomyšlské nemocnice, Správní rada na konci roku 2017 milionem korun podpořila také nákup elektrochirurgického vybavení a tří pasivních antidekubitálních matrací do nemocnice. Z této částky bylo rovněž pořízeno nové vozidlo pro ošetřovatelky farní charity. Na podporu zdejšího zdravotnictví tak v minulých letech putovalo přes 1,5 milionu korun. Na další roky má přitom správní rada nadačního fondu připraveno hned několik dalších projektů, které mají místní zdravotnictví podpořit. Město zároveň usiluje o to, aby se o problematiku zdravotnictví více zajímala také samotná veřejnost. Lidé proto mohou prostřednictvím hlasování na webových stránkách fondu sami určit, kam by peníze měly putovat.

V roce 2019 došlo také k vytvoření nových webových stránek nadačního fondu a bylo natočeno náborové video pro lékaře a zdravotní sestry/bratry do místní nemocnice. Video láká nové zaměstnance nejen do moderní nemocnice, ale i moderního historického města s plnou občanskou vybaveností, bohatým kulturním životem či možnostmi širokého sportovního vyžití.

Patnáct let vily Jindra

V roce 2004 otevřela Farní charita Litomyšl na Dukelské ulici centrum Respitní péče Jindra. Posláním této služby je poskytnout během krátkodobého pobytu individuální celodenní péči osobě, která je z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení závislá na pomoci druhých, a to se záměrem úlevy pečující rodině.

Vedení charity na svých stránkách (stejně jako v měsíčníku Lilie) k patnáctiletému výročí uvedlo: „Jen málo co je tak kulturně podmíněno, jako koncept domova. Ve stáří se ale domov často stává místem péče. Domácí péče představuje řadu úskalí pro pečovaného i pečujícího. Senioři u nás dávají přesto nadále jednoznačně přednost pobytu doma a v případě potřeby spoléhají především na pomoc rodiny. Právě pro ni je tady už 15 let služba úlevové péče Respitní péče Jindra Farní charity v Litomyšli. K vděčnosti nás vede nejen současný stav budovy a jejího okolí, ale především neutuchající zájem rodin a ocenění odborné veřejnosti. (např. v roce 2015 byla Jindrova vila nominována na cenu v rámci společenských inovací Sozial Marie, apod.). Díky vícezdrojovému financování a podpoře laskavých partnerů a dárců se nám daří udržovat péči na vysoké úrovni - ročně tak pomáháme až 60 rodinám z celého Pardubického kraje. Za uplynulých 15 let budova prochází postupnou rekonstrukcí; revitalizace se dočkala i rozsáhlá okolní zahrada.“¹⁷

¹⁷ Vila Jindra už 15 let sebevědomou součástí moderní Litomyšle [online]. [cit. 2020-03-08]. Dostupné z: <https://litomysl.charita.cz/prispevky/vila-jindra-uz-15-let-sebevedomou-soucasti-moderni-litomysle/>

Památky 2019

Litomyšl si v roce 2019 připomněla 20 let od zapsání zámekského areálu na Seznam světového kulturního dědictví památek UNESCO. Ačkoliv svým životem a řadou zajímavých aktivit žily i další památky ve městě, tato událost všem ostatním dominovala.

Státní zámek Litomyšl

V průběhu zámekské sezóny se mohli návštěvníci těšit na řadu mimořádných akcí. Zde je výběr některých z nich.

Velikonoce na zámku

V době velikonočních svátků byl zámek otevřen od Velkého pátku do Velikonočního pondělí vždy v době od 10 do 16 hodin. Reprezentační sály na prohlídkové trase A byly doplněny velikonočně laděnou květinovou výzdobou, k vidění byly i reprezentativní a soukromé pokoje a zámekské divadlo. V nabídce velikonočních prohlídek byla i květinová výstava nazvaná Múzy mezi květinami – výstava k 20. výročí zápisu zámku na Seznam světového kulturního dědictví památek UNESCO.

Příběh zámku

Takový název nesly netradiční prohlídky zámku, které se konaly ve dnech 27. a 28. července. V doprovodu historika bylo možné navštívit zbytky starého paláce Kostků z Postupic, nahlédnout do stavebního vývoje zámku, projít hlavní a vedlejší schodiště, podívat se do půdních prostor i do jiných veřejnosti obvykle nepřístupných míst.

Zámek za závěsy

Specializované prohlídky pokojů východního křídla zámku byly pro návštěvníky připraveny v sobotu 10. a 24. srpna.

V čem byly výjimečné? V roce 2018 byly na zámku zrestaurovány a reinstalovány některé ze soukromých pokojů východního křídla, které nabízejí zajímavý pohled do běžného života zámekských obyvatel. Ze zachovaného vybavení, rozmístění jednotlivých pokojů, jejich výmalby či propojení na jiné části zámku lze číst, jak byly využívány. Prohlídka tedy návštěvníkům nepředstavovala historické slohy či umělecká a řemeslná díla dochovaná ve sbírkách, ale běžný život zámekských obyvatel – jak jejich podobu ovlivňovaly módní trendy, jak se měnilo topení a osvětlení, jak fungovaly koupelny či toalety. Prohlídky chtěly zkrátka návštěvníkům ukázat, že zámek nebyl vždy jen památkou, byl to především domov pro ty, kteří jej obývali.

Lehátková vyhlídka

Jedním z nejcennějších architektonických prvků zámku je jeho sgrafitová výzdoba. Poslední úterý v červenci a poslední úterý v srpnu ji návštěvníci mohli obdivovat z pohodlí lehátek – a klidně se u toho přesvědčit, že je skutečně každé z nich neopakujícím se originálem.

Hradozámekská noc

Svátek všech milovníků hradů a zámek proběhl 31. srpna. Během dne mohli návštěvníci na první prohlídkové trase, tedy v reprezentativních zámekských pokojích, vidět výstavu Vivat Grácie! Výstava spojovala repliky slavnostních šatů z období renesance s tradičním lidovým

oděvem od 19. století. Prohlídkový den byl obohacen o vystoupení taneční skupiny IRIS, která představovala oblíbené renesanční tance. Večerní program zahrnoval hudební vystoupení Karmína v zámeckém historickém divadle a školu renesančních tanců, kterou v klenutých sálech připravila opět taneční skupina IRIS. Nechyběla možnost ochutnávek moravských vín či posezení na zámeckém nádvoří s výhledem na osvětlený zámek.

Vánoční prohlídky zámku

Před Vánocemi lákal zámek na „rozverné a nekorektní“ divadelní prohlídky s názvem Vánoční valdštejnské hrátky. Děj jednotlivých scének přenesl návštěvníky do vánoční doby okolo roku 1855, kdy už rodina Valdštejnů trpěla velikými finančními potížemi. „Jenže jak to vysvětlit dětem? Navíc, když je na starosti tak veliký zadlužený dům a panství, i potíže jsou dvakrát tak velké. Ale na veselé náladě to nic neubírá.“¹⁸ Prohlídky vánočně vyzdobenou kaplí a reprezentačními pokoji proběhly v sobotu 21. prosince.

Návštěvnost zámku v roce 2019

Některým památkám v kraji letos návštěvnost poklesla. Někde se na tom podepsaly opravy hradů a zámků, jinde mohly mít vliv termíny státních svátků či počasí. Litomyšlský zámek mohl být s letošní sezónou spojen. Navštívilo jej totiž 53 292 lidí, což je číslo velmi potěšitelné. Stále jsme totiž svědky růstu návštěvnosti, byť oproti předchozímu roku jen mírnému.

Národní zahájení Dnů evropského dědictví

Od 6. do 8. září se v našem městě konalo Národní zahájení Dnů evropského dědictví. Letošní téma bylo jako na míru šité právě Litomyšli: Památky a zábava.

Podobně jako v předchozích letech byly pro zájemce zpřístupněny zajímavé a výjimečné památky, budovy, objekty a prostory, včetně těch, které jsou po zbytek roku nepřístupné. Bylo tak možné navštívit nejen zámek, ale i všechny místní kostely a sbory, řadu galerií, podívat se na vyhlídkovou věž místního gymnázia.

Litomyšl měla tu čest zahajovat Dny evropského dědictví už v roce 2000. Při té příležitosti byly tenkrát otevřeny revitalizované Klášterní zahrady. Na svatbě novomanželů Zvárových, která se konala na zeleném trávníku, se sešlo 68 primátorů a starostů historických měst a obcí. Svatba se tak zapsala do Guinnessovy knihy rekordů.

Zahájení letošního ročníku bylo spojeno se zápisem zámeckého areálu na seznam Světového kulturního dědictví památek UNESCO, k němuž došlo přesně před dvaceti lety. Ve výstavním sále zámeckého pivovaru byla od pátku k vidění práce Nositelů tradic lidových řemesel. Díky komentovaným prohlídkám se mohli návštěvníci podívat prakticky do všech koutů návrší, slavnostní den pak vyvrcholil večerním koncertem kapely Čechomor, jejímž speciálním hostem byla místní kapela Amélia.

Sobotní program byl rovněž bohatý a zajímavý. Nabídl už zmíněnou možnost návštěvy většiny místních památek, komentovaných prohlídek, ale i další den tzv. Litomyšlských dvorků, o nichž

¹⁸ Vánoční prohlídky zámku v Litomyšli [online]. [cit. 2020-03-15]. Dostupné z: https://svitavsky.denik.cz/zpravy_region/litomysl-vanocni-prohlidky-zamek-20191217.html

kronikář píše na jiném místě. Především však nabídl Italskou slavnost, která byla připomínkou italské renesance, v jejím duchu je postaven litomyšlský zámek. Slavnost toho nabídla mnoho – návštěvníci slyšeli italskou hudbu, seznámili se s tradiční komedií dell'arte, ožvlýnými renesančními sochami, vyzkoušeli si malování masek, obří scrabble či kuželník. Nechyběla ani ochutnávka italské kuchyně. Kvůli nepříznivému počasí se slavnost neuskutečnila na prvním zámeckém nádvoří, nýbrž v sálech zámeckého pivovaru.

Národní zahájení Dnů evropského dědictví se konalo pod záštitou Ministerstva kultury ČR, Ministerstva pro místní rozvoj ČR, hejtmána Pardubického kraje Martina Netolického, náměstka hejtmána a senátora Michala Kortyše a René Živného – člena Rady Pardubického kraje.

Obnova židovského hřbitova

Židovský hřbitov leží v polích v místní části Lány. Založen byl v roce 1876, nejstarší dochované náhrobky pocházejí z let 1876 až 1877. Během druhé světové války byl hřbitov značně poničen, poslední pohřeb se zde konal v roce 1942. Od války zůstal dlouhá desetiletí ve zpuštěném stavu. V období komunismu jej poničila voda stékající z přilehlých polí, některé hroby se propadly a byly dokonce vyplaveny ostatky pohřbených. Část náhrobků byla rozkradena, ohradní zeď se rozpadla (postupně se však opravuje).¹⁹

V roce 2019 procházel hřbitov velkým úklidem a obnovou, o kterou se zasloužil zejména Vojtěch Toms, který se stal jeho správcem. Na uklizení a úpravách hřbitova pracoval sám ve svém volném čase. V neděli 11. srpna a 10. listopadu proběhla akce „Společně za důstojný hřbitov“. Jednalo se v podstatě o brigádu, jejíž cíl byl jediný – pomoci s úklidem hřbitova. Zatímco první akce se účastnilo asi 13 občanů (z toho polovina byla přespolních), 10. listopadu jich přišlo asi třicet. Zhruba stovka návštěvníků se pak odpoledne zúčastnila komentované prohlídky hřbitova, kterou vedl herec Achab Haidler, Žid, který se před časem do Litomyšle dostal díky panelové diskuzi ZŠ Zámecká, později pak naše město navštívil s představením Pan Theodor Mundstock. Komentovaná prohlídka byla zajímavá a vtipná zároveň.

Další část oprav Očistcové kaple hotova

Tým odborníků, který se věnoval vnitřní výzdobě unikátní Očistcové kaple, dokončil v letošním roce restaurování přibližně 50 metrů čtverečních maleb. Jednalo se již o třetí etapu, která navázala na restaurování provedená v letech 2003 – 2004 a 2007 – 2008.

Nyní, po deseti letech, restaurátoři opravili malby na severozápadní straně kaple a okenních a dveřních špaletách a konzervace nástěnné malby a sgrafita.

Restaurátorské práce prováděli studenti Fakulty restaurování Univerzity Pardubice v rámci svých závěrečných prací od prosince roku 2017. Vyžádaly si 412 tisíc korun, které z poloviny

¹⁹ *Židovská obec bude pokračovat v revitalizaci hřbitova v Litomyšli* [online]. [cit. 2020-01-31]. Dostupné z: <https://www.archiweb.cz/en/n/home/zidovska-obec-bude-pokracovat-v-revitalizaci-hrbitova-v-litomysli>

hradil Pardubický kraj, druhou část financovalo město Litomyšl. V průběhu roku také restaurátoři jednali s městem o financování poslední části oprav Očistcové kaple.

Komentované prohlídky v Litomyšli

V sobotu 23. února se litomyšlské informační centrum připojilo k Mezinárodnímu dnu průvodců a připravilo pro zájemce komentované prohlídky města. Znamé i méně známé krásy Litomyšle si přišlo prohlédnout 101 lidí. Prohlídky se konaly dvě, jedna dopoledne, druhá odpoledne. Každá z nich trvala přibližně dvě hodiny a na účastníky čekalo několik překvapení - jako například místní pralinky či svažené víno hned na jejím začátku.

Průvodkyní byla Inka Píchalová, která účastníky zavedla i do běžně nepřístupných míst, například do domu Savitar, nechyběla návštěva Očistcové kaple piaristického chrámu s její unikátní výzdobou. Součástí byla samozřejmě i návštěva známých míst v centru města – Smetanova náměstí, Toulouvcova náměstí či Klášterních zahrad.

Kulturní události roku 2019

Kulturní život roku 2019 se v Litomyšli točil kolem tradičních akcí, jakými byly Zahájení lázeňské sezóny, Gastroslavnosti, Smetanova Litomyšl či Andělský advent. Nabídl však i řadu novinek, z nichž se kronikář rozhodl zaznamenat alespoň některé. Přední místa v nich zaujímají oslavy 20. výročí zapsání zámeckého areálu na seznam UNESCO a události připomínající 30 let od Sametové revoluce 1989. Do kulturního života však svými aktivitami vstupovaly také místní spolky či církevní společenství.

Zahájení 8. litomyšlské lázeňské sezóny

Zahájení v pořadí již osmé lázeňské sezóny proběhlo od středy 24. do neděle 28. dubna. Hlavní program připadl tradičně na sobotu, kdy po roce ožila lázeňská promenáda slavnostním průvodem, ale i hudební a divadelní produkcí. Nechyběly lázeňské prameny, výstava historických vozidel, prvorepublikoví četníci, stejně jako již tradiční soutěže o nejkrásnější lázeňský klobouk, kostým a lázeňský pár – a samozřejmě tisíce lidí, kteří Litomyšl v uvedené dny navštívili (podle tzv. zbytkových dat mobilních telefonů to v roce 2018 bylo kolem 35 tisíc lidí, kteří v Litomyšli nebydlí, nepracují ani nechodí do školy; i když se kronikáři nepodařilo získat konkrétní data pro letošní rok, účast byla obdobně vysoká).

Zahajovacím koncertem letošního ročníku se stalo vystoupení kapely Dasha & Pajky Pajk v zámecké jízdárně. Večer probíhal v režii Hotelu Aplaus, návštěvníci se proto mohli těšit na welcome drink, ale i občerstvení formou finger foodu po skončení koncertu.

O slavnostní zahájení hlavního dne programu se postaral Zdeněk Svěrák, litomyšlský sbor Lilium a skvělý Václav Žmolík, který celý den moderoval. Lázeňská kolonáda byla plná muzikantů, krásných aut i nejroztodivnějších kostýmů, mezi nimiž nechyběly například rybníční panny. Kromě již zmíněné kapely Dasha & Pajky Pajk vystoupily i další, například Mňága a Žďorp, Stanley's Dicie Street Band či 100 zvířat.

Novinkou letošního ročníku se stala dětská scéna v parku u Smetanova domu a na hřišti na Vodních valech, která nabídla řadu dětských představení. Nově byla též otevřena sobotní scéna u Černého orla, kde zahrály kapely Vertigo, Tygroo a Minus123minut. Závěrečný jam session všech hudebníků patřil k nezapomenutelným zážitkům. Nechyběla ani lázeňská design zóna, kterou organizátoři připravili společně s MINT Marketem v Růžové uličce. Během Zahájení 8. litomyšlské lázeňské sezóny si město připomenulo také 20 let od zapsání zámeckého areálu na Seznam světového kulturního dědictví památek UNESCO.

Rhapsodie v modrém pokoji Ondřeje Havelky

Ondřej Havelka a jeho Melody Makers se zabývají autentickou interpretací populární hudby období raného a vrcholného swingu od počátku let třicátých až k raným letům čtyřicátým.

Pestrý repertoár zahrnuje atraktivní skladby širokého žánrového spektra, sweet and hot od hollywoodských muzikálů až po vrcholná čísla swingových big-bandů.

Stylizace koncertní show sleduje ve všech detailech typické dobové způsoby, počínaje kostýmy a účesy interpretů a celkovou režii představení konče.

31. března 2019 vystoupil Ondřej Havelka a jeho Melody Makers ve Smetanově domě s programem Rhapsodie v modrém pokoji aneb George Gershwin a Jaroslav Ježek – dva muži mezi nebem a jazzem.

George Gershwin a Jaroslav Ježek – dva velcí skladatelé, dva obdobné osudy. Oba zásadně ovlivnili vývoj populární hudby 20. století a zároveň chytře a invenčně propašovali jazz do hudby klasické. Koncert Ondřeje Havelky byl doslova nabitý nesmrtelnými evergreeny i méně známými skladbami a korunovaný unikáním swingujícím provedením slavné Gershwinovy Rhapsodie v modrém v původním aranžmá pro klavír a jazzový orchestr.

Gastroslavnosti M. D. Rettigové

Ačkoliv se Gastroslavnosti konaly letos teprve poosmé, díky své popularitě se již zařadily mezi akce tradiční, akce, které do Litomyšle přitáhnou velké množství návštěvníků. Ty letošní proběhly 18. a 19. května (už od 13. května však místní restaurace nabízely polední menu inspirované letošním ročníkem). Nesly se ve znamení experimentu a ekologie – organizátoři se totiž rozhodli vystavit pomyslnou stopku plastům. Používali pouze ekologicky rozložitelné, kompostovatelné nádoby a vratné kelímky, které se už v minulosti staly velmi oblíbenými.

Vzdát hold kuchařce a národní buditelce M. D. Rettigové opět přijela řada vynikajících kuchařů. Vedle vystoupení juniorského a seniorského týmu Asociace kuchařů a cukrářů ČR předvedla na pódiu své kuchařské umění také herečka Markéta Hruběšová.

Nechyběl program pro děti se školičkou vaření a různými soutěžemi. Akci moderoval redaktor Martin Karlík z Českého rozhlasu. O hudební doprovod se postarala Cimbálová muzika Frgál a folková kapela Marien. Sobotní den zakončila večerní tancovačka s Machos Burritos. Neděle se pak nesla ve znamení sousedské husičky. Nabídku jídel však doplňovaly vegetariánské i masové tortilly, speciality připravené na grilu, buchtičky se šódó a další speciality.

Sluší se poznamenat, že letošní Gastroslavnosti proběhly pod záštitou 1. náměstka hejtmana Pardubického kraje Romana Línska. Město a městské organizace jej pořádaly ve spolupráci se SOŠ a SOU Polička, Asociací kuchařů a cukrářů ČR, Sborem paní a dívek, Restaurací a minipivovarem Veselka a řadou dalších organizací a firem.

Zapleť se s uměním....

I v letošním roce připravila Městská galerie Litomyšl několik sobotních výtvarných dílen, během kterých mohli návštěvníci vyzkoušet řadu netradičních výtvarných technik a postupů, inspirovat se vystavenými výtvarnými díly a odnést si domů svůj vlastní originál. Dílny byly určeny pro všechny věkové kategorie – výtvarné techniky byly připraveny tak, aby je zvládli nejmladší návštěvníci, ale byly zároveň zajímavé po dospělé.

Březnová výtvarná dílna byla inspirována motivy obrazů vystavujících malířů z rodiny Šmilauerovy, květnová se nesla v duchu kreseb litomyšlských zákoutí Karla Vika, během červnové vznikaly originální zápisníky (jednalo se o grafickou výtvarnou dílnu). Zářijová byla inspirována začátkem školního roku, v říjnu se pak dílna proměnila ve fotokomoru, prosincová byla tradičně věnovaná tvorbě vánočních dekorací.

Světová premiéra kompozic Petra Jiříčka

Petr Jiříček – varhaník litomyšlského probošství, ale i zakladatel smíšeného pěveckého sboru Vox humana či skladatel nových kompozic. Z těch lze jmenovat například muzikály Živé pašije a Píseň písní či scénickou kantátu Hodinky nebo Mši As dur. Vedle tvorby hudební se zabývá i tvorbou literární – zaznamenává například zážitky z cyklistického putování po evropských poutních místech („Na kole z Litomyšle do Říma, Osla a Taizé“ či „Na kole z Litomyšle do Medžugorje, Londýna a k Hoře křížů“).

Ve středu 22. května měla premiéru další dvě díla Petra Jiříčka. V chrámu Povýšení sv. Kříže zazněl cyklus 9 improvizací na české duchovní písně v podání varhanice Lucie Guerra Žákové. Jednalo se o ucelený soubor devíti skladeb, v nichž jsou různými improvizními technikami zpracovány motivy duchovních písní českého kancionálu. Ve stejný den měl pak premiéru pětivětý „Koncert pro hoboje a varhany Little Walsingham“. Na hoboje se představil Pavel Korbička.

Úspěch výstavy „Já jsem... Zdeněk Nejedlý“ v soutěži Gloria musaealis

Ve čtvrtek 16. května se ve Smetanově síni Obecního domu v Praze uskutečnilo u příležitosti Mezinárodního dne muzeí slavnostní vyhlášení výsledků Národní soutěže muzeí Gloria musaealis 2018. Do XVII. ročníku soutěže, kterou pořádá Ministerstvo kultury ČR, Asociace muzeí a galerií ČR a Český výbor ICOM, se přihlásilo 58 muzeí z celé republiky s celkem 93 projekty.

Své pomyslné želízko v ohni zde měla i Městská galerie Litomyšl. Byla jí výstava „Já jsem... Zdeněk Nejedlý. Příběh tragédie jednoho moderního intelektuála“. A právě výstava Městské galerie Litomyšl získala v konkurenci muzejních institucí skvělé 3. místo. Dle mínění odborné komise byla „významným vkladem do aktuální diskuze o kontroverzní osobě muzikologa, historika a politika Zdeňka Nejedlého. Projekt reagoval na opakující se vlny emocí kolem jeho sochy, která byla roku 1978 umístěna v Litomyšli. Cílem bylo představit prostřednictvím různých médií jeho život i rozporuplné působení. Projekt doplňoval také pohled na Nejedlého ve výtvarném umění.“²⁰

Na výstavě, která byla v domě U Rytířů k vidění od 10. listopadu 2018 do 10. února 2019, s Městskou galerií Litomyšl spolupracovala řada odborníků i místních organizací.

²⁰ Vosyka, Stanislav: Velký úspěch Městské galerie v soutěži Gloria musaealis. In: Lilie, ročník XXIX., číslo 6, s. 1.

In monte Oliveti

Právě tak se jmenovala unikátní výstava, kterou pořádalo Regionální muzeum v Litomyšli, Historický ústav Akademie věd ČR, v. v. i., tiskárna H. R. G. Litomyšl a Fakulta restaurování Univerzity Pardubice. Nesla podtitul "Litomyšl a knižní kultura jednoty bratrské v 16. století" a v muzeu byla k vidění od 6. června do 8. září.

Reprezentativní výstava představovala Litomyšl jako významné kulturní a náboženské centrum v době první poloviny 16. století. Prezentována zde byla řada vzácných knih vytištěných v litomyšlské tiskárně, jedné z nejstarších u nás, velký interaktivní model města a také unikátní tiskařský lis.

Litomyšl je přitom po Plzni, Vimperku, Praze a Kutné Hoře pátým městem v Čechách, kde se začaly knihy tisknout. Mezi lety 1503 – 1505 sem přišel první tiskař Pavel z Meziříčí, později zvaný Olivetský z Olivetu. Svě tisky označoval formulací „in monte Oliveti“ (= na hoře Olivetské), odkazující na místo, kde jeho tiskárna působila. Horou Olivetskou je i dnes nazýváno zámecké návrší, a to podle stejnojmenného premonstrátského kláštera, který stál ve středověku v místech zámku.

V první polovině 16. století byla Litomyšl ústředním sídlem Jednoty bratrské. Nad Jednotou i tiskárnou drželi ochrannou ruku Kostkové z Postupic. Tiskárna pracovala převážně pro Jednotu, vydávala spisy jejích teologů, například Lukáše Pražského a zdejšího bratrského biskupa Jana Augusty, dále díla Jana Husa i aktuální práce německého reformátora Martina Luthera přeložené do češtiny. Produkci doplňovala světská literatura, k níž náležel i cestopis Martina Kabátníka, litomyšlského měšťana, který podnikl cestu do Jeruzaléma a Egypta.

Pro výstavu se podařilo shromáždit jedinečný soubor vzácných tisků a dalších předmětů pocházejících ze sbírek jedenácti českých a jedné německé instituce. Jádrem výstavy byly litomyšlské tisky doplněné produkcí dalších českých, německých a polských tiskáren z 16. a 17. století.

Návštěvnicky velmi atraktivním se stal velký interaktivní model Litomyšle k roku 1540. Ten představoval Litomyšl, v níž v minulosti existovala dvě formálně samostatná města - dolní kolem velkého náměstí a horní u hradu Kostků z Postupic. Interaktivní část modelu přibližovala dobový život ve městě, například lázeňství, pivovarnictví, řemesla, opevnění a řadu dalších témat.

Neméně zajímavým a jedinečným artefaktem byl plně funkční tiskařský lis, který nesl nápis Praelum Pauli, latinsky „lis Pavlův“ ve smyslu Pavla Olivetského, prvního litomyšlského tiskaře. Lis budil pozornost již svojí mohutností a rozměry - vysoký je 2,4 metru.

V návaznosti na výstavu muzeum vydalo dvě publikace. První byl cestopis Martina Kabátníka, pojednávající o jeho putování do Jeruzaléma a Egypta v letech 1491–1492. Druhou tiskovinou je drobný průvodce po místech spjatých s dějinami tisku v Litomyšli.

Autorem výstavy byl Mgr. Jiří Just, Th.D. (Historický ústav Akademie věd ČR, v. v. i.), spoluautory Mgr. René Klimeš (Regionální muzeum v Litomyšli) a Mgr. Martina Šárovcová, Ph.D. Nad výstavou převzal záštitu starosta Litomyšle Daniel Brýdl.²¹

Mánie Josefa Portmana

Výstava, kterou ve spolupráci s Památkem národního písemnictví v Praze připravila Městská galerie Litomyšl, byla k vidění od června do září.

Velkoryse koncipovaná výstava připomněla životní i profesní osudy litomyšlského rodáka, bibliofila Josefa Portmana. Jejím cílem bylo rozšířit dosavadní povědomí o jeho práci a sbírce, ale také přehodnotit některá přetrvávající klišé vztahující se k jeho osobě. Portman byl na výstavě prezentován nejen svou vydavatelskou činností, ale také jako vytrvalý sběratel, rozporuplný mecenáš a milovník umění. Zatímco jeho přítel Josef Váchal, autor výmalby dvou místností Portmonea, je dnes všeobecně znám, svérázný Portman zůstal jako démonický uzurpátor uměleckých děl ve Váchalově stínu. Jako bibliofil a amatérský tiskař stál za vznikem mnoha zajímavých knižních titulů, nezřídka vydaných jen v jednom nebo několika málo výtiscích, často doplněných důmyslným výběrem výtvarného doprovodu. Neostýchal se oslovit ke spolupráci takové umělce, jakými byli např. Jan Konůpek, Zdenka Braunerová, Vojtěch Preissig, Milada Marešová, Josef Čapek nebo Karel Svoboda. Z literátů patřili k jeho nejoblíbenějším Charles Baudelaire, Otokar Březina, Paul Claudel, Jaroslav Durych, Eugène Demolder, Gustav Flaubert, Franz Kafka, Pierre Louÿs a Miloš Marten. Přestože Portman celoživotně působil v Litomyšli, charakter, rozpětí a výsledky jeho činnosti přesáhly hranice jeho rodného regionu a v určitém směru také hranice tehdejšího Československa. Navázal např. kontakty s Georgesem Rouaultem, Georgem Groszem nebo Albertem Schamoniem. Stal se také jedním z prvních nakladatelů, kteří u nás vydali ilustrované texty Franze Kafky.

Zvláštní pozornost byla na výstavě věnována Portmanově sbírce výtvarného umění. Svými dary významně obohatil fondy litomyšlské galerie i Památníku národního písemnictví v Praze, kterému věnoval podstatnou část svého celoživotního díla.²²

Na výstavu získala Městská galerie Litomyšl výraznou finanční podporu od Ministerstva kultury ČR ve výši 376 tisíc Kč, 20 tisíc poskytl Pardubický kraj, další finanční prostředky pak místní sponzoři. Záštitu nad výstavou převzal 1. náměstek hejtmana Pardubického kraje Roman Línka a starosta Litomyšle Daniel Brýdl.

Litomyšlské dny barokní tradice

V pořadí již čtvrtý ročník barokního festivalu proběhl ve dnech 11. až 18. srpna 2019. Ze zajímavého programu kronikář pro zaznamenání vybral:

²¹ Výstava In monte Oliveti v regionálním muzeu [online]. [cit. 2020-02-23]. Dostupné z: <https://www.litomysl.cz/index.php?lang=cz&co=aktualita&id=1559657692986>.

²² Mánie Josefa Portmana. "Vy jste unikum, milý Portmane!" [online]. [cit. 2020-02-23]. Dostupné z: <http://www.pamatniknarodnihopisemnictvi.cz/manie-josefa-portmana-vy-jste-unikum-mily-portmane/>.

NEDĚLE 11. SRPNA

9:00 | piaristický kostel Nalezení sv. Kříže

JIŘÍ MELCELIUS: MISSA ABSQUE NOMINE

Slavnostní zahajovací pontifikální mše svatá s hudebním doprovodem.

Účinkoval: soubor Consortio Melcelii

Celebroval: Mons. Pavel Konzbul, titulární biskup litomyšlský

17:00 | proboštský kostel Povýšení sv. Kříže

SVATOJÁNSKÁ POBOŽNOST

Pobožnost u oltáře sv. Jana Nepomuckého při příležitosti 290. výročí jeho kanonizace spojená s odhalením restaurované části oltářního nástavce.

Vysluhoval: A.R.D. Zdeněk Mach, probošt litomyšlský

PONDĚLÍ 12. SRPNA

19:00 | velký sál proboštství

NÁDHERA A LESK BAROKNÍ BOHOSLUŽBY

Přednášel: R.D. PhDr. Radek Martinek, Ph.D., kněz a historik umění

ÚTERÝ 13. SRPNA

16:00 | Regionální muzeum v Litomyšli

KOMENTOVANÁ PROHLÍDKA VÝSTAVY „LITOMYŠLŠTÍ SKLADATELÉ“

Představení průlomového objevu v oblasti regionální hudební tvorby formou komentované prohlídky výstavy „Litomyšlští skladatelé. Hudba v 18. a 19. století na kůru kostela Povýšení sv. Kříže v Litomyšli.“

Výstavou provázel: Mgr. Jiří Mikuláš, Ph.D. z Národní knihovny České republiky, autor výstavy

STŘEDA 14. SRPNA

19:00 | Nový kostel Církve bratrské

NEKATOLÍCI NA VÝCHODĚ ČECH V DOBĚ BAROKNÍ

Přednášel: PhDr. Ladislav Nekvapil, historik

Konalo se ve spolupráci s ekumenickým společenstvím křesťanských církví v Litomyšli.

ČTVRTEK 15. SRPNA

17:45 | proboštský kostel Povýšení sv. Kříže

SLAVNOST NANEBEVZETÍ PANNY MARIE

Slavnostní mše svatá ke cti a slávě Rodičky Boží.

Účinkoval: soubor Gaudium

Celebroval: A.R.D. Zdeněk Mach, probošt litomyšlský

19:00 | mariánský sloup na náměstí

DOBOVÁ MARIÁNSKÁ POBOŽNOST

Dobové barokní modlitby, čtení a litanie.

K mariánskému sloupu se shromáždění přesunulo v procesí ze mše v proboštském chrámu.

Vysluhoval: A.R.D. Zdeněk Mach, probošt litomyšlský

PÁTEK 16. SRPNA

17:00 | proboštský kostel Povýšení sv. Kříže

ČTRNÁCT ZASTAVENÍ KŘÍŽOVÉ CESTY

Přednáška o restaurovaných obrazech křížové cesty v proboštském chrámu a o ikonografii křížové cesty.

Přednášeli: Mgr. art. Luboš Machačko a Mgr. Tereza Jiroušková

Konalo se ve spolupráci s Městskou galerií Litomyšl.

NEDĚLE 18. SRPNA

15:00 | piaristický kostel Nalezení sv. Kříže

VOJTĚCH PELIKÁN: MISSA SANCTI ADALBERTI

Slavnostní závěrečná mše svatá v mimořádné formě římského ritu s hudebním doprovodem.

Účinkovalo: Literátské bratrstvo u kostela sv. Jindřicha v Praze (um. vedoucí Matyáš Berdych)

Celebroval: R.D. Stanislav Příbyl, rektor kostela Nanebevzetí Panny Marie na Karlově v Praze²³

Festival pořádala Římskokatolická farnost – proboštství Litomyšl pod záštitou České biskupské konference, Ministerstva kultury ČR, Martina Netolického - hejtmana Pardubického kraje, Daniela Brýdla - starosty města Litomyšle, Radomila Kašpara - místostarosty města Litomyšle a ve spolupráci s Městskou galerií Litomyšl, Regionálním muzeem v Litomyšli a ekumenickým společenstvím křesťanských církví v Litomyšli.

ArchiMyšl

Říjen a ArchiMyšl patří k sobě. Ta letošní, která proběhla ve dnech 4. až 6. října, byla inspirovaná 20. výročním zapsání zámeckého areálu na seznam UNESCO a opět nabídla řadu zajímavých akcí. Nechyběla procházka (s) městem, tentokrát na téma „Litomyšl rozlomená“. Představovala novou výstavbu 2. poloviny 20. století, která přinesla starobylé Litomyšli několik bolestivých ran (mj. stavbu silnice I/35, která doslova přeťala město na dvě části). Regionální muzeum nabídlo vernisáž výstavy Ateliér Štěpán/Doteky, která představila práci architekta Marka Štěpána a jeho ateliéru, specializujícího se na sakrální architekturu. V chrámu Nalezení sv. Kříže bylo možné absolvovat komentovanou prohlídku výstavy Excitace – průvodcem byl autor Daniel Pešta s kurátorkou Terezií Zemánkovou. V pátek 4. října ve večerních hodinách pak na zájemce čekala noční architektonická prohlídka zámeckého návrší.

Zajímavých počinů ale ArchiMyšl nabídla mnohem více – například jednodenní výstavu Julius Mařák v Augustově tiskárně, Den otevřených dveří univerzitní knihovny, komentovanou projížďku po stavbách moderní architektury, tradiční akci Na pivo s architekty či film o revitalizaci zámeckého návrší.

S přednáškou pak na letošní ArchiMyšli vystoupil také švýcarský architekt českého původu Miroslav Šik, syn českého reformního ekonoma Oty Šika (Ota Šik byl hlavním tvůrcem hospodářských reforem doby tzv. Pražského jara 1968.). Architekturu studoval na Spolkové vysoké technické škole v Curychu (ETH) u Dolfa Schnebliho, Alda Rossiho a Maria Campiho. Pracoval zde poté jako asistent profesora Fabio Reinharta. V letech 1990 – 1992 působil na Fakultě architektury ČVUT. V současnosti je profesorem školy architektury na Akademii výtvarných umění v Praze. Jeho čeští žáci založili skupinu „Nová česká práce“.

Film o Josefu Váchalovi

Na začátku prosince uvedla Česká televize polohraný dokument o Josefu Váchalovi s podtitulem Tragikomický životní příběh jednoho z nejoriginálnějších českých umělců a myslitelů 20. století.

Josef Váchal byl mimořádně nadaným umělcem. Ovlivněný expresionismem a dalšími směry se už za první republiky pokoušel o vlastní, stylově nevyhraněný umělecký směr. Jeho vrcholnými grafickými díly jsou knihy, které sám napsal, vytvořil jejich ilustrační doprovod

²³ Litomyšlské dny barokní tradice 2019 [online]. [cit. 2020-02-22]. Dostupné z: <http://www.baroknilitomysl.cz/2019.php>

a jen v několika exemplářích vytiskl i svázal. Nejznámější z nich je rozměrná kniha Šumava umírající a romantická nebo Krvavý román.

Uvedený dokumentární film představuje Váchala v jeho komplexnosti i neuchopitelnosti. Odhaluje fascinující šíři a hloubku jeho svěbytného výtvarného a literárního díla, kterým se vždy vymykal dobovým uměleckým směrům a kterým se záměrně vyhýbal diktátu politické poptávky.

Film, v němž si krátce zahráli i žáci třetího ročníku ZŠ Zámecká, vznikl za podpory Pardubického kraje, města Litomyšle a galerie Kodl.

Andělský advent

Podobně jako v předchozích letech zahájilo letošní advent rozsvěcení vánočního stromu, které se tentokrát konalo za asistence sborů Kvítek a Lilium. I letos pak Andělský advent nabídl bohatý a zajímavý program.

Centrem duchovního dění se stal chrám Nalezení sv. Kříže, kde bylo každou neděli připraveno sváteční slovo, po němž následovalo rozsvěcení další adventní svíce. Návštěvníky zde čekaly i speciální adventní světelné instalace či výstava betlémů. Nechyběla možnost pohledu na Litomyšl z vyhlídky chrámu. Právě v chrámu startovaly také komentované prohlídky města. Otevřena byla i expozice sakrálního umění a dětský program.

Pro děti byly každou adventní neděli připraveny v Nové městské síni pohádky, v regionálním muzeu zase výstava Fenomém Igráček. S pejskem a kočičkou si děti mohly projít výzdobu ozdob v zámeckém sklepení, společně s Andělkou soutěžit nebo si něco vyrobit. Od 2. do 5. prosince se navíc v zámeckém sklepení ocitli „v moci pekelné“. Nechyběla ani mezi dětmi tolik oblíbená živá zvířátka – především kozy Bleskule a Adéla.

Andělský advent, to jsou také zajímaví hosté a skvělé koncerty. Z těch letošních je možné jmenovat kapelu VOXEL, Pavlínu Jíšovou a Bababand, pražský Gospel Limited či zpěvačka Jitka Smutná. Nechyběla však ani vystoupení místních kapel či sborů.

Spolupráce sboru Vlastimil se sborem Chorus minor z Levoči (podklady kronikáři poskytl Petr Jonáš)

Historické město Levoča se v minulosti stalo partnerským městem Litomyšle z několika důvodů. Levoča je městem s památkou UNESCO stejně jako Litomyšl. Také v Levoči proběhlo setkání střeoevropských prezidentů, město se navíc nachází se v Prešovském kraji, který má družbu s krajem Pardubickým.

Poprvé se do Levoče vypravil autobus litomyšlských sborů již před Vánocemi 2001 (v Levoči litomyšlské sbory zpívaly Rybovu mši vánoční). Další kontakty, pokud jde o hudební stránku, následně za Litomyšl převzal sbor Vlastimil, za Levoču sbor Chorus minor. Litomyšlský sbor v Levoči vystupoval v letech 2004, 2010, 2013 a 2017, a to převážně v kostelích. Sboristé si však zazpívali také na radnici, v divadle, v rámci návštěv byli přijati biskupem Spišské kapituly. Při zájezdech navštívili památky UNESCO - Spišský hrad či románský kostel Žehra.

Nejvýznamnější akcí, na níž Vlastimil vystupoval, byl festival Musica Sacra, na němž litomyšlský sbor vystupoval v roce 2010.

Levočský Chorus minor zpíval v Litomyšli v letech 2008, 2012, 2015, 2019. Vystoupil mimo jiné při 150. výročí Vlastimilu, které si sbor připomněl v roce 2012.

Poslední setkání obou sborů se uskutečnilo v červnu 2019. Oba sbory vystoupily na charitativním koncertě v Poličce (výtěžek putoval ve prospěch místní charity) a při mši svatě v kostele Povýšení sv. Kříže v Litomyšli.

Činnost Vlastimilu byla ovšem v roce 2019 mnohem pestřejší – zmínit je možné Tříkrálový koncert v Neratově, účast na koncertu pro UNICEF (kronikář o něm píše na jiném místě), Lázních ducha, festivalu sborů v Heřmanově Městci, pohřbu Otokara Karlíka – někdejšího ředitele místního gymnázia, ale i aktivního člena Mužského pěveckého sboru, na Hubertské mši v Trpíně a Janovičkách u Luže, adventních koncertech v Němčicích a Bučině, při Rybově mši v Křenově a Litomyšli. Ve sboru vystupují zpěváci a zpěvačky nejen z Litomyšle, ale i Svitav, Bystrého, Dolního Újezdu, Morašic, Němčic či Hrušové.

Z dalších událostí

Germáni u Litomyšle – zajímavou výstavu z doby římské připravilo Regionální muzeum Litomyšl. K vidění byla na jaře letošního roku, návštěvníky zavedla do lokalit Biskupic, Chornic, Starého Města, Litomyšle, Cerekvice nad Loučnou a Slepotic. Připraven byl i program pro děti.

Expediční kamera – mezinárodní filmový festival dorazil do Litomyšle 20. března a nabídl šest vybraných filmů. Šlo o expedici do nitra peruánské džungle ve filmu Matsés, mrazivý příběh horolezce zraněného těsně pod vrcholem vysněné hory Tupendeo v pohoří Kašmír, novozélandské adrenalinové putování Waiau-Toa Odyssey na horských kolech a packraftech, medailonek handicapované lezkyně z Nové Anglie ve snímku Stupmed, závod napříč Spojenými státy v podání dvou houževnatých cyklistek ve filmu Divided a Kroky na hraně neboli běžeckou výpravu slovenských ultraběžců po stopách nelítostné židovské historie.

Michal Škoda v Galerii Miroslava Kubíka – Galerie Miroslava Kubíka nabídla na jaře 2019 svým návštěvníkům výstavu umělce, který se věnuje sochařství, malbě, instalacím a v poslední době především kresbě, fotografii a autorským knihám. Výraznou součástí jeho práce jsou příležitostně se vynořující místně specifické intervence. Vedle své autorské tvorby Michal Škoda působí už od roku 1998 jako hlavní kurátor Galerie současného umění a architektury – Domu umění města České Budějovice.

Zpíváme pro UNICEF – žijeme v klidné a bezpečné zemi, díky čemuž máme čas i na takový luxus jako jsou naše koníčky - například sborový zpěv. Litomyšlské sbory Vlastimil, DPS Kvítek a Lilium, sbor při ZŠ Zámecká, Sbor paní a dívek a Mužský pěvecký sbor Litomyšl se 20. března sešly před oltářem chrámu Povýšení sv. Kříže, aby zde zpívaly pro organizaci UNICEF a její program „Dobrý start do života“. Ten pomáhá především novorozencům a malým dětem v nejchudších zemích světa v prvních měsících a rocích života. Akce Zpíváme pro UNICEF neproběhla jen u nás v Litomyšli, ale i v jiných městech České republiky (celkem se uskutečnilo 65 koncertů, na kterých se vybralo 528 714 Kč – v Litomyšli to bylo 5000 Kč na vstupném a dalších 15 150 Kč na darech).

Noc s Andersenem – ani letos nechyběla akce, která je připomenutím Mezinárodního dne dětské knihy. Proběhla 29. března a jejím smyslem bylo podpořit zájem dětí o četbu. V průběhu noci mohli čtenáři mezi sebou chatovat a zvolit knihu nočních spáčů. Stala se jí kniha Prašina od Vojtěcha Matochy. Děti také zažily řadu překvapení – do knihovny za nimi mj. přišel tajemný host, ve kterém odhalily ilustrátorku dětských knih B. Botkovou – Brůnovou, poté začala noční bojová hra po městě na motivy pohádek Andersena, čtenáři si vyzkoušeli ilustrovat a zdramatizovat pohádky uvedeného autora a na dobrou noc jim knihovnice přečetly jeden z jeho příběhů.

Velikonoce v zámeckém sklepení – od 30. března do 22. dubna mohli návštěvníci zámeckého sklepení slavit svátek jara například malováním skleněných kraslic či degustacemi. Nechyběl workshop zdobení skleněných kraslic, v nabídce byla i skleněná zvířátka – kuřátka, zajíčky, kačenky.

Litomyšl, Litomyšl, Litomyšl! – tak se jmenovala výstava, která byla od 12. dubna do 2. června k vidění v domě U Rytířů. Ukazovala malebnou a romantickou Litomyšl 1. poloviny 20. století pohledem umělců, kteří se v Litomyšli sice nenarodili, ale město je zaujalo natolik, že mu věnovali část své tvorby. Lze mezi nimi jmenovat například ilustrátory Karla Liebschera, Karla Vika či Josefa Matičku.

Nejstarší domy tématem besedy – 9. května proběhla v Regionálním muzeu v Litomyšli beseda s autory knihy Nejstarší venkovské domy ve východních Čechách. V březnu totiž vyšla nová publikace kolektivu více než dvaceti autorů, v jejichž čele stanuli Jiří Škabrada a Zuzana Syrová – Anýžová. Během besedy proběhlo promítání a představení jednotlivých staveb, z nichž mnohé se nacházejí v bezprostřední blízkosti Litomyšl – v Čisté, Trstěnici, Cerekvici nad Loučnou či Vidlaté Seči.

Litomyšlský symfonický orchestr v roce 2019 – 14. května se ve Smetanově domě uskutečnil velký májový koncert, kterým si Litomyšlský symfonický orchestr připomenul 20. výročí od smrti skladatele Joaquína Rodriga, a to skladbou Concierto de Aranjues. Celý program se opakoval 27. května v sále Fabriky ve Svitavách a následně ještě v září ve Vysokém Mýtě v rámci partnerských dnů města a jeho partnerů z Německa. Komorní skupina orchestru se dále zúčastnila Dnů rododendronů, který proběhl 25. května v parku Jana Palacha ve Svitavách. V adventním čase pak následovalo několik vánočních koncertů, při nichž Litomyšlský symfonický orchestr vystupoval s litomyšlskými sbory.

Výstava známek z období protektorátu – výstavu Okupace zbytku Československa nacistickým Německem ve světle poštovních známek bylo možné zhlédnout v budově Státního okresního archivu Svitavy se sídlem v Litomyšli. Výběr představoval známky nejen z Protektorátu Čechy a Morava, ale i Slovenského štátu, Velkoněmecké říše, Říšského komisariátu Ukrajina, Říšského komisariátu Ostland, Generálního gouvernementu či Nezávislého státu Chorvatsko.

Talk show Zbigniewa Czendlika znovu v Litomyšli – Zbigniew Czendlik, řečený Zibi, je římskokatolický kněz polské národnosti, který od roku 1992 působí v České republice. V roce 2016 vydal knihu Postel hospoda kostel, na kterou navazovalo stejnojmenné turné, v rámci

kterého Czendlich vypráví příběhy (nejen) z vlastního života. Poprvé s touto talk show zavítal do našeho města už v roce 2017, podruhé 20. května letošního roku, kdy vystoupil v zámecké jízdárně.

Noc kostelů – tradiční akce, do které se zapojily všechny litomyšlské křesťanské sbory a církve, proběhla 24. května. A opět nabídla bohatý program. Ten odstartovalo ekumenické otevření Noci kostelů, které se tentokrát uskutečnilo ve hřbitovním kostele sv. Anny, a které bylo spojeno s žehnáním obnovených varhan. Vedle komentovaných prohlídek kostelů čekaly na návštěvníky koncerty, divadla, různé dílny, ale i „obyčejný“ (v dnešním uspěchaném světě vlastně neobyčejný) prostor pro ztišení a modlitbu. Nechyběla ani soutěž pro děti.

Dva koncerty pod májovým nebem – 24. a 25. čekaly na Litomyšlany dva mimořádné hudební projekty. 24. května zahrála v Klášterních zahradách oblíbená místní kapela Amelia, následující den pak byla na stejném místě připravena již téměř tradiční Opera pod májovým nebem – operní večer vycházejících hvězd. V rámci letošního ročníku vystoupili Barbora Řeřichová (soprán), Václava Krejčí (mezzosoprán), Ondřej Koplík (tenor), Roman Hoza (baryton) a Jan Štáva (bas). Ty doprovodil orchestr Moravského divadla Olomouc pod vedením Marka Šedivého. Průvodním slovem provázel ředitel Smetanova domu Leoš Krejčí.

Zdeněk Miler dětem – od 2. června do 8. září byla v Regionálním muzeu v Litomyšli k vidění výstava, která připomněla výtvarníka, scénaristu, ilustrátora a režiséra kreslených filmů Zdeňka Milera. Největší pozornost byla samozřejmě věnována jeho nejznámější postavice – Krtkovi. Na výstavě byla připravena řada úkolů, mezi kterými nechyběly Krtečkovy piškvorky, skládání rakety, puzzle, bludiště a plno dalších.

Noc literatury – svátek evropských literatur, který se uskutečnil 9. května, proběhl v Litomyšli počtvrté. V podání dvou knihovnic a hosta Hasana Zahiroviće zazněly v městské knihovně úryvky z knih „Květiny“ a „Ruzka klasika“ a pozoruhodná koláž beletrie a odborné literatury s výstižným názvem „Expedice“. Další část Noci literatury proběhla na Vyšší odborné škole pedagogické a Střední pedagogické škole Litomyšl. Interpretace četby se zde ujaly paní profesorky, v polovině případů dokonce bývalé paní profesorky. Zakončení celé akce proběhlo v prostorách městské galerie. Dva úryvky „Pražské jaro“ od Simona Mawera a „Jemná lhostejnost světa“ od Petera Stamma zazněly v podání Jakuba Kodyma a Kristýny Duškové, úplný závěr pak patřil prohlídce aktuální výstavy s názvem Litomyšl ve zcela netradiční čas.

Majáles 2019 – tradiční akce studentů nabídla osvědčený i zcela nový program. Největší novinkou se stal první ročník Májomyšl race, kterého se účastnila téměř stovka závodníků. Nejrychlejším běžcem se stal Václav Chaloupek ze SŠZaT, nejrychlejší běžkyní Lucie Lenflekdová z VOŠP a SPgŠ. Ze zmíněných tradičních aktivit nechyběla volba Miss Majáles 2019, kterou se stala Kristýna Khalak z gymnázia. Obdobná soutěž proběhla i mezi chlapci, porotu nejvíce zaujal Ondřej Kněžík ze SPgŠ, který rovněž získal titul „sympaťák“ roku 2019. V rámci majálesu však nechyběl ani workshop zaměřený na ekologii, během něhož si studenti sami vyráběli plátěné tašky či pod dohledem městských služeb uklízeli veřejné prostory města.

Letní cyklus komorních koncertů – 46. ročník Setkání přátel komorní hudby a mezinárodních interpretačních kurzů proběhl ve dnech 8. – 17. července. V Litomyšli se konal už počtrnácté.

Nabídl řadu koncertů. Ten zahajovací proběhl 8. července v kostele Povýšení sv. Kříže a nesl se v režii Komorního orchestru Jaroslava Kociana s dirigentem Mimrou a sólisty Ivanem a Michaelou Štrausovými. Druhý chrámový koncert 9. července patřil flétnistce Magdaleně Tůmové, která vystoupila s violistou Janem Pěruškou, violoncellistkou Jitkou Schůrkovou a cembalistkou Janou Vychodilovou. Poslední chrámový koncert nabídl 10. července mimořádný program – Goldbergovské variace J. S. Bacha v podání tří sólistů – houslisty Leoše Čepického, violisty Jakuba Čepického a violoncellisty Michala Kaňky. Následovaly koncerty ve Smetanově domě, kterým kralovaly dva tradiční závěrečné koncerty – Závěrečný koncert účastníků 16. července, o den později - a na rozloučenou - oblíbený večer Humor v hudbě ve velkém sále Smetanova domu.

Toulovcovy prázdninové pátky – letní festival pohádek a koncertů se konal už po jedenadvacáté. Opět do města přivedl řadu zajímavých umělců a uměleckých souborů – například divadlo Kejkle, Elf nebo divadlo Mrak. Nechybělo Divadlo 100 opic nebo divadlo Romaneto, které zahájilo poslední prázdninový pátek trochu škodolibě pohádkou „Jak šel pejsek do školy“. O hudební produkci se postaral například vlídný písničkář Pavel Helan, kterého svého času proslavila píseň „I Bůh“, Oskar Petr (český hudební skladatel, textař a zpěvák, někdejší člen folk rockové hudební skupiny Marsyas známý i ze skupiny Jazz Q pianisty a podnikatele Martina Kratochvíla) nebo česká rocková legenda Roman Dragoun (český hudebník, klávesista, zpěvák a skladatel; hrál či stále hraje v rockových skupinách Progres 2, Futurum, Stromboli a T4, vydal několik sólových alb, zpíval v muzikálech a spolupracuje jako studiový hráč s mnoha dalšími hudebníky). I letos se mohli návštěvníci Pátků zapojit do dobročinné sbírky Pomozte dětem.

Festival stavebnic – na zámecké návrší se po třech letech vrátila výstava Svět kostiček, tentokrát však byla expozice mnohem větší. Návštěvníci se mohli těšit na stavebnice LEGO, SEVA, BLOK, Mosaic Color, Greco. Vše v prostorách jízдарny a zámeckého pivovaru na ploše větší než 1100 m². Nechyběly modely zvířat v životní velikosti, společenské hry, obří ruské kolo, modely vozidel, ale i detailně propracovaný model ulice města. Jednou z novinek byla edice SEVA Food a SEVA Kitchen. Vedle expozice sestavené z více než 750 000 dílů stavebnic byly k dispozici i dvě herny či unikátní Retro koutek stavebnice SEVA s výrobními artikly z let 1960 – 1997. Interaktivní výstavu bylo možné navštívit od 14. července do 17. září.

Hudební prohlídky s Petrem Jiříčkem – každou neděli od konce července do konce září čekala na zájemce netradiční prohlídka kostela Nalezení sv. Kříže. V 10:30 se nejprve rozezněly varhany litomyšlské barokní perly, po koncertě pak následovala zhruba patnáctiminutová komentovaná prohlídka vedená varhaníkem a hudebním skladatelem Petrem Jiříčkem. Návštěvníci se dozvěděli řadu zajímavostí týkající se varhan i samotného kostela, nechyběl ani pohled z vyhlídky kostela.

Kinematograf bratří Čadíků – oblíbené „letní kino“ bylo možné na Smetanově náměstí navštívit od 2. do 6. srpna. Nabídlo filmy Po čem muži touží, pohádku Čertí brko, cestopis Dana Pribáně Trabantem tam a zase zpátky, českou komedii Chata na prodej a film Hastrman. Začátky projekcí připadly na 21. hodinu, dobrovolné vstupné putovalo na Konto Bariéry.

Litomyšlské dvorky – od pátku 6. do neděle 8. září již počtvrté ožily litomyšlské dvorky bohatým kulturním programem. Městská knihovna připravila na pátek 6. září program pro celou rodinu s autorským čtením, prodejem knih, folkovými koncerty i výstavou. Rodinné centrum přišlo s tzv. Dvorkovou slavností, při které si děti vyrobily mini pizzy a dětské mojito. Večer pak místní dvorky ožily hudbou. Kavárnu Mandala rozezněl kytarista Tomáš J. Holý, Na Sklítku proběhlo Kontrabásnění s improvizátorem Tomášem Jirečkem, kontrabasistou Jakubem Klejchem a kytaristou Pavlem Horníčkem, v Restaurantu Underground vystoupila zpěvačka a akordeonistka Jana Vébrová. Bohatý program nabídly i další dva dny – v sobotu například nechyběla výtvarná dílna v městské galerii, své dveře otevřel dvorek „U Kuděje“, nově se připojil dvorek Hotelu Zlatá Hvězda. Neděle pak kvůli deštovému počasí neproběhla tradičně v Mariánské ulici, nýbrž v podloubí před Kavárnou Mandala, které se zaplnilo lehátky a malířskými stolky. Zájemci zde mohli malovat, vyrábět placky, zrcátka nebo magnetky. Nechybělo ani divadlo.

Beseda s Jiřím Kolbabou – Fotograf na cestách – právě tak se jmenovala beseda, s níž 15. října vystoupil ve Smetanově domě v Litomyšli cestovatel Jiří Kolbaba, veřejnosti známý též z vysílání Rádia Impuls. Jiří Kolbaba vyjíždí každý rok do nejdálejších oblastí světa, z nichž přiváží textový a obrazový materiál, který následně zpracovává do veřejných a mediálních projektů. V rámci svého vystoupení ve Smetanově domě představil množství snímků přírody, lidských tváří, zvířat i situací ze všech šesti kontinentů naší planety. Exotický výlet objasnil specifiky některých oblastí, ale i přiblížil subjektivní pocity autora při pořizování jednotlivých snímků.

Jak se Husákovi zdálo, že je Věra Čáslavská – „Gustáv Husák a Věra Čáslavská - dva protipóly jednoho období. Anoda a Katoda. Není lepší zadání pro grotesky. Není lepší východisko pro klauny. Originální zpracování naší nedávné minulosti. Gustav Husák jako komik. Nejpomalejší komik na světě. Tak dlouho ve funkci, až je směšný i sám sobě. Nehrozí to i dnes? Komunista versus gymnastka. To tady ještě nebylo. Anebo bylo? O přestávce bude ve foyeru podáváno občerstvení (pivo a párky) z rukou G. Husáka a V. Čáslavské zdarma!“²⁴ Právě těmito slovy lákal pořadatel, kterým byla Rehabilitace Rudolfa Kosiny, na nevšední kulturní zážitek do Smetanova domu. V hlavních rolích se představili Tomáš Matonoha a Tomáš Měcháček. Výtěžek vstupného byl věnován na podporu činnosti Pobytového rehabilitačního a rekvalifikačního střediska pro nevidomé Dědina, o.p.s.

Koncert Josefa Vágnera – po dvou letech se do Litomyšle vrátil zpěvák Josef Vágnér. Tentokrát vystoupil ve Smetanově domě společně s místním sborem Lilium, hostem večera byla operní pěvkyně Michaela Gemrotová.

25 let MC Kotelna – v pátek 25. října oslavil Music Club Kotelna, který vznikl v místě bývalé kotelny, 25 let své existence. K narozeninám hudebnímu klubu a hlavně jeho návštěvníkům zahrála kapela Hudba Praha band. Vstupné činilo symbolických 25 Kč.

²⁴Jak se Husákovi zdálo, že je Věra Čáslavská [online]. [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: https://www.litomysl.cz/?lang=cz&co=kalendar_akci&akce=detail&id=1548763946911

Litomyšlské fórum – Litomyšlské fórum nabídlo v letošním roce mimořádnou debatu s názvem „Třicet let svobody – netočíme se v kruhu?“ Hosty debaty v zámecké jízdárně byli bývalá slovenská politička Magda Vašáryová, generál Petr Pavel a někdejší diplomat Petr Kolář. Debatu moderovala Světlana Witowská z České televize.

Den medu - v neděli 17. listopadu 2019 se na zámeckém návrší uskutečnil 10. ročník Dne medu. Kromě medu, medoviny a včelího vosku byly v nabídce zabíjačkové pochutiny a rízky ze statku Bulvových z Makova, stejně jako další pochoutky několika desítek trhovců, kteří nabízeli uzeniny, sýry, škvarkové tyčinky, frgály a další dobroty. Děti se mohly zabavit při dílničkách Střediska volného času Litomyšl a znalostní včelařské soutěži. Pro jubilejní 10. Den medu byla navíc v jízdárně připravena rozsáhlá Putovní včelařská výstava. Na akci se svým představením vystoupili žáci ZŠ Litomyšl, T. G. Masaryka, ZUŠ B. Smetany Litomyšl a ZUŠ Dolní Újezd. Jako každý rok mohli návštěvníci pozorovat včelstvo v proskleném úle a poslechnout si zkušenosti včelařů. Nezbytnou součástí byla soutěž o nejlepší med, nově pak i soutěž „O nejlepší medovinu“. Akce se konala pod záštitou senátora a náměstka hejtmana Pardubického kraje Michala Kortyše.

Oslavy 30 let svobody a demokracie – o připomenutí tohoto významného výročí se kronikář zmiňuje již v kapitolách o městě a školství. K uvedeným informacím se však sluší připojit tu o výstavě Konec jedné epochy, kterou připravilo Regionální muzeum v Litomyšli. Vernisáž se konala 16. listopadu.

Duke Vánoce a galerie čtyř generací Dudychů – v Litomyšli vznikla v ateliéru rodiny Dudychů sídlící na Nádražní ulici nová galerie, jejímž cílem je seznámit návštěvníky s historií a prací čtyř generací rodiny Dudychů. První akcí nové galerie byla oblíbená prodejní výstava keramiky z ateliéru DUKE a květinového aranžmá studentek Střední školy zahradnické a technické Litomyšl, která se uskutečnila na konci listopadu.

Fenomén Igráček - od začátku prosince 2019 do začátku března 2020 byla v Regionálním muzeu k vidění výstava Fenomén Igráček. Výstava seznamovala dnešní děti s hračkou, která byla v 70. a 80. letech oblíbenou mezi jejich rodiči či prarodiči. Nechyběla ani legendární první postavička zedníka z roku 1976. Speciálně pro litomyšlskou výstavu byly vytvořeny dvě originální postavičky Igráčků z dílny Miroslava Svobody. Jednalo se o zpodobnění dvou historických osobností Litomyšle – Marie Manrique de Lara, manželky stavitele zámku, a spisovatelky Magdaleny Dobromily Rettigové. K výstavě byl vytvořen doprovodný program pro školy, nechyběly oblíbené dětské herny.

Česko zpívá koledy – akce, kterou pořádal Deník vydavatelství Vltava Labe Media, je největší spontánní vánoční akcí v ČR. Letos se konala podeváté a mezi místy, kde se zpívalo, nechyběla ani Litomyšl. V našem městě akce proběhla před budovou ZŠ Litomyšl, U Školek a na schodech u Základní umělecké školy B. Smetany na Šantově náměstí.

Soukolí Petra Kováře – Petra Kováře znají místní především jako ekonoma, manažera, podnikatele a majitele firmy Balóny Litomyšl. Nově jej budou znát také jako básníka. Světlo světa totiž v letošním roce spatřila jeho první sbírka poezie nazvaná Soukolí. Zaujala obsahem i designem. Grafické zpracování připadlo Oldřichu Jiskrovi z Vysokého Mýta. Ilustroval ji malíř

Filip Dvorský z Osíku u Litomyšle, a to ve spolupráci s Oldřichem Jiskrou. Prolog napsala básnířka a novinářka Olga Szymanská. Tisk zajistila H.R.G. Litomyšl.

První autorské čtení se ve zcela originálním provedení uskutečnilo v pátek 22. listopadu v zaplněném sále Lidového domu. Kromě recitace zazněly premiérově také tři písně. Zhudebnění se ujal litomyšlský skladatel Petr Jiříček. Vtipnou divadelní scénku sehrálo divadlo „Hřebíček na hlavičku“, respektive jeho torzo, jež se do nazkoušení pustilo dvacet let po uvedení první hry. V druhé části večera měli prostor hosté, rovněž začínající autoři. Publikum slyšelo prózu, poezii a píseň.

Petru Kovářovi se dostalo podpory od umělecké kritičky Olgy Szymanské, která vydala již sedm sbírek poezie, dvě poslední dokonce doprovodila svými fotografiemi. Že dokáže psát básně, přitom Petr Kovář poznal teprve nedávno – v roce 2018 v létě. Když jednou v noci nemohl spát, zapnul si prý mobilní telefon – a jak se díval na rozsvícený displej, začaly ho napadat verše. Za pár minut napal báseň Světlo ve tmě. Překvapil tak nejen sebe, ale i své okolí.

Sbírka Soukolí obsahuje 21 básní inspirovaných životem. Zakoupit ji bylo možné v informačním centru.

„Nebýt sama nebýt sám

Přibít k sobě druhý trám

Tak pevnou oporou se stát

Ne se stále s druhým prát

Hledět z očí do očí

Pak soukolí se roztočí“

Kulturních akcí však v Litomyšli proběhlo v letošním roce více – nechyběl například oblíbený Svatební veletrh, Festival outdoorových filmů v Kotelně, Litomyšlské hudební večery a mnoho dalších. Bohatý kulturní program nabídl samozřejmě Smetanův dům, na své si přišli milovníci Litomyšlských hudebních večerů.

Národní festival Smetanova Litomyšl 2019

61. ročník Národního festivalu Smetanova Litomyšl byl mimořádný v mnoha ohledech, mimo jiné po stránce dramaturgické. Nabídl totiž hned deset oper – nejvíce v historii festivalu. Počet návštěvníků, kteří v roce 2019 Smetanovu Litomyšli navštívili, se blížil 29 tisícům diváků.

Smetanova Litomyšl

„Každý rok se během června a července stává z malého historického města ve východních Čechách kulturní centrum celé republiky. Smetanova Litomyšl je naší velkou chloubou....“²⁵ Slova starosty města Daniela Brýdla uvedená v prvních Festivalových novinách vlastně nepotřebují žádný komentář. Litomyšl zkrátka i letos na přelomu jara a léta rozkvetla a lákala k návštěvě – kvalitní a krásnou hudbou, zajímavými doprovodnými akcemi a vlastně vůbec sama sebou.

Letošní ročník, který začal 13. června a skončil 7. července, přinesl více než 40 pořadů hlavního programu, ale i desítky doprovodných akcí včetně XV. Smetanovy výtvarné Litomyšle. Připomněl rovněž dvě půlkulatá výročí – 195 let od narození a 135 let od úmrtí nejvýznamnějšího litomyšlského rodáka - Bedřicha Smetany.

Z bohatého hlavního programu vybral kronikář pro zaznamenání následující:

Slavnostní zahajovací koncert – zahájení Smetanovy Litomyšle obstarala 13. června Česká filharmonie – partnerský orchestr Národního festivalu Smetanova Litomyšl.

Program: Bedřich Smetana – Pražský karneval, Petr Iljič Čajkovskij – Koncert pro housle a orchestr D dur op. 35, Antonín Dvořák – Karneval, koncertní předehra pro orchestr op. 92, Leoš Janáček - Taras Bulba, rapsodie pro orchestr.

Antonín Dvořák: Svatá Ludmila – oratorium pro sóla, sbor a orchestr na slova Jaroslava Vrchlického op. 71 zahrála 14. června Česká filharmonie.

Jiří Teml: Kocour v botách – opera pro děti od čtyř do deseti let na libreto Elišky Toperczerové a Jana Tůmy o neznámém pohádkovém kocourovi. Premiéru měla před deseti lety právě na Smetanově Litomyšli. Při letošním uvedení účinkovali sólisté Janáčkovy opery Národního divadla Brno a Dětský sbor Brno pod vedením sbormistryně Valerie Maťašové. Operu mohli rodiče s dětmi navštívit 15. června.

Hvězdy operního nebe: Olga Peretyatko – galakonzert jedné z největších hvězd současné operní scény se odehrál 15. června. Na programu byl mj. Gaetano Donizetti (Linda di Chamounix, Lucia di Lammermoor, Anna Bolena), Vincenzo Bellini (Norma), Giuseppe Verdi (Luisa Miller, Sicilské nešpory), Wolfgang Amadeus Mozart (Don Giovanni), Charles Gounod (Romeo a Julie). Olgu Peretyatko doprovodila PKF – Prague Philharmonia pod vedením dirigenta Leoše Svárovského.

²⁵ Brýdl, Daniel: Smetanova Litomyšl je naší velkou chloubou. In: Festivalové noviny 1., 61. Národní festival Smetanova Litomyšl, s. 2.

Poklona Bedřichu Smetanovi – 195. výročí narození Bedřicha Smetany si festival připomněl u jeho pomníku na Smetanově náměstí dne 16. června. V koncertní části setkání zazněla sborová díla Bedřicha Smetany, Leoše Janáčka a Bohuslava Martinů v provedení Pěveckého sdružení moravských učitelů.

Koncert na přání – mezi diváky oblíbený pořad nesl podtitul „Symfonické harašení“. Kromě klasické hudby se na něm návštěvníci dočkali také vtipu. Program proběhl 17. června a už jména hlavních umělců dávala tušit, že půjde o nevšední zážitek: Ondřej Brousek a Ondřej Gregor Brzobohatý. Doprovázel je Symfonický orchestr Českého rozhlasu.

Goldbergovské variace – hudební formu sonát a partit pro sólové housle, resp. suit pro sólové violoncello dovedl Johann Sebastian Bach k naprosté dokonalosti. Neméně oblíbené Goldbergovské variace, původně určené pro klávesový nástroj, byly upraveny pro smyčcové trio v roce 1985 k 300. výročí Bachova narození Dmitrijem Sitkovským. V kapitulním kostele Povýšení sv. Kříže se koncert odehrál 19. června. Účinkovali: Roman Patočka (housle/violin), Jakub Fišer (viola) a Jiří Bárta (violoncello/cello).

Leoš Janáček: Příhody lišky Bystroušky – Janáčkovu operu o třech dějstvích netřeba představovat. Její novou inscenaci předvedli na Smetanově Litomyšli v pátek 21. června sólisté, sbor a orchestr Janáčkovy opery Národního divadla Brno.

Jesus Christ Superstar – nejslavnější rocková opera se na Smetanově Litomyšli představila už před lety. Sklidila tenkrát ohromný úspěch. Nejinak tomu bylo letos, kdy ji soubor a orchestr operety/muzikálu Národního divadla moravskoslezského Ostrava předvedl hned dvakrát, a to 25. a 26. června.

Dmitrij D. Šostakovič: Lady Macbeth Mcenského újezdu – ruského hudebního skladatele Šostakoviče zná český posluchač zejména díky jeho Symfonii č. 7 zvané Leningradská. Na Smetanově Litomyšli bylo 28. června uvedeno dílo, které je považováno za zásadní dílo operní literatury 20. století. „Je tragédií - satirou zkažené společnosti 20. století vyvěrající z nezřízené moci sexuality. Opera zpočátku v bezmála 180 reprízách dosáhla ohlušujícího úspěchu, v období stalinského teroru byl však skladatel za toto dílo odsuzován a dalšího uvedení se opera dočkala až v 60. letech,“ stálo v programu Smetanovy Litomyšle, na jejímž pódiu dílo předvedli sólisté a soubor opery Národního divadla moravskoslezského Ostrava.

Jiří Pavlica: Missa brevis – děkovné bohoslužby Smetanovy Litomyšle sloužené Mons. Tomášem Halíkem jsou již tradicí. V posledních letech na nich z úst Tomáše Halíka zaznívají poselství dnů naší doby. Ne jinak tomu bylo letos. Jeho kázání v sobě neslo téma: Povolání ke svobodě. „Byli jsme povoláni na náročnou, někdy strmou a úzkou cestu svobody a na této cestě musíme kráčet dál. Všechno však zvládneme v tom, který nám dává sílu, který prokazuje svou sílu i v naší slabosti. Mít víru, sestry a bratři, to znamená nepustit strach ke kormidlu našeho života a smýšlení.“²⁶ Při děkovné bohoslužbě zazněly skladby Antonia Vivaldiho, J. S. Bacha a Missa brevis Jiřího Pavlici. Soprán – Lucie Vagenknechtová, baryton – Michael Skalický,

²⁶ Smetanova Litomyšl 2019: Povolání ke svobodě [online]. [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <http://halik.cz/cs/tvorba/proslovy-kazani/proslov/95/>

varhany – Petr Jiříček, Smíšený pěvecký sbor KOS Pedagogické školy Litomyšl; doprovázela Komorní filharmonie Pardubice pod vedením Milana Motla. Děkovná bohoslužba byla sloužena 30. června.

Bedřich Smetana: Dalibor – novou inscenaci opery Bedřicha Smetany provedlo ve dnech 4. a 5. července Národní divadlo Praha.

Velké finále – Velké finále 61. Smetanovy Litomyšle neslo podtitul *Musica festiva* a bylo symbolicky sestaveno z oblíbených skladeb k mimořádným ceremoniálům, slavnostním obřadům, filmům i sportovním událostem. Na program tak byla díla Georga Friedricha Händela, Ludwiga van Beethovena, Felixe Mendelssohna-Bartholdyho, Richarda Wagnera, Bedřicha Smetany, Ottorina Respighi, Jiřího Šusta a Johna Williamse. Účinkoval sbor Janáčkovy opery Národního divadla Brno a Symfonický orchestr hl. města Prahy FOK.

Program Smetanovy Litomyšle byl samozřejmě mnohem bohatší, než kronikář popsal. Každé z uvedených děl by jistě zasloužilo alespoň stručný komentář. Za mimořádný zážitek lze jistě považovat operu Bohuslava Martinů *Hry o Marii*, varhanní cyklus *Faust* Petra Ebena s přednesem Miroslava Táborského, komorní operní muzikál *Charlotte* Aleše Březiny, Alona Nashmana a Pamelý Howard o židovské malířce, stejně jako vystoupení operní pěvkyně Magdaleny Kožené s Collegiem 1704 – Prague Baroque Orchestra.

O průběhu festivalu Smetanova Litomyšl vyšlo mnoho článků, které kronikář předal ke zpracování do Státního okresního archivu Svitavy se sídlem v Litomyšli. Z jednoho z nich by však rád několik slov ocitoval. Jedná se o rozhovor s dramaturgem operního festivalu Vojtěchem Stříteským, který pro festival pracuje už téměř čtyři desetiletí, a díky němuž je festival známý nejen bohatým, ale především velmi kvalitním programem. V jednom z rozhovorů Vojtěch Stříteský mimo jiné řekl: „Mám obrovské štěstí na místo svého působení.... Je to klika.... Vždyť pracuji pod jednou střechou s místem, kde se narodil Bedřich Smetana... Jsem moc rád, že mám (v pracovně, pozn. kronikáře) tři okna – z jednoho je výhled na piaristický chrám Nalezení sv. Kříže, dalším na muzeum a do francouzských zahrad a posledním oknem přímo na renesanční zámek, takže je to v mnohém inspirativní.“²⁷

Smetanova Litomyšl však není jen o hudbě, nýbrž i o etiketě, štěstí na počasí a v posledních letech i o moderním umění. V případě prvního uvedeného pořadatelé dlouhodobě bojují s nevhodně zvoleným dress codem – výjimkou bohužel nebývají diváci v tričku, objevili se dokonce návštěvníci v žabkách. Už před začátkem proto pořadatelé upozornili, jak správný dress code vypadá a že v případě jeho výrazného porušení nemusí být divák do hlediště vůbec vpuštěn. Pokud jde o počasí, to je vždy nevypočitatelné – ale díky zastřešení hlediště i profesionalitě techniků ubývá pořadů, které musí být zrušeny či alespoň přerušeny (letos se tak stalo jen v jednom případě). V případě prvků moderního umění se (nejen) Litomyšlané

²⁷ Vojtěch Stříteský: *Smetanova Litomyšl je pro mě všechno, život* [online]. [cit. 2020-03-07]. Dostupné z: <https://www.klasikaplus.cz/rozhovor/item/1745-vojtech-stritesky-smetanova-litomysl-je-pro-me-vsechno-zivot-cast-1>

letos dočkali instalace tří modrých soch průzkumníků, kteří byli umístěni na prvním zámeckém nádvoří. Sochy patřily k výstavě výtvarného oboru stipendijního programu MenART, která probíhala v Augustově tiskárně. Za jejich instalací stála společnost Bohemian Heritage Fund. Mezi návštěvníky Smetanovy Litomyšle sochy budily pozornost i rozpaky.

Festivalové zahrady 2019

Doprovodný program v Klášterních zahradách nabídl i letos mnoho zajímavých a divácky velmi atraktivních akcí. Nechyběl Smetanový víkend s Českou spořitelnou, Den s Lesy ČR, Den s MenART a ZUŠ open, Den s Českou televizí, s Českým rozhlasem, s městem Litomyšl, s Českými drahami ani Den s Adfors. Malí i velcí diváci se mohli těšit na oblíbené projekce na ledce, mj. na pohádku Čertí brko, záznam koncertu více než dvou set zpěváků z nejlepších dětských sborů Pardubického kraje a hostů z Prahy a Brna nazvaný Zpěváčci mého kraje, rockovou operu Jesus Christ Superstar, Dějiny udatného českého národa či Velké finále na závěr festivalu. Nechyběla řada pohádek, koncertů, tvůrčích dílen, hudebních škol a školiček, soutěží, ale i rozhovorů – například debata s kavárníky z kavárny POTMĚ – tedy z kavárny pro nevidomé, která byla umístěna na prostranství před muzeem, za zmínku jistě stojí i rozhovor s houslistou Pavlem Šporcem. Z dalšího programu je možné jmenovat vystoupení skvělého Big Bandu ZUŠ B. Smetany Litomyšl či pravidelné komentované prohlídky historického jádra města. Program Festivalových zahrad 2019 byl zkrátka opět nabitý a vybízel k letnímu lenošení na jednom z nejkrásnějších míst ve městě, stejně jako k setkávání s přáteli či známými, jak to v případě tohoto doprovodného programu bývá. Zkrátka (nejen) Litomyšlané si letošní Festivalové zahrady naplno užili, byť počasí občas zazlobilo.

Smetanova výtvarná Litomyšl

XV. ročník Smetanovy výtvarné Litomyšle byl pojat jako vzájemný dialog několika generací českých umělců posledních desetiletí nad tématy přírody, umění, inspirace, víry i smyslu lidského života.

V zámeckém pivovaru byla k vidění výstava Kruhy a čáry, kterou připravil galerista a kurátor David Železný. Výstava obsáhla zásadní jména českého poválečného umění a představila díla Magdaleny Jetelové, Jiřího Hilmaru, Aleše Veselého, Františka Kyncl, Jiřího Koláře, Vladimíra Kokolii a dalších.

V prostorách Augustovy tiskárny mohli návštěvníci nahlédnout do budoucnosti českého výtvarného umění. V rámci letošní Smetanovy výtvarné Litomyšle totiž vyvrcholil roční stipendijní program uměleckého mentoringu pro mimořádně talentované děti MenART. Mentory mladých umělců se staly významné osobnosti české výtvarné scény – Milan Cais, Petr Nikl a Maxim Velčovský. Na výstavě byla k vidění i díla těchto mentorů.

Velmi zajímavý výtvarný projekt bylo možné vidět v piaristickém chrámu. Nesl název ExCitace a jejím autorem byl multimediální umělec Daniel Pešta. Šlo o projekt sestávající ze dvojice významově provázaných instalací – videoartu Kapka a v kryptě umístěného objektu Ježíš v plodové vodě. Zámecké návrší k pozvánce na výstavu uvedlo: „Dvě instalace Daniela Pešty

v chrámu Nalezení sv. Kříže v Litomyšli se dotýkají existenciálních témat předurčení osudu a z něj plynoucího utrpení, ale zároveň i naděje na vysvobození. Genetická výbava, rasa a společenský statut jsou faktory, které ovlivňují naše životy a určují směr vývoje každé osobnosti. Bible však praví, že Bůh se zapsal do srdce každého z nás, a nabízí nám tedy možnost biologickou determinaci překlenout do transcendentální sféry. Boží oko, oko Prozřetelnosti je jako symbol Boží vševidoucnosti odpradáвна znázorňováno v umění napříč náboženstvími, v křesťanství se pak objevuje od období renesance. Daniel Pešta jej současným vizuálním jazykem pojednal jako virtuální realitu zasazenou do sakrální barokní architektury, v jejíž chrámové lodi se ve výšce vznášejí jemná membrána mléčného velkoformátového plátna s videoartem Kapka. Představuje pomyslné oko Boží, které trpělivě téká pod nekonečným přívalem krůpějí, které přicházejí z neznámého zdroje. Myslíme-li na lidskou morálku, která by měla být pramenem soudržnosti a lásky, tím, co nutí člověka řídit své konání vyššími principy, než jen podněty vlastního sobectví, neubráníme se při pohledu na tuto projekci dojmu, že Bůh nad námi bdí se soucitem a milosrdenstvím. Skýtá nám naději povznést se snad i vlastním přičiněním do spirituální roviny a relativizovat tak strasti pozemského bytí. Obraz „Božího oka“ se odráží v hladině skleněného objektu Václava Ciglera, jehož otevřený poklop návštěvníka svádí do podzemní krypty. Daniel Pešta do ní zasadil dílo zhmotňující jeho představu „piety“, nazvané Kristus v plodové vodě. Ztemnělým prostorem se rozprostírá magická záře, v jejímž ohnisku ční na betonovém podstavci sloup evokující jeden z pilířů nesoucích klenbu. Samotný objekt je vytvořen z poloprůhledné pryskyřice, v níž levituje bolestné tělo Ježíše Krista sejmutého z kříže. Na rozdíl od naturalistických výjevů z historie křesťanského umění Pešta nevystavuje Kristovo umučené tělo napospas pozorovateli, ale chrání jej medově zbarvenou, hojivou tekutinou, jako by jej chtěl vrátit do bezpečí mateřského lůna. Situaci akusticky umocňuje dech ženy – matky, navěky bdící nad svým synem. Ten se prolíná se shora znějícím zvukem nepřetržitě padajících kapek, které odpočítávají čas pomíjivého pozemského bytí. Pešta tak v projektu ExCitace poukazuje na společný biologický původ všeho lidstva, a zároveň nabízí příslib transcendentálního vykoupení v duchovní dimenzi, která jej přesahuje.“²⁸

Galerie Miroslava Kubíka nabídla moderní umění, a sice prostřednictvím výstavy Obrazy, tapisérie, fotografie Zorky Ságlové. Dílo Zorky Ságlové se vyznačuje neobyčejnou rozmanitostí formálních projevů na jedné straně a mimořádnou kontinuitou a vnitřní provázaností, která vychází ze systematického opětovného zpracování a aktualizování jednou nalezených témat na straně druhé. Výstava se na vybraných dílech snažila představit jejich vnitřní provázanost založenou na důsledné úvaze a širokém povědomí o kulturních souvislostech, stejně jako otevřenosti a vnímavosti ke všem novým impulsům. Na výstavě byly přitom představeny především dva tematické okruhy: Tvorba vycházející z autorčina textilního školení v ateliéru Antonína Kybala na VŠUP a tvorba inspirovaná prací s fotografiemi i vlastní fotografické práce.

Galerie Pakosta nabídla výstavu Petra Nikla Organické stopy, Galerie Kroupa výstavu expresionismu, v Galerii Zdeněk Sklenář se mohli návštěvníci seznámit s edicí 27 linií, kterou vydává galerie od počátku svého vzniku a v níž lze najít díla Václava Boštíka, Karla Malicha, Zdeňka Sýkory, Teodora Pištěka a moha dalších. Kvalitní výtvarní díla však bylo možné v rámci

²⁸ Výstava ExCitace [online]. [cit. 2020-03-05]. Dostupné z: <https://www.zamecke-navrsi.cz/excitace>.

XV. Smetanovy výtvarné Litomyšle zhlédnout i mimo Litomyšl, například ve White Gallery v Osíku.

Mladá Smetanova Litomyšl

46. ročník festivalu Mladá Smetanova Litomyšl proběhl ve dnech 19. – 22. září. Festival zahájilo muzikálové představení Malý princ v produkci pražského Studia DVA, kde se v titulní roli představil herec a zpěvák Jan Cina - vítěz televizní show Tvoje tvář má známý hlas.

Následovala Pocta RNDr. Janu Králíkovi, známému popularizátorovi klasické hudby, kterému byla na Mladé Smetanově Litomyšli udělena Cena České hudební rady. Kromě toho čekala v pátek večer účastníky festivalu ještě vernisáž výstavy fotografií tvůrců virtuální galerie Face2Art a koncert jazzrockové kapely Půlnoční meloun.

Celou festivalovou sobotou se prolínalo divadlo, hudba, tanec a literatura v rámci projektu Pall Mall Art. Na několika pódíích ve Smetanově domě se prezentovali mladí hudebníci, divadelníci, básníci, tanečníci a výtvarní performeři se svou autorskou tvorbou. V rámci tanečního bloku vystoupili například stepaři ze Step by step studia Plzeň nebo taneční tělesa LT HM, během literárního bloku se mohli návštěvníci setkat s autorskými čteními a poetickou performancí Dvě lahve a v rámci divadelního bloku viděli mj. kabaretní inscenaci Kablavejš. Hudební blok zahrnoval vystoupení sboru a orchestru s repertoárem LT HM v Poděbradech, několika kapel i interpretů klasické hudby.

V sobotu odpoledne se odehrál SLAM POETRY MSL EXHIBITION, během které vystoupil mistr ČR Anatol Svahilec a známí slameři Tukan, Ing. Puding a L. S. Nemožný.

Večer patřil tradičnímu festivalovému plesu s tématem World of words, který proměnil účastníky festivalu v nejrůznější literární postavy.

Na závěr 46. ročníku festivalu se konalo tradiční nedělní matiné, během něhož čekal návštěvníky hudebně-literární pořad Tak trochu sváteční shakespearovská pošta, ve které některé sonety Williama Shakespeara představili překladatel prof. Martin Hilský a hudebník Daniel Dobiáš.

Před zahájením hlavního víkendového programu přivezlo ve čtvrtek dopoledne divadlo DRÁK pro nejmenší děti z celé Litomyšle pohádku „Jak si hraje tatínkové“. Studenti středních škol a základních škol Litomyšle se v pátek dopoledne mohli zúčastnit divadelní performance Top Art Vlog Live.

Znamé i méně známé osobnosti města

Také v roce 2019 se psalo o významných či zajímavých osobnostech, které jsou s Litomyšlí spjaty....

Milan Skřivánek

Milan Skřivánek je vynikající historik a spisovatel, někdejší dlouholetý ředitel Státního okresního archivu Svitavy se sídlem v Litomyšli. Výčet jeho vědecké a publikační činnosti by vydal na několik stran, připomeňme avšak alespoň jeho nejznámější dílo, knihu Litomyšl 1259–2009 - město kultury a vzdělávání. Tu věnoval Litomyšli při příležitosti 750. výročí povýšení na město.

Ačkoliv bylo povolání Milana Skřivánka víceméně kabinetní a on sám je spíše člověkem introvertním, během Sametové revoluce 1989 působil také coby mluvčí litomyšlského Občanského fóra. Jak kronikář zmiňuje na jiném místě zápisu, je rovněž autorem textu dodatkové tabulky pod sochou Zdeňka Nejedlého na dnešní Zámecké ulici. Milan Skřivánek oslavil v letošním roce 80. narozeniny.

Dominik Kalivoda

Dominik Kalivoda se narodil 1996 v Litomyšli, kde úspěšně absolvoval ZŠ U Školek a tamní gymnázium. Na základní škole se stal spoluzakladatelem školního časopisu a školní televize, kterou se svým spolužákem Danem Krejbychem založil v roce 2011.

Od roku 2013 spolupracuje s filmovým a televizním studiem COMVISION, kde se podílí na výrobě reportáží, dokumentů a přímých přenosech jako redaktor, kameraman, střihač, scénárista a režisér. Mimo jiné se objevil v reklamě a ve školním roce 2013/14 účinkoval v Hudebně-dramatickém studiu mladých při Národním divadle v Praze. Na přidružené scéně Národního divadla v Divadle Kolowrat vystupoval ve hrách Vánoční koleda, Sněhová královna a Evžen Oněgin, kde ztvárnil Vladimíra Lenského.

Od roku 2014 připravuje a moderuje vysílání městského rozhlasu v Litomyšli. Potkat ho můžete nejen jako herce, ale i jako moderátora, a to na pódii v jeho rodném městě a okolí, ale také v Praze, Brně nebo třeba v Olomouci a dalších koutech naší země.

Aktivně spolupracuje s Národním festivalem Smetanova Litomyšl jakožto druhý fotograf a moderátor. Ve vážné hudbě nachází inspiraci při tvorbě filmů.²⁹

²⁹ Dominik Kalivoda [online]. [cit. 2020-02-13]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/tvurce/171873-dominik-kalivoda/>

Zajímavosti v roce 2019

Tříkrálová sbírka 2019

Necelý týden od konání Tříkrálové sbírky obvykle místním charitám stačí, aby mohly zveřejnit výtěžek. Ten letos činil 526 590 Kč. Na město Litomyšl připadlo 212 341 Kč, na Nedošín, Kornice, Pazuchu, Pohodlí, Novou Ves a Suchou 40 463 Kč, zbývající část připadla na okolní vesnice.

S Tříkrálovou sbírkou souvisela ještě jedna aktivita. 10. ledna se totiž sešla dvě oblíbená hudební tělesa ke společnému vystoupení, nazvanému Tříkrálové struny. V kostele Povýšení sv. Kříže zazpíval pěvecký sbor KOS pod vedením Milana Motla a dětský sbor Lilium se sbormistryní Lucií Vavřínovou. Koncert byl benefiční, výtěžek putoval na litomyšlskou charitu.

Do Litomyšle se vrátil probošt

V únoru jmenoval královéhradecký biskup Jan Vokál dosavadního administrátora litomyšlské farnosti R.D. Zdeňka Macha proboštem. Do Litomyšle se tento prestižní církevní titul vrátil po více než padesáti letech. Odráží v sobě tisíciletou historii farnosti i význam města.

Litomyšlské děkanství bylo na probošství povýšeno v roce 1904 biskupem Josefem Doubravou v upomínce na litomyšlské biskupství, které existovalo od roku 1344 a zaniklo v době husitských válek. Probošti byli v Litomyšli ustavováni až do nástupu komunistického režimu. Následně byl v našem městě jmenován opět děkan, byť tento titul již Litomyšli nenáležel. Prokazatelně jím byl do roku 1991 R.D. Vladimír Dobiáš. Podobně jako u děkanství či arciděkanství se v případě probošství jedná o čestný titul farnosti, z něhož nevyplývají žádné mimořádné pravomoci či výsady.

Diskuze se senátorem Pavlem Fischerem

Pavel Fischer, původně ředitel Politického odboru Kanceláře prezidenta republiky ČR, poté velvyslanec ČR ve Francii, ale i ředitel Ústavu empirických výzkumů STEM či neúspěšný prezidentský kandidát, dnes senátor a předseda Výboru pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost Senátu Parlamentu České republiky. Do Litomyšle měl původně přijet již na začátku března na pozvání jedné z místních základních škol. Kvůli pracovním povinnostem to však nebylo možné. V úterý 9. dubna však do Litomyšle již dorazil a v Novém kostele s veřejností diskutoval nad aktuálními zahraničně politickými tématy.

Krytý cyklopoint u Billy

Litomyšl je malé město, proto řada jeho občanů volí kolo jako nejjednodušší cestovní prostředek pomáhající přemístit se z bodu A do bodu B. Díky dohodě města s řetězcem supermarketů Billa mohou od letoška majitelé kol parkovat svoje stroje v krytém stání před obchodem na autobusovém nádraží.

Litomyšlské skautky na jamboree

„45 000 tisíc skautů, 500 skautů a skautek z ČR, 152 zemí, 50 km², 10 dní plných zážitků, 7 let plánování celé akce a zážitek na celý život.“³⁰ Jamboree je celosvětové setkání skautů a skautek, které se koná jednou za čtyři roky, a země se v hostování této akce střídají. Letos se konalo v Západní Virginii v USA, ale organizovaly jej i další země - Mexiko a Kanada. „Celých deset dní jsme mohli navštěvovat neobvyklé sporty (zip-line – lanový skluz, pozn. kronikáře, kajaky, potápění, skateboardy, treková kola), ochutnat jídlo ze všech koutů světa, poznávat nové kamarády, zúčastnit se doprovodných programů, jako např. program od organizace WWF, mírová mše pro všechna náboženství nebo třeba přednášky či meditace. Protože tento rok uplyne přesně 30 let od poslední obnovy Junáka u nás, jeli jsme tentokrát na Jamboree se silným příběhem – skauting v ČR byl třikrát zakázán (poprvé nacisty roku 1940, poté ještě dvakrát komunisty – v letech 1950 a 1970), ale skauti i přes zákazy fungovali v ilegalitě a pomáhali dál, proto se český kontingent představoval pod heslem „unbreakable“ (nezlomitelní) a prezentoval světu českou historii. Dokonce každý oddíl měl svého patrona, který během, i po zákazu skautingu pomáhal vlasti a plnil skautský zákon. Šířili jsme např. příběh Dagmar Skálové, Eduarda Marka nebo Václava Havla. Český kontingent měl ještě jedno specifikum, a to že jako jediní používáme podsadové stany, na jamboree jsme jich tedy pár přivezli a představili ostatním skautům.“³¹

Mikulášský vlak vyjel i letos

Ani letos nechyběl v Litomyšli oblíbený mikulášský vlak. Do Litomyšle přijel 8. prosince z Chocně tažený historickou lokomotivou 423.009 „Velký Bejček“. Tradičně přitom vyjely dva páry vlaků – jeden dopolední, druhý odpolední. Oba doprovázel Mikuláš se svou družinou, pro děti byly připraveny drobné dárky.

Hubertova jízda se vrátila do Litomyšle

V sobotu 2. listopadu se do Litomyšle vrátila Hubertova jízda. Tu poslední uspořádal v roce 2015 chovatel koní Miloš Glänzner. Letos na tradici navázaly jeho děti. Městem tak projely desítky koní, nechyběly ani povozy.

Nejtišší sekačka je z Litomyšle

Marek Votroubek z Litomyšle se stal vynálezcem nejtišší sekačky na světě. Před deseti lety ještě coby student gymnázia vyhrál soutěž Intel ISEF v Nevadě, což je mistrovství světa středních škol v konstrukci robotů. Po vynálezu si jej všiml trávnickář a odborník na anglické trávnický Tomáš Šena a požádal jej o spolupráci na vývoji nejlepších sekaček na trávu. Během roku a půl se mu podařilo vyrobit prototyp stroje, který má nejmenší úroveň hluku na světě. Sekačka je celokovová a vyrábí se v České republice. Navíc je ekologická, neboť je poháněná elektřinou. Na jedno nabití vydrží pracovat třicet minut až dvě hodiny. Za půl hodiny však poseká víc trávy než běžný stroj. Minimalistický vzhled a další vychytávky ocenila komise

³⁰ Pohorská, K., Střasáková, D.: Litomyšlské skautky na jamboree. In: Lilie. Ročník XXIX, číslo 9, s. 8.

³¹ Tamtéž.

mezinárodní soutěže. Sekačka litomyšlského konstruktéra vyhrála v konkurenci 5 400 projektů.

Různé události v roce 2019

Vzpomínka na Jana Palacha

16. ledna 1969 se v horní části Václavského náměstí upálil student Filosofické fakulty Univerzity Karlovy Jan Palach. Jeho čin se stal protestem proti nastupující letargii československé společnosti, kterou již téměř půl roku kontrolovaly sovětské tanky.

O padesát let později, 16. ledna 2019, se Litomyšl připojila k uctění památky muže, který svým činem ovlivnil celou jednu generaci. Na zámeckém návrší byla vystavena jeho fotografie spolu s doprovodným textem a u budovy městského úřadu byly svěšeny vlajky na půl žerdi.

Uklidme Česko

Také letos se Litomyšl zapojila do celorepublikové akce Uklidme Česko. Pripadla na 6. duben, pořadatelem byla Generace 89. Podle součtu hlášení dobrovolnických skupin se zapojilo 981 účastníků, z nichž bylo přibližně 700 dětí a mládeže do 18 let. Uklizeno bylo 50 různých lokalit, tras ulicemi města nebo také 60 kilometrů silnic a cyklostezek. Celkem bylo nahlášeno 386 pytlů s nasbíranými odpady a dalšího velkorozměrného odpadu. Správa a údržba silnic, která pytle odvážela, byly sebrány více než čtyři tuny odpadu a 75 pneumatik.³²

Uvedená statistika je nejen výpovědí o občanské angažovanosti části obyvatel, ale vzhledem k velkému množství odpadků i smutným obrazem naší společnosti. Mnohá z uklizených míst totiž brzy zaplnily odpady znovu.

Beseda o správném kompostování

V pondělí 20. května uspořádalo město Litomyšl besedu pro místní zahrádkáře a pěstitele, kterou lektorovala Laura Mitroliosová z Institutu cirkulární ekonomiky v Brně. Ta 27 účastníkům vysvětlila pojmy z odpadového hospodářství. Řeč byla například o zbytkovém odpadu, cirkulární ekonomice či recyklaci.

Beseda probíhala od samého počátku interaktivně – občané sami jmenovali různé druhy odpadu, společně s lektorkou hovořili o tom, proč je důležité, aby zpracovatelský průmysl, který se zabývá recyklací, dostával čistě vytríděný odpad, posluchači se rovněž dozvěděli, že každý občan vyprodukuje za rok až 350 kg odpadu... Polovina z toho je přitom kompostovatelná, proto se kompostování stalo ústředním tématem besedy. Návštěvníci se dozvěděli, jak správně kompostovat, řeč byla i o tom, jakých chyb se při kompostování dopouštíme.

Den otevřených dveří litomyšlského archivu, personální změny v archivu

Na 9. červen připadá Mezinárodní den archivů. Uvedené datum bylo vybráno Mezinárodní archivní radou jako den, kdy je veřejnosti na celém světě připomínán význam a důležitost archivů pro společnost. Archivy zvou všechny zájemce ke své návštěvě, aby je seznámily

³² Uklidme Česko 2019: Rekordní díky VÁM! [online]. [cit. 2020-04-29]. Dostupné z: <https://generace89.cz/in/3544/uklidme-cesko-2019-rekordni-diky-vam>.

s pozoruhodnou archivní činností, ukázaly jim své historické bohatství uložené v písemnostech a konečně představily široké možnosti využívání archiválií.

Při příležitosti Mezinárodního dne archivu uspořádal Státní okresní archiv Svitavy se sídlem v Litomyšli 8. června svůj tradiční Den otevřených dveří. Návštěvníci si mohli s doprovodným komentářem prohlédnout prostory veřejnosti běžně dostupné – tedy badatelnu, respirium pro badatele a podobně, stejně jako místa, jež přístupná běžně nejsou – pracovny archivářů, přípravnu studijního materiálu, archivní knihovny, přejímací a pořádací místnost, místnost pro digitalizaci archiválií či archivní depozitáře. Součástí Dne otevřených dveří byla rovněž komentovaná prohlídka výstavy Osmdesát let od okupace zbytku Československa nacistickým Německem ve světle poštovních známek.

Litomyšlský archiv, který je vyhledávaným a oceňovaným pracovištěm nejen místních historiků, prošel v letošním kalendářním roce jednou důležitou personální změnou. Po devatenácti letech (krátce ještě na přelomu 80. a 90. let) skončil na pozici ředitele Mgr. Oldřich Pakosta – autor řady prací pojednávající o různých tématech regionálních historie, ale i mnoha odborných článků. Oldřich Pakosta odešel do zaslouženého důchodu, uvolněnou pozici (oficiálně označovanou jako „vedoucí oddělení“ – litomyšlský archiv spadá pod Státní oblastní archiv v Zámrsku) nově zastává Mgr. Michal Severa.

Letní kino za sokolovnou

V polovině června nabídlo svůj pravidelný sezonní provoz letní kino ve Sportovním areálu za sokolovnou. Otevřené bylo až do konce prázdnin, navštívit jej bylo možné za velmi příhodnou cenu pouhých 50 Kč.

Cyklobusy Českomoravského pomezí

Cyklobusy využilo v loňském roce v Pardubickém a Královéhradeckém kraji 72 tisíc lidí. Vyjely i letos, občané mohli jejich služeb využít od začátku června do konce září. Po celých východních Čechách jezdilo celkem šestnáct linek, dalo se jimi dojet z Litomyšle na Dolní Moravu, z Pardubic do Poličky, stejně jako z Lanškrouna přes Pastviny na Šerlich. Každá linka měla svůj název a svoji barvu.

Druhá Litomyšlská spacák párty

V sobotu 14. září se od 14 hodin v zámeckých zahradách uskutečnila druhá Litomyšlská spacák párty. Návštěvníci si při ní mohli zahrát netradiční hry, pobavit se, poslechnout si hudbu nebo si prostě jen udělat pohodu ve spacáku. K vyžití toho však bylo mnohem více – dětský koutek se skákacím hradem pro nejmenší, maxi puzzle, nechybělo malování hennou na tělo ani vystoupení místních i přespolních kapel a zpěváků. Z těch je možné jmenovat Fuzzy2021, Jakub Dryml či Jana Věnečková. Samozřejmostí bylo dobré jídlo a pití.

50 let sester Společnosti Dcer křesťanské lásky sv. Vincence de Paul v Mendryce

Přesně před padesáti lety, po dlouhém hledání nového působiště, které schválil i komunistický režim, přišla řeholní komunita sester Společnosti Dcer křesťanské lásky sv. Vincence de Paul do osady Mendryka u Litomyšle, kdysi velké sudetské obce. Vlastními silami tehdy sestry opravily poničené renesanční sídlo Pernštejnů, které nechal postavit Vratislav z Pernštejna pro svou španělskou manželku.

Na začátku prosince místo navštívil diecézní biskup Jan Vokál. Sloužil na Mendryce spolu s dalšími kněžími slavnostní bohoslužbu, při které sestry poděkovaly za roky práce, kterou zde mohly uskutečnit. Královéhradecký biskup ocenil jejich obětavou službu v diecézi a označil ji za velké požehnání.

Mendryka se zapsala i do širší historie naší země. Název vznikl zkomolením jména Marie Manrique de Lara, manželky uvedeného Vratislava z Pernštejna. Byla to právě Marie Manrique de Lara, která do Čech přivezla ze Španělska Pražské Jezulátko.

Se sestrami z Mendryky se často setkáváme také v Litomyšli.

Krabice od bot plné dárků

I letos se uskutečnila sbírka vánočních dárků nazvaná Krabice od bot. Ve svitavském okrese se sběrné místo nacházelo v Osíku u Litomyšle, kde sbírku organizoval dámský spolek Maceška. Přispěli do ní i mnozí Litomyšlané, zapojily se též některé místní školy.

Sport v roce 2019

Rok 2019 byl na velké i drobné sportovní události bohatý. Na následujících řádcích kronikář zaznamenal alespoň některé z nich.

Basketbalový klub ADFORS Basket Litomyšl v roce 2019 (podklady kronikáři poskytl Martin Šorf)

1) Jarní část sezony 2018/2019

Basketbalový klub měl na jaře roku 2019 v soutěžích osm mládežnických družstev. Dvě z nich hrála celorepublikové ligové soutěže, jedno nadregionální divizi a pět týmů krajské soutěže. Mladší žáci navíc startovali ve Středoevropské mládežnické basketbalové lize, starší minižáci se účastnili Národního festivalu.

I v tomto roce byl klub velmi aktivní na organizačním poli. V březnu pořádal finálový turnaj Středoevropské ligy a v květnu Národní festival minižáků.

Nejmladší soutěžní družstvo, tedy minižactvo U11, skončilo ve Východočeském přeboru na 9. místě, což bylo slušným počinem s ohledem na skutečnost, že klub hrál především s mladšími dětmi, které se připravovaly na další sezonu v této kategorii.

I v kategorii minižactva U12 tvořily polovinu týmu děti mladší, což se projevovalo především v podkošových soubojích, kde tým často ztrácel potřebné centimetry a kilogramy. Konečné 6. místo ve Východočeském přeboru I je pěkným umístěním.

V kategorii do třinácti let byly v soutěži hned dva týmy. Děvčata, tedy minižákyně U13, hrála Východočeský přebor II a skončila nakonec až na 9. místě a je tedy před nimi ještě hodně práce. Tým chlapců, minižáků U13, získal ve Východočeském přeboru I stříbrné medaile a obhájil loňské umístění. Druhým vrcholem tohoto týmu byla účast na domácím Národním festivalu, kde naši chlapci vybojovali překvapivé, ale krásné 5. místo.

Dva týmy figurovaly i v kategorii do čtrnácti let. Žáci U14B startovali ve Východočeském přeboru, kde především získávali zkušenosti mladší hráči a větší herní vytížení i někteří hráči z áčka. Konečné 9. místo odpovídalo výkonům.

Mezi nejúspěšnější týmy posledních let patří žáci U14A, kteří měli sezonu značně ovlivněnou četnými zraněními. I díky tomu se jim nepodařilo proniknout do extraligy a nakonec si chuť spravili 2. místem v ligové skupině. Vše si pak chlapci vynahradili na finálovém turnaji Středoevropské ligy, kde nenašli přemožitele a mohli se radovat ze zisku zlatých medailí.

Nejstarším chlapeckým družstvem byli kadeti U17, kteří startovali v Nadregionální divizi, a sezona se jim moc nevydařila. Očekávání byla zajisté větší, než konečné 7. místo.

Juniorky U19 hrály posledním rokem v mládežnických kategoriích a zahrály si opravdu dostatečně. Z různých důvodů klub celou sezonu odehrál jen v osmi hráčkách, občas na zápasy jezdilo jen šest hráček. Děvčata se ale bezvadně semkla a dokázala vybojovat krásné 5. místo

Když už skončily všechny soutěžní boje, uskutečnil se 1. června streetballový turnaj 3x3. Jak se již stalo tradicí, hrálo se na umělém povrchu zimního stadionu a na pěti kurtech bojovalo celkem 32 týmů v mnoha kategoriích. Hráčům z litomyšlského basketbalového klubu se podařilo získat několik medailových umístění.

2) Podzimní část sezony 2019/2020

Do sezony 2019/2020 vstoupilo celkem sedm mládežnických týmů. Žáci U15 a U14 hráli celorepublikové soutěže. Junioři U19 pokračovali v nadregionální divizi. Ve Východočeských přeborech měl klub celkem čtyři družstva, a to žákyně U14 a minižactvo U13, U12 a U11.

Historickou premiérou byla účast družstva žen ve 2. lize, kde je klub nejmladším týmem soutěže a má tak za cíl především získat cenné zkušenosti.

Druhým rokem by měli startovat ve Středoevropské lize, tentokrát to budou mít ale mnohem těžší, protože rovnou poskočili do kategorie U16.

Kromě soutěžních družstev fungovaly v klubu již tradičně dvě přípravy pro naše nejmladší členy. Na rekreační bázi se také scházel tým mužů, který se však již pečlivě připravuje na přihlášení soutěže v nadcházejícím ročníku.

Úspěchy a umístění členů atletického oddílu TJ JISKRA v soutěžích – 2019 (podklady kronikáři poskytl Petr Doseděl)

Družstva

muži	4. místo v II. lize skupiny C – vedoucí družstva Pavel Baar
junioři	3. místo v KP Pardubického kraje – vedoucí družstva Petr Jonáš
starší žáci	6. místo v KP Pardubického kraje – vedoucí družstva Jan Kubíček
starší žákyně	před zahájením soutěže se družstvo odhlásilo z KP
mladší žáci	4. místo ve finále KP Pardubického kraje – vedoucí družstva Petr Doseděl
mladší žákyně	6. místo ve finále KP Pardubického kraje – vedoucí družstva Milan Slušný
přípravka chlapci	7. místo ve finále KP Pardubického kraje – vedoucí družstva Lukáš Kubíček
přípravka dívky	7. místo ve finále KP Pardubického kraje – vedoucí družstva Lukáš Kubíček

Významné soutěže jednotlivců

Název soutěže	Místo	Umístění, jméno, disciplína, výsl.
Přebor Pardubického kraje OPEN (PKAS)	Praha	3. Ivo Strnad, tyč, 3,40

		1. Jonáš Brýdl, 300m, 45,16 2. Jakub Němec, dálka, 4,61 3. Soňa Leksová, koule, 9,45 4. Miroslav Vilček, koule, 13,88
Mistrovství veteránů v hale	Jablonec	1. Ivo Strnad, tyč, 3,13 1. Ivo Strnad, 60m př., 10,24 3. Ivo Strnad, výška, 1,45
Mistrovství světa veteránů v hale	Toruň	2. Ivo Strnad, 60m př., 10,01 2. Ivo Strnad, tyč, 3,20 3. Ivo Strnad, pětiboj, 3656 b.
VC Pardubic v hodu břemenem	Pardubice	4. Miroslav Vilček, břemeno, 16,42
Svitavské víceboje	Svitavy	4. Jakub Němec, pětiboj, 1188 b.
Velká cena města Olomouce	Olomouc	8. Vojta Kozák, oštěp, 65,58
KP ve vícebojích	Ústí n. O.	5. Tereza Kladivová, sedmiboj 6. Adéla Janecká, sedmiboj 5. Berenika Gultová, pětiboj 6. Georgina Krejsová, pětiboj
4. ročník Memoriálu Josefa Hájka	Kolín	4. Miroslav Vilček, kladivo, 52,10
KP jednotlivců žactva	Svitavy	1. Kryštof Tringela, 60m, 08,07 2. Kryštof Tringela, 300m, 44,80 2. Vilém Voříšek, koule, 08,88 3. Michaela Tomšů, oštěp, 26,83 2. Terezie Kladivová, 800m, 2:36,03 2. Terezie Kladivová, oštěp, 30,24 3. Terezie Kladivová, výška, 1,48

MR veteránů	Svitavy	1. Ivo Strnad, 10m př. 2. Ivo Strnad, tyč
Mezinárodní atletický mítink	Nové Město	5. Tomáš Kozák, koule, 14,52
Jandíkův šestiboj	Litomyšl	6. Vojta Kozák, šestiboj
Letní mítink VC Litomyše	Litomyšl	2. Vojta Kozák, oštěp, 61,29
EKAG	Brno	4. Antonín Hloušek, kriket 4. Bohdana Metyšová, kriket 5. Kryštof Tringela, 150m
ME veteránů	Benátky	3. Ivo Strnad, 100m př. 3. Ivo Strnad, tyč
KP jednotlivců přípravek	Litomyšl	2. Veronika Kotyzová, 60m, 09,59 3. Veronika Kotyzová, 150m, 25,20 2. B. Metyšová, 600m, 1:59,81 3. Jan Kabrhel, kriket, 42,13 2. B. Metyšová, kriket, 35,64
KP jednotlivců mužů a žen	Litomyšl	1. Pavel Baar, 100m, 11,85 1. Pavel Baar, 110m př., 15,36 1. Vojta Kozák, oštěp, 64,67 2. Vojta Kozák, disk, 39,00 2. Miroslav Vilček, kladivo, 45,75 2. Ivo Strnad, tyč, 3,23
MČR veteránů ve vícebojích	Litomyšl	1. Ivo Strnad, desetiboj MS Tereza Karlíková, sedmiboj
Mezikrajská utkání družstev	Jablonec	2. Kryštof Tringela, 60m, 08,05

- 7. Jakub Němec, dálka, 4,54
- 6. Vilém Voříšek, koule, 09,79
- 3. Michaela Tomšů, oštěp, 30,40

Pardubická desítka

Pardubice

- 1. Jak Kubiček, 10 km, 33:48,22

Kromě uvedeného proběhl také tradiční Běh Černou horou, kterého se zúčastnilo 267 závodníků.

NEJLEPŠÍ ATLETI ODDÍLU

Ivo Strnad

na veteránských soutěžích:

- halový mistr ČR v tyči a na 60mpř., 3. ve výšce v Jablonci n. Nisou, na MS v Toruni 2. na 60m př., 2. v tyči a 3. v pětiboji
- mistr ČR na 100m př. a 2. v tyči ve Svitavách, mistr ČR v desetiboji v Litomyšli, 3. místa v tyči a 100m př. na ME v Benátkách

Vojta Kozák

- nejúspěšnější a nejvíce bodující závodník družstva mužů ve II. lize, výkon v oštěpu 65.58 je 11. v celostátních tabulkách, tréninkovou morálkou a často i radou je příkladem mladým atletům oddílu

Terezie Kladivová – žákyně

- z rozpadlého družstva žákyň svým zájmem a nasazením dosáhla velkého osobního zlepšení, na KP jednotlivců ve Svitavách 2. místa v oštěpu a na 800m, 3. místo ve výšce (zlepšení na 153 cm), 4. na KP v sedmiboji, svým příkladem může přitáhnout k pravidelnému tréninku i ostatní děvčata

Kryštof Tringela – mladší žák

- objev letošního roku, 10. a 11. místo na 150m, respektive na 60m v celostátních tabulkách, krajský přeborník na 60m, 2. místo na 300m, v Brně na mezinárodních závodech EKAG ve finále 150m 5. a 3. ve finále B na 60m, nejlepší závodník družstva ml. žáků a reprezentant Pardubického kraje na mezikraiovém utkání v Jablonci n. Nisou

Michaela Tomšů – mladší žákyně

- nejlépe bodující závodnice družstva, zúčastnila se všech závodů družstva, 3. místo na KP ve Svitavách v oštěpu a reprezentovala Pardubický kraj na mezikraiovém utkání v oštěpu a kouli. Přestože hraje dobře basketbal, má velmi dobré předpoklady dalšího zlepšení, zvláště ve vrhačských disciplínách

Antonín Hloušek – příprava

– nadaný fotbalista s perspektivou profesionální kariéry byl do letošního roku žákem ZŠ Zámecká. Přes velkou vytiženost fotbalového tréninku a zápasů se několikrát zúčastnil atletických závodů družstev oddílů a svými výkony přispěl také k postupu družstev přípravek i ml. žáků do finále KP. Na mezinárodním mítinku EKAG v Brně obsadil 4. místo v kriketu a byl ve finále dálky. Suverénně vyhrál B běh na 600m. V celostátních tabulkách je v kriketu na 1. místě na 600m 9. a v dálce 10.

Litomyšlský fotbal (podklady kronikáři poskytl Radek Halva)

Sezona 2018/2019:

Tento soutěžní ročník lze jistě označit za jeden z nejpovedenějších v novodobé historii litomyšlského fotbalu. Základ k tomu byl položen na podzim 2018, kdy tým mužů vedený trenérskou dvojicí Ivo Svoboda – Jaroslav Ryba udivil celou konkurenci v krajském přeboru kvalitními výkony a výbornými výsledky, které ho dokonce vynesly na první místo po polovině soutěže, což byl mimořádný počin. Jaro se z různých důvodů tak dobře nevydařilo, ovšem i tak byla čtvrtá příčka v konečném pořadí nejlepším počinem Jiskry za dlouhá léta. Mimo jiné to znamenalo, že Litomyšl byla nejúspěšnějším kolektivem svitavského okresu před Moravskou Třebovou, Svitavami, Dolním Újezdem i Poličkou. I tohle byla historická událost. Pozitivní byla i stabilizace na úseku mládeže, týmy dorostenců, staršího a mladšího žactva i starších a mladších přípravek se pohybovaly se ctí na úrovni soutěží Pardubického kraje. Poděkování v tomto směru zaslouží partnerský klub z Čisté, s nímž Jiskra při výchově mladých fotbalistů po několik sezon úspěšně spolupracuje.

Sezona 2019/2020 – podzim:

V létě došlo ke změně na trenérském postu, když dosavadního kouče Svobodu vystřídal Roman Pražák z Cerekvice nad Loučnou. Rovněž kádr mužstva doznal dílčích novinek.

Podzimní část Jiskře nevyšla úplně podle představ, pohybovala se sice po celou dobu v klidném středu tabulky, ale po patnácti kolech se nedostala do jeho horní poloviny, což nemohlo být hodnoceno kladně. Herní i výsledkové výkyvy byly příliš časté na to, aby se dalo pomýšlet na lepší umístění. Byl tu nicméně předpoklad, že po kvalitní zimní přípravě bude na jaře následovat útok na vyšší patra. Kromě A týmu dospělých klub nadále pracoval s pěti mládežnickými družstvy ve všech věkových skupinách, kromě Čisté přitom v dorostenecké kategorii premiérově kooperoval se Sokolem Dolní Újezd.

Hokejová extraliga v Litomyšli

Mimořádně úspěšnou sezónu 2018/2019 prožili místní juniorští hokejisté. Podařilo se jim totiž vybojovat účast v Extralize juniorů, tedy druhé nejvyšší soutěže v ČR. Na podzim letošního roku to tak bylo zřejmě poprvé v historii, kdy se soutěž v Litomyšli začala hrát. Záběr této ligy je přitom široký – od Ústí nad Labem přes Písek, Prahu, Brno, Přerov až po Ostravu.

Litomyšlský tenis v roce 2019

Litomyšlští tenisté poctivě trénovali celou zimu, aby se připravili na jarní sezonu. Miloslav Slavík, jednatel společnosti Tennis club pak její průběh zhodnotil takto: „Tennis club Litomyšl přihlásil dohromady 7 týmů v kategorii: babytenis, mladší a starší žáci, dorost, dospělí a 2 družstva seniorů. Každé mistrovské utkání 2 dívky a 4 chlapci proti týmům z našeho kraje. Po jednotlivých mistrovských utkáních se jednotlivá družstva umístila takto: babytenis – 4. místo, mladší žáci – skvělé 2. místo, starší žáci – 6. místo, dorost – 5. místo, dospělí – 7. místo, senioři A – 7. místo a senioři B – 3. místo.... V měsíci srpnu jsme pořádali již třetí tenisový kemp pod vedením Nikolý Ondráčkové. Kempu se zúčastnilo celkem 31 tenistů a 6 trenérů, nejen hráči našeho oddílu, ale i hráči z okolních měst, rekreační tenisté a začátečníci od 5 do 15 let.... Během letní sezóny jsme uspořádali turnaje v kategorii: minitenis, babytenis, mladší a starší žáci a dospělí. Turnajů se účastnili hráčky a hráči z celé ČR. Díky poctivé práci tenisového oddílu, trenérů a především našich tenisových talentů začíná Tennis club dosahovat malých, ale cenných úspěchů.“³³

Litomyšlský volejbal (nejen) v roce 2019 (podklady kronikáři poskytla Renata Šulcová)

Volejbalový klub má v Litomyšli téměř osmdesátiletou tradici (80 let si připomene v roce 2020). A je stále velmi činorodý. Týmy mužů i žen hrají nejvyšší soutěž Pardubického kraje a vedou si velice dobře. Rovněž dříve narození hráči se činí. Hned tři se s velkým úspěchem zúčastňují mistrovství republiky hráčů nad 50 let. Jeden z turnajů této série je pak pravidelně pořádán také v našem městě.

Velkou radostí, za kterou se však skrývá mnoho práce, je pak volejbalová mládež. V posledních letech má litomyšlský mládežnický volejbal zastoupeny v krajských soutěžích všechny kategorie, a to od nejmenších až po juniory. Kadetky hrají též Český pohár. Hře pod vysokou stít se věnuje přibližně osmdesát dětí. Z litomyšlské volejbalové líhně přitom vzešli i extraligoví hráči a reprezentanti – Eva Beránková, Radim Šulc a Marek Šulc. Právě práce s volejbalovou mládeží je zárukou, že i nadále bude tento sport nedílnou součástí života našeho města.

Litomyšlský florbal v sezóně 2018/19

A-tým mužů měl před sezónou 2018/19 vysoké ambice – chtěl se probjovat na postupové příčky play-up. Bohužel však ztrácel body s tabulkově slabšími soupeři. Konečná pátá příčka tak byla pro florbalisty spíše zklamáním.

Florbalový memoriál v Litomyšli

Přibližně sto lidí se v soboru 30. března sešlo v městské sportovní hale, aby zavzpomínali na svého kamaráda a mladého sportovce Jiřího Strítěského, který v roce 2017 zemřel po dlouhém boji s rakovinou. Při sportovním klání tak nešlo o výkony, ale především o přátelskou atmosféru spojenou s beneficí. Na turnaji se totiž vybralo téměř 10 tisíc, které putovaly do chrudimského hospice. Ten by chtěl peníze využít na stavbu paliativního stacionáře v centru

³³ Slavík, Miloslav: Zprávy z tenisového klubu. In: Lilie. Ročník XXIX., číslo 10, s. 23.

Chrudimi, který bude sloužit nevyléčitelně nemocným jako pobytové zařízení s ambulantními zdravotními službami.

Fotbalpark Litomyšl (podklady kronikáři poskytl Pavel Wetter)

Fotbaltgolf je mladý, ale rychle se rozvíjející sport určený všem věkovým kategoriím – dětem, dospělým i seniorům. Hraje se na hřišti podobném golfu, ovšem s fotbalovým míčem. Hřiště má 18 jamek o rozměru 55 cm, které zahrnují přírodní překážky. Hráči se snaží dostat míč s co možná nejmenším počtem kopů do jamky. Počty kopů za jednotlivé jamky si zapisují do "scorekarty". Vítěz se určuje po absolvování 18té jamky.

Fotbaltgolf vznikl ve Švédsku a rychle se rozvinul do dalších zemí. Jeho organizace je řízena Světovou fotbaltgolfovou asociací. V Litomyšli existuje od roku 2014, kdy zde začal vznikat třetí fotbalpark v České republice. Nachází se na Primátorské hrázi, která byla do té doby známá především jezdeckým areálem, v němž se pořádaly parkurové závody (Velká cena Litomyšle), koncerty, případně se zde jezdil motokros a motoskioring. Jezdecký areál zde od roku 1997 budoval Jiří Skřivan, který měl pozemky pronajaté od města.

V roce 2014 však Jiří Skřivan již provozoval vlastní jezdecký areál na Suché. Zájemci o vybudování fotbalparku se s ním proto domlouvali na možnosti ukončení nájmu. Jiří Skřivan souhlasil a oni tak mohli se svým záměrem vybudovat v Litomyšli fotbalpark seznámit tehdejšího starostu města Radomila Kašpara. Tomu se nápad zalíbil a provozovatelům v začátcích hodně pomohl. Vše ale záviselo na rozhodnutí Rady města Litomyšle.

Rada města nakonec ještě v roce 2014 návrh na vybudování fotbalparku schválila a pozemky provozovatelům pronajala na dobu patnácti let. 2. prosince pak Pavel Wetter založil Fotbaltgolf klub Litomyšl, z.s.

Na jaře příštího roku se začalo hřiště budovat. Velkou výhodou bylo, že po předchozím nájemci na místě zůstalo zázemí, přípojky vody, elektřiny, ale i toalety. Samozřejmě bylo třeba přistoupit k některým opravám – například vnitřních prostor zázemí, střechy zázemí, tribun či schodiště. Po velkém úsilí se zde však 15. srpna 2015 uskutečnil první turnaj a hřiště bylo slavnostně otevřeno.

Na hřišti nehrají pouze ligoví hráči, přijít zahrát si může každý. Zdarma či za symbolické vstupné jej využívají školky, školy, spolky, kluby... Ročně park navštíví přibližně 2000 dětí z Litomyšle a okolí. Provozovatelům se tak alespoň částečně daří uskutečňovat jejich záměr – přimět děti k pohybu v přírodě a vytrhnout je od displejů mobilních telefonů či televizních obrazovek.

FotbalPark v Litomyšli navštěvují také různé sportovní týmy. Zahrála si zde mimo jiné Česká futsalová reprezentace a Česká fotbalová reprezentace U19.

V roce 2016 vznikla Česká fotbaltgolfová liga a v Litomyšli se ve dnech 11. a 12. června hrálo její 3. kolo. FGK Litomyšl obsadil v rámci této soutěže (v roce 2016) konečné 5. místo.

V dalších letech byly výsledky následující:

2017 – 5. místo z 16ti týmů

2018 – 5. místo z 16ti týmů

2019 – 11. místo z 15ti týmů

Každoročně se zde koná Mistrovství České republiky ve hře na jamky. Fotbalpark nabízí rovněž možnosti rodinných oslav, ale i svateb.

Pro rok 2019 měli provozovatelé velké plány. Chtěli pod hrází směrem k městu postavit mobilní šatny, předpokládalo se též vybudování mobilních sprch a sociálního zařízení, které by mohli zdarma využívat návštěvníci Černé hory. Vybudována měla být též nová studna či zavlažovací systém. To se bohužel nezdařilo – nikoliv však vinou chybějících finančních prostředků (bylo možné získat peníze z dotačních titulů). Provozovatelům se totiž nepodařilo sehnat potřebná povolení od stavebního úřadu.

Protože je park v letních měsících vyprahlý a bez stínů, usilovali provozovatelé o možnost vysazení několik stromů. I zde však u úřadů narazili. Tentokrát u odboru životního prostředí, se kterým podle svých slov bojují od samého začátku. Ačkoliv se zde totiž v minulosti jezdil například uvedený motokros, navázala se sem suť a většina překážek zde rovněž byla již z dřívější doby, najednou vše vadilo a úřad požadoval jejich odstranění.

I přes uvedené problémy se však provozovatelé snaží o maximálně ekologický provoz – veškeré překážky jsou přírodní (kámen, dřevo, hlína), při udržování zeleně nepoužívají chemická hnojiva, nýbrž hnojiva čistě přírodní. Trávu mulčují, čímž nevzniká žádný odpad.

Hodnocení motokrosařské sezóny

Letošní závodní sezóna byla pro motokrosaře litomyšlského Orion Racing Teamu již dvaadvacátou v pořadí. Hlavním tahounem byl po loňském zranění kolena opět Petr Bartoš. Nakonec v sedmidílném českém mistrovství vybojoval celkové páté místo v nejsilnější kubatuře MX1. Pro ostatní členy týmu je navíc díky svým zkušenostem příkladem, ale i tahounem.

Dalším úspěšným jezdcem byl Jonáš Nedvěd závodící ve skupině MX2. Patřil k nejlepším jezdcům s vynikajícími starty. Jeho vyrovnané výsledky ho posunuly na celkovou bronzovou pozici v šampionátu, což bylo jeho nejlepší umístění v kariéře. Ve své skupině navíc přidal další bronz v závodech na Slovensku.

V Orion Racing Teamu však závodí také ženy. Stoprocentně se mohl tým spolehnout na Barboru Laňkovou, které v mistrovství patřil titul vicemistryně. Radost měl také z šestnáctiletého Petra Rathouského – jeho čtvrtá příčka z juniorského klání a desáté místo z německého prestižního seriálu ADAC se stala příslibem do budoucna.

Stáj Manon, JK Hřebčín Suchá (podklady kronikáři poskytl Miroslava Skřivanová)

V sezóně 2019 měla stáj Manon ve hře několik jezdců. Jiří Skřivan se zúčastňoval závodů v rámci Českého skokového poháru, tentokrát však bez své stájové jedničky Flying Star, která

si vyžádala sportovní přestávku. V soutěžích do 140 cm úspěšně startoval především s mladšími koňmi, věnoval se rovněž trenérské činnosti.

Jiří Skřivan ml. letos postoupil do kategorie mladých jezdců, kde sbíral se svým novým koněm Capuou zkušenosti na parkurech vyšší obtížnosti. Na Mistrovství České republiky seniorů byl členem družstva, které získalo 4. místo. Ve výkonnostním žebříčku pro rok 2019 je ve své kategorii na 20. místě.

Na Mistrovství České republiky dětí na pony se ve Stylovém šampionátu umístila Lucie Kodytková s Cipískem na 4. místě, 5. místo patřilo Kristýně Veverkové se Sankao Alegres. V jednotlivcích vybojovala Kristýna Veverková s Beauty 12. místo, Lucie Kodytková s Taylor pak 18. místo. V soutěži družstev pony byla členkou pátého dekorovaného týmu Viktorie Mačátové s Vendelínem, tato jezdyně si odnesla 5. místo i z oblastního mistrovství pony.

V rámci MČR zabodovala Lucie Kodytková s Cipísem i v drezuře jednotlivců, kde získali 7. místo a v Národním drezurním poháru obsadili celkové 6. místo. Kristýna Veverová s Beauty pak zakončila sezónu vítězstvím v celorepublikové seriálové soutěži Equichannel Star a velmi úspěšnými starty v Rakousku. Lucie Kodytková se v roce 2019 stala také mistryní východočeské oblasti ve skocích, a to s koněm Taylor, a stříbrná v drezuře pony s Cipískem.

Nejlepší sportovci regionu za rok 2019

V úterý 18. února 2020 se v Tylově domě v Poličce uskutečnilo tradiční předávání cen ankety Nejúspěšnější sportovec roku 2019 regionu Svitavsko. I tentokrát sbírali ocenění sportovci z Litomyšle a okolí.

Anna Kašparová (karate, Karatedo Litomyšl), 1. místo v kategorii Jednotlivci - dospělí

Rudolf Doležal (jezdectví, JK Hřebčín Suchá), 3. místo v kategorii Jednotlivci - dospělí

Jonáš Nedvěd (motokros, Orion Racing Team), 5. místo v kategorii Jednotlivci - dospělí

Lenka Jůzová (karate, Karatedo Němčice), 6. místo v kategorii Jednotlivci – dospělí

Pavel Pešek (triatlón, SBR Tri – Team Litomyšl), 7. místo v kategorii Jednotlivci – dospělí

Michaela Vacková (basketbal, BK Žabiny Brno, odchovankyně Adfors Basket Litomyšl), oceněna v kategorii Krajánek

Jiří Smékal (karate, Karatedo Litomyšl), oceněn v kategorii Trenér

Karel Jandík (plavání, SportsTeam Litomyšl, oceněn v kategorii Trenér

Martin Šorf (basketbal, Adfors Basket Litomyšl), oceněn v kategorii Trenér

Ivo Strnad (atletika, Jiskra Litomyšl), oceněn v kategorii Masters

Petr Svatoš (stolní tenis, Jiskra Litomyšl), oceněn v kategorii Handicapovaný sportovec

Natálie Jandíková (plavání, SportsTeam Litomyšl), 2. místo v kategorii Jednotlivci – žáci

Jaroslav Vostřel (LMK Litomyšl, rádiem řízené modely letadel), 7. místo v kategorii Jednotlivci - žáci

Adfors Basket Litomyšl (basketbal, starší žáci), ocenění v kategorii Kolektivy – žáci

HC Litomyšl (hokej, junioři), ocenění v kategorii Kolektivy - dorost

[Z dalších událostí....](#)

Adventure golfové hřiště s 18 jamkami - adventure golfové hřiště ve Sportovním areálu za Sokolovnou bylo otevřeno v roce 2017. Tehdy se třinácti jamkami. Letos přibýlo dalších pět. To sportovnímu areálu umožní stát se součástí Adventure golf asociace a pořádat soutěže. V úvaze je i zřízení litomyšlské ligy. Dráha vydrží teploty od -30 do +50 stupňů, díky umělému osvětlení lze hrát i večer.

Slavnostní otevření hřiště se uskutečnilo 11. května za přítomnosti senátora a náměstka hejtmána Pardubického kraje Michala Kortyše, starosty Daniela Brýdla či místostarosty Radomila Kašpara.

38. otevření Velkého Košíře - celodenní program Otevření Velkého Košíře, který se uskutečnil 9. června, připravil tradičně Jachetní oddíl YCL – vodní sporty, z.s. ve spolupráci se školou windsurfingu a paddleboardingu. Děti i dospělí se mohli těšit na paddleboardy, suchozemský trenážér, balanční prvky, kanoe, plachetnici Lily i rychlostní šlapadlo Conger. Exkluzivní novinkou byla ukázka motorizovaného JETSURFU.

Natálie Jandíková mistryní republiky v plavání - Natálie Jandíková je nadějnou plavkyní plaveckého klubu Sportsteam Litomyšl. Z mistrovství České republiky, které se konalo 15. a 16. června ve Zlíně, si přivezla zlatou a stříbrnou medaili a splnila limity pro zařazení do juniorské reprezentace. Na mistrovství bylo přihlášeno celkem 306 závodníků.

Dalšího úspěchu dosáhla mladá plavkyně na olympiádě dětí a mládeže, která se konala v Liberci. Po stříbrné medaili v závodě na 100 m prsa předvedla v závodě na 200 m skvělý výkon a obsadila příčku nejvyšší.

Anna Kašparová mistryní světa v karate - v konkurenci třiceti závodnic z 22 zemí vybojovala v červenci karatistka Anna Kašparová titul mistryně světa SKIF v kategorii do dvaceti let. Mistrovství světa SKIF 2019 se uskutečnilo v Hradci Králové. Podle organizátorů se na něj sjelo přes 1700 karatistů z 50 zemí světa.

Výčet sportovních aktivit není a ani nemůže být kompletní. Nabídka sportovních činností a nejrůznějšího vyžití je totiž v Litomyšli obrovská. Kromě uvedeného je možné zmínit stolní tenis, squash, badminton, stejně jako možnosti, které nabízí Městský bazén Litomyšl, v létě pak přilehlá plovárna. Okolí města zase přeje běžcům, vybízí k rekreačním procházkám a dalším aktivitám.

Počasí v roce 2019

Rok 2019 se do historie zapíše jako jeden z nejteplejších a nejsušších. Teploty v letních měsících často přesahovaly 35 °C. Pokud jde o srážky, byla situace oproti loňsku maličko lepší v tom smyslu, že alespoň občas mírně zapršelo. Srážkový deficit však přetrvával, hladiny spodních vod klesaly. Z následujícího přehledu je pak patrný ještě jeden doprovodný jev změn, které sledujeme. Je jím velká nestabilita počasí spojená se střídáním extrémů. Výrazně také přibývá větrných dnů.

Leden

Nový rok začal relativně vysokými teplotami. Ráno jsme sice naměřili kolem nuly, přes den se však teplota vyšplhala až na 6 stupňů. Ještě ten samý den došlo ovšem k postupnému ochlazení, druhý den jsme se při minus dvou stupních dočkali prvního letošního sněhu – byť se jednalo jen o několik centimetrů. Sněžilo i v dalších dvou dnech, 4. ledna už sněhová pokrývka měřila více než 10 cm. V sobotu 5. ledna sice přišla přechodná obleva s více než 5 °C nad nulou, v dalších dnech se ale znovu ochladilo a vrátily se sněhové přeháňky. Teploty se v noci pohybovaly nejčastěji od -1 do -2 °C (výjimkou byla noc z 3. na 4. ledna, kdy teplota poklesla na -5 °C), přes den se pohybovaly kolem nuly či mírně nad nulou.

V sobotu 12. ledna přišla obleva. V noci jsme naměřili +2 stupně, přes den 5 - 6 stupňů, sněžení se v následujících dnech změnilo v déšť či dešťové přeháňky. V pondělí 14. ledna je doplnil velmi silný vítr. K ochlazení došlo až 17. ledna. Ráno jsme naměřili -1 °C, přes den ještě kolem 7 stupňů. Už 18. ledna však mrzlo i přes den a mrazivo vydrželo celý následující týden. Největší mrazy panovaly ve dnech 21. až 23. ledna, kdy jsme při jasném počasí naměřili od -9 do -13 °C. Přes den se teplota pohybovala mezi minus 4 stupni až nulou. 25. a 26. ledna napadlo více než 10 cm sněhu, následně však došlo k jednodenní oblevě. Poměrně vydatně sněžilo ještě 28. ledna, kdy opět napadlo téměř 10 cm.

Únor

Ani únor nepřinesl stabilní zimní počasí. Zatímco 4. února celé dopoledne sněžilo a napadlo kolem 10 cm sněhu, druhý den už bylo jasno s mrazem kolem -12 °C. Následně ovšem došlo k oteplení na +6 stupňů. K podobným výkyvům docházelo po velkou část února. 18. a 19. února jsme například naměřili téměř 12 stupňů nad nulou, a to při celkově jasném či polojasném počasí. V sobotu 23. února se opět ochladilo. V noci teplota klesla pod -10 °C, během dne vystoupala k necelým +3 °C. Samotný závěr měsíce patřil opět vysokým teplotám. V noci sice mrzlo a teplota padala k -3, někdy i -4 stupňům, ale přes den jsme například 28. února naměřili téměř 14 °C. Srážek (bez ohledu na jejich skupenství) bylo v únoru málo.

Březen

Také začátek března byl velmi teplý. Například 3. března jsme naměřili téměř 14 stupňů, o den později dokonce 16 °C. Převládalo polojasné až oblačné počasí s občasnými přeháňkami či mírným deštěm. Pouze 10. března jsme zaznamenali celodenní déšť (zaznamenali jsme

i malou bouřku), který byl doprovázený velmi silným větrem. Následujícího dne se ochladilo, naměřili jsme pouze 4 – 5 stupňů, objevily se sněhové přeháňky. Chladné počasí ale netrvalo dlouho. 15. března jsme naměřili 11 stupňů, 17. března dokonce 17 °C s převážně jasným či polojasným počasím.

V druhé polovině měsíce se v noci přechodně ochladilo, 19. – 22. března klesaly noční teploty pod bod mrazu, přes den však převažovalo jasné počasí s teplotami kolem 13 °C, 23. března se teplota šplhala až k 18 stupňům. Podobný ráz počasí, byť s určitým poklesem teplot, zůstal až do samého závěru měsíce. V sobotu 30. března ráno se teplota zastavila na nule, o den později dokonce na -1 °C, přes den se pohybovala od 17 do 19 °C.

Duben

Duben patřil k suchým měsícům tohoto roku. Mírné dešťové přeháňky jsme zaznamenali až v jeho poslední třetině. Jen jeden den pak propršel celý (29. duben, jednalo se však jen o mírný déšť). Nejchladněji bylo na začátku měsíce a v období kolem 10. a 15. dubna. Noční teplota klesala k nule i mírně pod nulu, přes den se pohybovala v rozmezí od 8 do 10 stupňů. Naopak nejtepleji bylo v době Velikonoc a krátce po nich. Na Bílou sobotu i Boží hod velikonoční jsme při jasném počasí naměřili 24 stupňů, na Velikonoční pondělí pak při větrném počasí došlo k ochlazení na 16 - 18 °C. Velmi silný vítr nás provázel i dalším dnem. Nejteplejším dnem měsíce byl pátek 26. dubna, kdy jsme při polojasném počasí naměřili téměř 26 °C.

Květen

Po suchém dubnu byl květen měsícem, během kterého jsme se dočkali tolik potřebného deště. Na rozdíl od jiných oblastí České republiky pršelo v našem kraji poměrně často, byť za opravdu vydatný déšť můžeme považovat pouze ten, který přišel 15. a 28. května.

Také v květnu se ještě objevily přízemní mrazíky. Nejnižší teplotu jsme naměřili v úterý 7. května, kdy teploměr spadl k -1,5 °C. Nejteplejšími dny byly 26. a 27. květen, kdy se teplota vyšplhala na téměř 24 °C.

Červen

Poslední měsíc školního roku začal polojasným až oblačným počasím. Ranní teplota se pohybovala kolem 12 °C, odpolední pak mezi 25 - 27 stupni. Podobné teploty zůstaly po celý první týden, 7. června se přihnala silná bouřka. Už v polovině června jsme naměřili tropické teploty, 15. června bylo kolem 34 °C. O den později přišly silné bouřky. Následovalo několik dní s polojasným, případně oblačným počasím a teplotami kolem 25 °C. Deště jsme se však dočkali jen při výjimečných bouřkách. Závěr měsíce přinesl jasné a velmi teplé počasí. V neděli 30. června jsme naměřili více než 35 °C.

Červenec

První měsíc letních prázdnin zahájily velmi vysoké teploty. Hned prvního července jsme naměřili 37 °C. Teplotu pak přechodně srazily bouřky, ale už na svátek Mistra Jana Husa teplota opět atkovala třicítku. Následovalo ochlazení s velmi větrným počasím v neděli 7. července. V následujících dnech se ranní teplota pohybovala mezi 7 až 9 °C, odpolední pak kolem 20 stupňů. Bylo sucho a větrno. Až v pátek 12. července přišel déšť, pršelo i následující dny. V polovině července bylo stále jen kolem 20, max. 22 °C. Oteplilo se až 20. července, kdy jsme při polojasném počasí naměřili 29 °C. Následovaly dny s jasným a velmi teplým počasím s teplotami kolem 35 °C. Ochladilo se až v poslední červencový den, kdy jsme naměřili 24 °C.

Srpen

Také srpen přinesl několik dní, kdy teploměr atkoval či přesáhl tropickou třicítku. Tak vysokých teplot jako v červenci jsme se však už nedočkali. Srážek bylo málo. Ranní teploty se pohybovaly nejčastěji mezi 17 až 15 °C, nejchladněji bylo zřejmě 15. srpna, kdy teplota poklesla pod 10 stupňů. Nejteplejší dny pak přišly na začátku měsíce, kolem 10. a 18. srpna a také na konci měsíce, kdy se teplota šplhala k 28 až 30 °C. Nejtepleji bylo v poslední srpnový den, kdy jsme naměřili 32 °C, a to při zcela jasném počasí.

Září

Hned 1. září se objevila bouřka, následující den pak trvale pršelo. V dalších dnech se střídalo polojasné počasí s oblačným, pršelo však až 7. a 9. září. Následovaly polojasné dny s nočními teplotami kolem 14 °C, 11. – 14. září jen kolem 10 °C, 15. září pak teplota poklesla na 5 °C. Přes den se pak teplota při polojasném počasí šplhala až k 21 - 23 °C. 16. září přišlo ochlazení, k němuž se přidal déšť. Teploty spadly na 15 stupňů. Poslední týden se však vyjasnilo a oteplilo na 19 – 21 °C. V pondělí 30. září se zatáhlo a objevily se občasné přeháňky.

Říjen

Říjen pravé podzimní počasí nepřinesl. Po chladném a deštivém začátku měsíce, kdy se ranní teploty pohybovaly v rozmezí 10 až 5 stupňů (výjimečně spadly k nule či dokonce pod nulu - v pondělí 7. října jsme naměřili kolem -1 °C) a přes den pak šplhaly k 10 až 14 °C, přišlo po 10. říjnu výrazné oteplení. Ranní teploty sice zůstaly stejné, odpolední však atkovaly dvacítku, kterou také několikrát překročily. Nejteplejší byl týden od 21. do 27. října, kdy jsme běžně naměřili 21 i 22 °C. Ochladilo se až v posledních třech dnech. Na státní svátek vzniku samostatné Československé republiky bylo jen kolem 10 °C. Ranní teploty prudce klesaly. Jestliže jsme ještě 28. října naměřili 7 stupňů nad nulou, 31. října to byly 4 stupně pod bodem mrazu. Převládalo polojasné až oblačné počasí, prakticky beze srážek.

Listopad

Ani listopad se skutečně podzimním počasím plným plískanic a mlhavých rán do historie tohoto roku nezapsal. První dva dny byly sice chladné, 1. listopadu jsme ráno naměřili -2 °C, odpolední teplota se pak po oba dny pohybovala od 5 do 9 stupňů, už v neděli 3. listopadu se však teplota dostala na 15 stupňů. Následovaly dny s polojasným až oblačným počasím, srážek bylo i nadále minimum. Ranní teploty klesaly k 5 až 1 °C (výjimečně pod nulu jako 14. listopadu, nebo naopak k téměř 10 °C jako tomu bylo v neděli 17. listopadu), odpolední se pohybovaly nejprve mezi 4 – 7 °C, postupně kolem 10 stupňů (17. listopadu bylo až 14 °C). I když v druhé polovině měsíce odpolední teploty postupně klesaly na 7 – 8 stupňů, výraznější ochlazení přišlo až v úplném závěru listopadu. V sobotu 30. listopadu spadla ranní teplota opět pod bod mrazu na -2 °C, odpolední se pak pohybovala jen kolem 5 stupňů. Srážek bylo málo – a pokud se vyskytly, tak ve formě mrholení či slabého deště.

Prosinec

Prosinec začal zimním počasím. Noční teploty se pohybovaly od nuly do minus 2 stupňů, denní pak do maximálně 4 °C. Objevil se i občasný sníh, případně sníh s deštěm, jednalo se však o milimetry. V sobotu 7. prosince nás překvapilo náledí, další den se však oteplilo na 8 stupňů. Ve středu 11. prosince spadla ranní teplota k -5 °C, odpoledne bylo jen kolem nuly či slabě nad nulou. V sobotu 14. prosince padal sníh s deštěm. Následně se oteplilo. V předvánočním týdnu se odpolední teploty běžně pohybovaly kolem 10 °C. Štědrý večer částečně propršel, naměřili jsme 8 stupňů. Ochlazení jsme se dočkali před koncem roku. V neděli 29. prosince se ranní teplota pohybovala slabě pod nulou, odpoledne pak jen kolem nuly. Večer se dále ochlazovalo až na -6 °C. Studený ráz počasí vydržel do konce roku, srážek jsme se však nedočkali.

Statistický přehled roku 2019

Počet obyvatel k 1. lednu 2019: 10 429

Z toho:

- muži: 5 080
- ženy: 5 349

Průměrný věk činil celkově 43,1, u mužů 41,8, u žen pak 44,3 let.

Narození s trvalým pobytem v Litomyšli: 118

Manželství uzavřené v matričním správním obvodu: 184

- z toho z Litomyšle: 48
- z toho církevních: 34
- z toho v obcích matričního obvodu: 32

Úmrtí ve správním obvodu: 379

- z toho z Litomyšle: 85
- z toho v obcích matričního obvodu: 27

Rozvody (evidované v Litomyšli): 74

Obyvatelstvo k 31. 12. 2019:

- počet občanů ČR: 9 747
- počet cizinců: 727

Za rok 2019:

- odhlášeno občanů ČR: 231
- úmrtí občanů ČR: 103 (včetně těch, kteří zemřeli jinde, než ve správním obvodu Litomyšle)

Závěr kroniky

Rok 2019 skončil. A společně s ním skončil i svět v podobě, v jaké jsme jej znali. Alespoň na nějakou dobu. To jsme ovšem 31. prosince nemohli tušit...

Krátce poté se však naše společnost ocitla v největší krizi za několik posledních desetiletí. Postihla jej totiž pandemie koronaviru – viru, který se nebezpečně a nesmírně rychle šířil, a který si ve světě vyžádal tisíce lidských životů. V době, kdy kronikář dopisoval poslední řádky zápisu za rok 2019, platila i v České republice přísná bezpečnostní opatření spojená s omezením pohybu, jaká naše společnost nepamatovala. Heslem poslední týdnů (začátek dubna 2020) se stala slova: „Zůstaňte doma“...

A přece i tato doba přinesla naději. V Litomyšli došlo k vzednutí obrovské vlny občanského aktivismu, lidé šli roušky, skauti a další dobrovolníci se snažili pomáhat seniorům, město informovalo, uklidňovalo. Nestali se z nás sobci, nemysleli jsme na sebe. Aspoň ne zatím. Pomáhali jsme si a věřili, že vše společně zvládneme. Byla to síla, kterou lze jen stěží popsat pro paměť budoucím, ale která byla všudypřítomná a přebila vše, co jsme dosud prožili. Byla to naděje pro dny příští - stav, o kterém Václav Havel kdysi řekl: „Naděje není přesvědčení, že něco dobře dopadne, ale jistota, že má něco smysl - bez ohledu na to, jak to dopadne.“

Informace o zápisu do kroniky, schválení Radou města Litomyšle

Zápis do kroniky provedl Stanislav Švejcar v dubnu 2020.

Rada města Litomyšl zápis schválila dne 12. 5. 2020 usnesením č. 402/20.

Podpisy:

Kronikář: Stanislav Švejcar

Za Radu města Litomyšl: Daniel Brýdl, starosta

Obsah

Úvod	2
Město v roce 2019	3
Rozpočet na rok 2019	3
Investice města realizované v roce 2019	3
Rok oprav, úspor i zdražování	4
Litomyšl jako brána regionu	5
Domov pro seniory	6
Plány na výstavbu nového bydlení	6
Litomyšlské projekty financované z evropských dotací	7
Litomyšl Chytrým městem?	8
Místa přátelská pro rodiny s dětmi	8
Nové ředitelky knihovny a galerie	9
Nový velitel městské policie	10
Litomyšl úspěšná v Perníkové popelnici 2019	10
Ceny purkmistra Laška za rok 2019	10
20 let v UNESCO	11
Litomyšl 10. nejlepším městem pro život v ČR	11
Velvyslanci z celého světa v Litomyšli	12
Náměstí Václava Havla	12
Úpravy Trikolory	13
Ocenění pro nábřeží Loučné	13
Litomyšlské „íčko“ i letos úspěšné	14
Omezení fungování finančních úřadů od ledna 2020	14
Činnost příspěvkových organizací města (vyjma škol a SVČ) v roce 2019	14
Centrum sociální pomoci	14
Městská galerie Litomyšl	15
Městská knihovna Litomyšl	15
Smetanův dům	16
Zámecké návrší Litomyšl	18
Politické události v roce 2019	20
Informace z jednání Zastupitelstva města Litomyše	20
Informace z jednání Rady města Litomyše	24
Volby do Evropského parlamentu	29
Neuskutečněná návštěva premiéra	29

Rozvoj města v roce 2019	31
Černá hora v novém, kůrovcová kalamita v městských lesích	31
Úsekové měření na Zahájské ulici, kamery na světelné křižovatce	31
Příprava stavby dálnice D35	32
Městské hájenky bodovaly na Booking.com	33
Nové dopravní hřiště	33
Rekonstrukce komunikací	34
Litomyšl proti suchu	35
Nové zázemí na hřbitově	36
Nový ekologický provoz strojovny zimního stadionu	37
Rozbitá silnice bez majitele	37
Nedostatek parkovacích míst ve městě	37
Nabíjecí stanice pro elektromobily	38
Průmysl a služby v roce 2019	39
Adfors v roce 2019 (údaje kronikáři poskytl závod Adfors v Litomyšli)	39
Lidl v Litomyšli, obavy místních obchodníků	40
Změna názvu STORY DESIGN	41
Likvidace starých pneumatik na Pohodlí	41
Dvacet let lékárny U Slunce, dvacet pět let lékárny Na Špitálku	41
Pokuta za skládku inertních odpadů	42
Školství v roce 2019	43
Cestou vzájemného porozumění ve vzdělávání na území ORP Litomyšl, Místní akční plán rozvoje vzdělávání II	43
Základní statistické údaje o školách a školských zařízeních zřizovaných městem Litomyšl (údaje k 30. 9. 2019)	44
Informace o činnosti mateřských škol zřizovaných městem Litomyšl	44
I. mateřská škola Litomyšl (Jiráskova)	44
II. mateřská škola Litomyšl (17. listopadu)	45
III. mateřská škola Litomyšl (Lidická)	45
Prodloužení pracovní doby mateřských škol	45
Informace o činnosti základních škol zřizovaných městem Litomyšl	46
Základní škola Litomyšl, Zámecká 496	46
Základní škola Litomyšl, U Školek 1117	46
Základní škola Litomyšl, T. G. Masaryka 1145	46
Příběhy našich sousedů	47
Žákovské parlamenty na základních školách	48

Rodilí mluvčí i omezení používání mobilních telefonů na základních školách zřizovaných městem Litomyšl.....	48
Do lesa s lesníkem.....	49
Základní umělecká škola B. Smetany v roce 2019	49
Středisko volního času Litomyšl v roce 2019	50
Připomenutí Sametové revoluce roku 1989	50
Nová budova „Zetešky“	51
Modernizace budovy litomyšlského gymnázia, úspěchy studentů	52
Z dalších událostí	52
Zdravotnictví a sociální služby v roce 2019.....	54
Litomyšlská nemocnice.....	54
Nedostatek finančních prostředků na sociální služby	56
Nadační fond aktivnější	57
Patnáct let vily Jindra	58
Památky 2019	59
Státní zámek Litomyšl.....	59
Národní zahájení Dnů evropského dědictví.....	60
Obnova židovského hřbitova.....	61
Další část oprav Očistcové kaple hotova	61
Komentované prohlídky v Litomyšli	62
Kulturní události roku 2019	63
Zahájení 8. litomyšlské lázeňské sezóny	63
Rhapsodie v modrém pokoji Ondřeje Havelky	63
Gastroslavnosti M. D. Rettigové	64
Zapleť se s uměním.....	64
Světová premiéra kompozic Petra Jiříčka	65
Úspěch výstavy „Já jsem... Zdeněk Nejedlý“ v soutěži Gloria musaealis.....	65
In monte Oliveti	66
Mánie Josefa Portmana	67
Litomyšlské dny barokní tradice	67
ArchiMyšl	70
Film o Josefu Váchalovi	70
Andělský advent	71
Spolupráce sboru Vlastimil se sborem Chorus minor z Levoči (podklady kronikáři poskytl Petr Jonáš).....	71
Z dalších událostí	72

Národní festival Smetanova Litomyšl 2019	79
Smetanova Litomyšl	79
Festivalové zahrady 2019	82
Smetanova výtvarná Litomyšl	82
Mladá Smetanova Litomyšl	84
Znamé i méně známé osobnosti města	85
Zajímavosti v roce 2019	86
Tříkrálová sbírka 2019	86
Do Litomyšle se vrátil probošt.....	86
Diskuze se senátorem Pavlem Fischerem	86
Krytý cyklopoint u Billy	86
Litomyšlské skautky na jamboree	87
Mikulášský vlak vyjel i letos	87
Hubertova jízda se vrátila do Litomyšle.....	87
Nejtišší sekačka je z Litomyšle.....	87
Různé události v roce 2019	89
Vzpomínka na Jana Palacha	89
Uklidme Česko	89
Beseda o správném kompostování	89
Den otevřených dveří litomyšlského archivu, personální změny v archivu	89
Letní kino za sokolovnou	90
Cyklobusy Českomoravského pomezí	90
Druhá Litomyšlská spacák párty.....	90
50 let sester Společnosti Dcer křesťanské lásky sv. Vincence de Paul v Mendryce	91
Krabice od bot plné dáreků	91
Sport v roce 2019	92
Basketbalový klub ADFORS Basket Litomyšl v roce 2019 (podklady kronikáři poskytl Martin Šorf)	92
Úspěchy a umístění členů atletického oddílu TJ JISKRA v soutěžích – 2019 (podklady kronikáři poskytl Petr Doseděl)	93
Družstva	93
Významné soutěže jednotlivců	93
Litomyšlský fotbal (podklady kronikáři poskytl Radek Halva)	97
Hokejová extraliga v Litomyšli	97
Litomyšlský tenis v roce 2019.....	98
Litomyšlský volejbal (nejen) v roce 2019 (podklady kronikáři poskytla Renata Šulcová).....	98

Litomyšlský florbal v sezóně 2018/19	98
Fotbalpark Litomyšl (podklady kronikáři poskytl Pavel Wetter)	99
Hodnocení motokrošářské sezóny	100
Stáj Manon, JK Hřebčín Suchá (podklady kronikáři poskytla Miroslava Skřivanová)	100
Nejlepší sportovci regionu za rok 2019	101
Z dalších událostí.... ..	102
Počasí v roce 2019	103
Statistický přehled roku 2019	107
Závěr kroniky	108
Informace o zápisu do kroniky, schválení Radou města Litomyšle	109
FOTOGRAFICKÁ PŘÍLOHA	115

FOTOGRAFICKÁ PŘÍLOHA

Foto: Není-li uvedeno jinak, Michele Vojáček,
Městský úřad Litomyšl

Zahájení 8. lázeňské sezóny (foto Facebook Lázní ducha)

Starosta města Daniel Brýdl

Hejtman Pardubického kraje Martin Netolický

Senátor a náměstek hejtmana Pardubického kraje Michal Kortyš

Zahájení 8. lázeňské sezóny se zúčastnil také dramatik, scénárista a herec Zdeněk Svěrák

Starosta města Daniel Brýdl (vlevo) a moderátor Václav Žmolík

Gastroslavnosti 2019 (foto Facebook Gastroslavností M. D. Rettigové)

Starosta města Daniel Brýdl u hrobu Magdaleny Dobromily Rettigové; v pozadí členky Sboru paní a dívek

Vystoupení Sboru paní a dívek

Malé diváky bavil Michal Nesvatba

Soutěž o nejlepší bábovku

Sousedská husička pod širým nebem

Závěrečné setkání žáků, učitelů a pamětníků projektu Příběhy našich sousedů spojené s prezentacemi jednotlivých příběhů (foto František Renza)

Moderátorem slavnostního odpoledne byl místostarosta města Radomil Kašpar

Odborná porota (prezentační odpoledne bylo soutěžní)

Smetanova Litomyšl 2019 (foto Facebook Smetanovy Litomyšle)

Slavnostní zahajovací koncert Smetanovy Litomyšle

Vedle starosty města Daniela Brýdla (první zprava) titulární biskup litomyšlský Pavel Konzbul

Leoš Janáček: Příhody lišky Bystroušky

Dmitrij Dmitrijevič Šostakovič: Lady Macbeth Mcenského újezdu

Giacomo Puccini: Triptych

Dalibor Bedřicha Smetany v provedení pražského Národního divadla

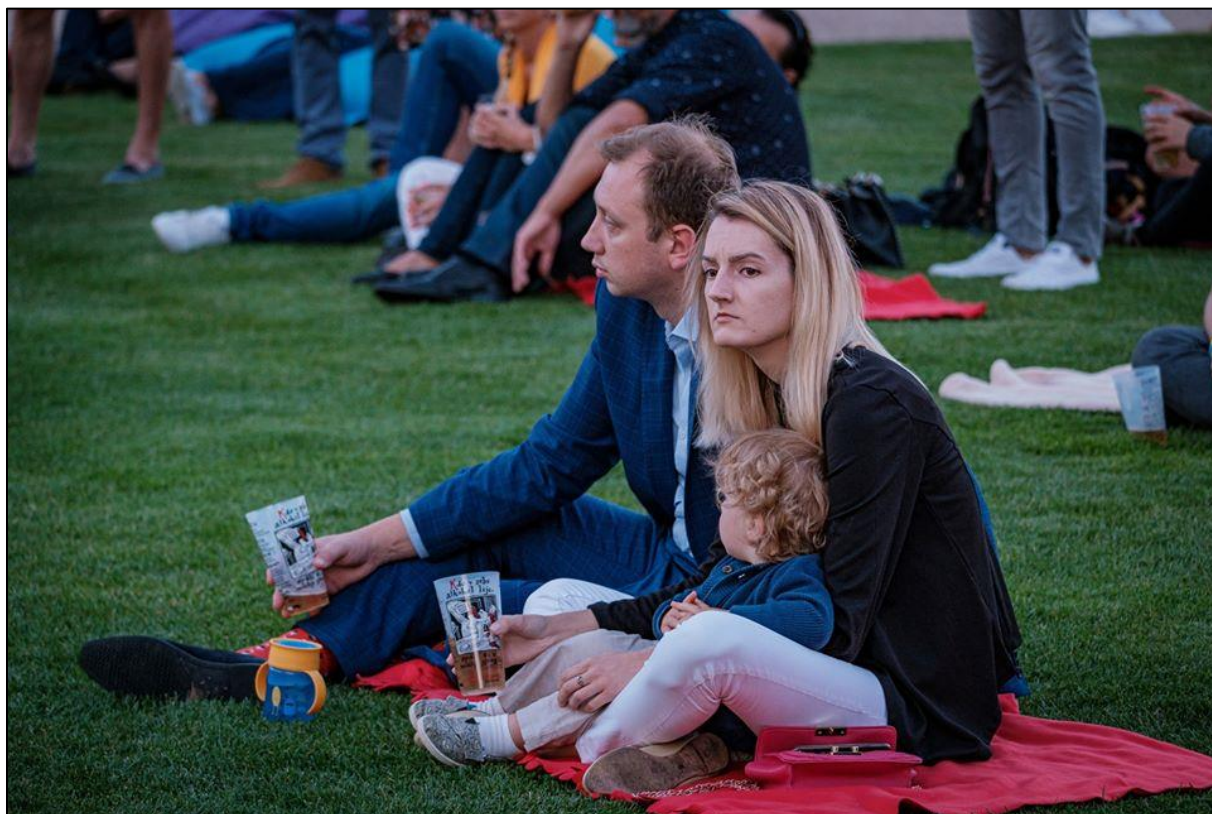

Děková mše svatá sloužená profesorem Tomášem Halíkem v piaristickém chrámu

Pohoda Festivalových zahrad

Velké finále Smetanovy Litomyšle 2019

Dramaturg Smetanovy Litomyšle Vojtěch Stříteský coby moderátor Velkého finále

Prohlídky Zámek za závěsy (foto webové stránky Státního zámku Litomyšl)

Prázdninová lehátková vyhlídka na zámek (foto Facebook Lázní ducha)

Hradozámecká noc (foto webové stránky Státního zámku Litomyšl)

Za příběhem zámku (foto webové stránky Státního zámku Litomyšl)

Litomyšlské dny barokní tradice

Jiří Melcelius: Missa absque Nomine (foto Jeroným Pelikovský)

Mši celebroval Pavel Konzbul, titulární biskup litomyšlský

Zleva: jáhen Piotr Antkiewicz, titulární biskup litomyšlský Pavel Konzbul, jáhen Karel Dvořák a litomyšlský probošt Zdeněk Mach

Slavnost Nanebevzetí Panny Marie (foto Ondřej Vobejda a Marek Votroubek)

Návštěva velvyslanců v Litomyšli

Ministr zahraničí Tomáš Petříček (vpravo) s emeritním starostou města Miroslavem Brýdlem

Národní zahájení Dnů evropského dědictví za účasti ministra kultury Lubomíra Zaorálka (foto Facebook Lázní ducha)

Sestry Havelkovy

Místostarosta města Radomil Kašpar

Ministr kultury Lubomír Zaorálek (uprostřed) se současným (vpravo) a bývalým starostou města Litomyšle z rodiny Brýdlových

Ministr kultury Lubomír Zaorálek v rozhovoru se starostou města Daniele Brýdlem a ředitelem Národního festivalu Smetanova Litomyšl Janem Píknou (uprostřed)

Senátor a náměstek hejtmána Pardubického kraje Michal Kortyš (vlevo) s místostarostou města Radomilem Kašparem

Ředitel Regionálního muzea v Litomyšli René Klimeš (vlevo) se zakladatelem tiskárny H.R.G. Petrem Lorencem

Muzeum tisku v tiskárně H.R.G.

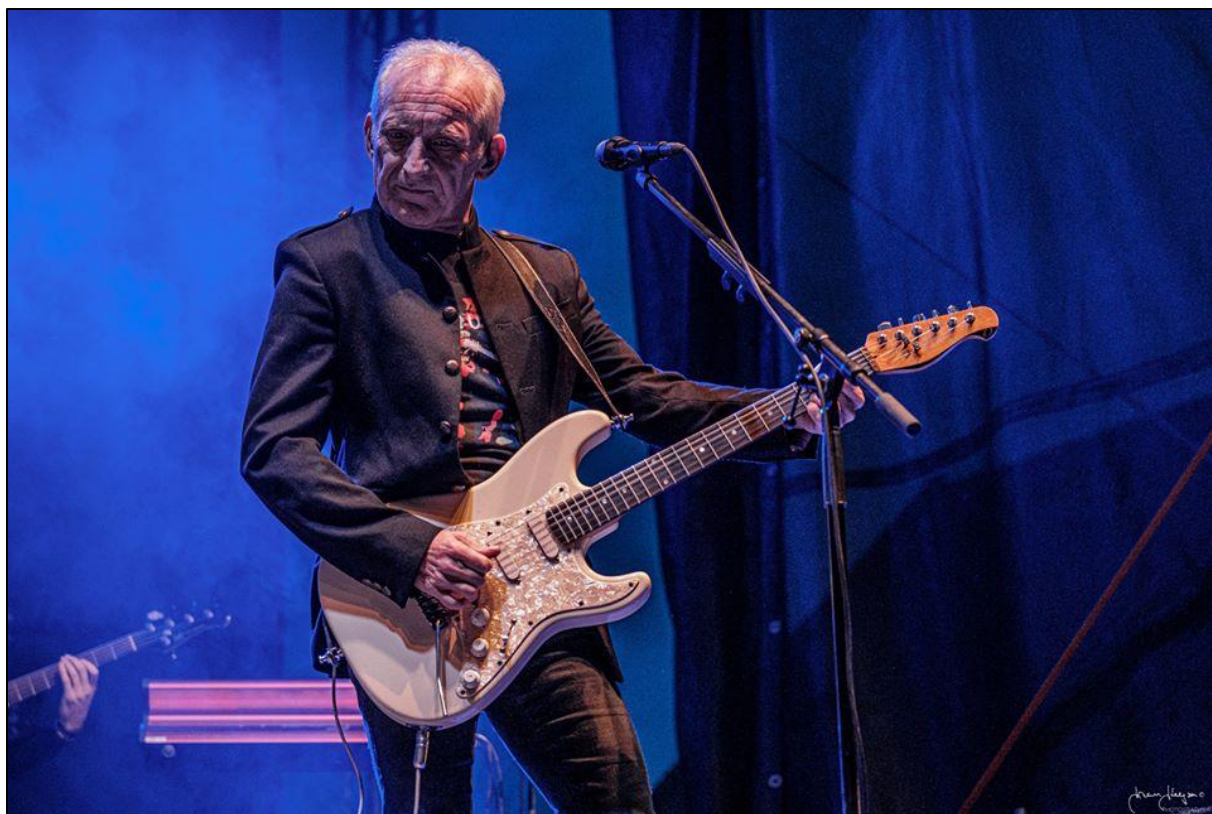
Vystoupení kapel Amélia a Čechomor v rámci Národního zahájení Dnů evropského dědictví (foto Facebook Lázní ducha)

Kapela Amélia se svým frontmanem Jakubem Drymlem

Kapela Čechomor nabídla nevšední zážitek

Předávání Cen města Litomyšle

Starosta města Daniel Brýdl předává ocenění Oldřichu Pakostovi

Místostarosta města Radomil Kašpar předává ocenění Otokaru Karlíkovi in memoriam

Starosta města blahopřeje k získání ocenění městské architektce Zdeňce Vydrové

O hudební doprovod se postaral pěvecký sbor KOS....

... a mladý akordeonista Tomáš Benedikt Sršeň

Živý řetěz žáků a studentů místních škol – připomínka událostí roku 1989

Odhalení náměstí Václava Havla

Starosta města Daniel Brýdl

*Na slavnostní odhalení náměstí Václava Havla přijel také hejtman Pardubického kraje
Martin Netolický*

Hejtman Pardubického kraje Martin Netolický (vlevo) s emeritním starostou města Miroslavem Brýdlem

Architekt Josef Pleskot

Lidé zaplnili celý prostor nového náměstí Václava Havla

Slavnostní odhalení nového náměstí...

Oslava 17. listopadu – Smetanovo náměstí (foto Michele Vojáček, Stanislav Švejcar)

Manželé Dagmar Betty a Josef Vaňkovi při svém hudebním vystoupení

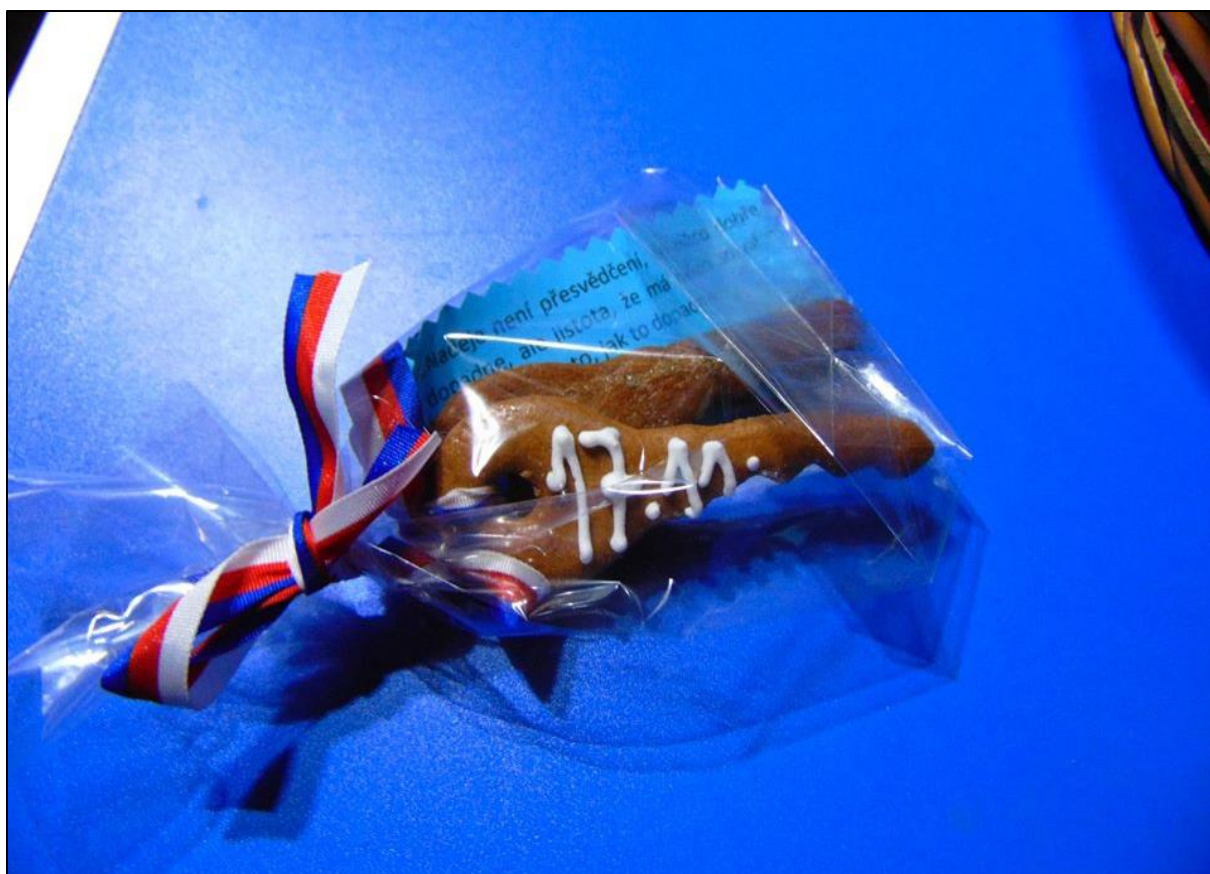

Leoš Krejčí, ředitel Smetanova domu, zpíval českou státní hymnu

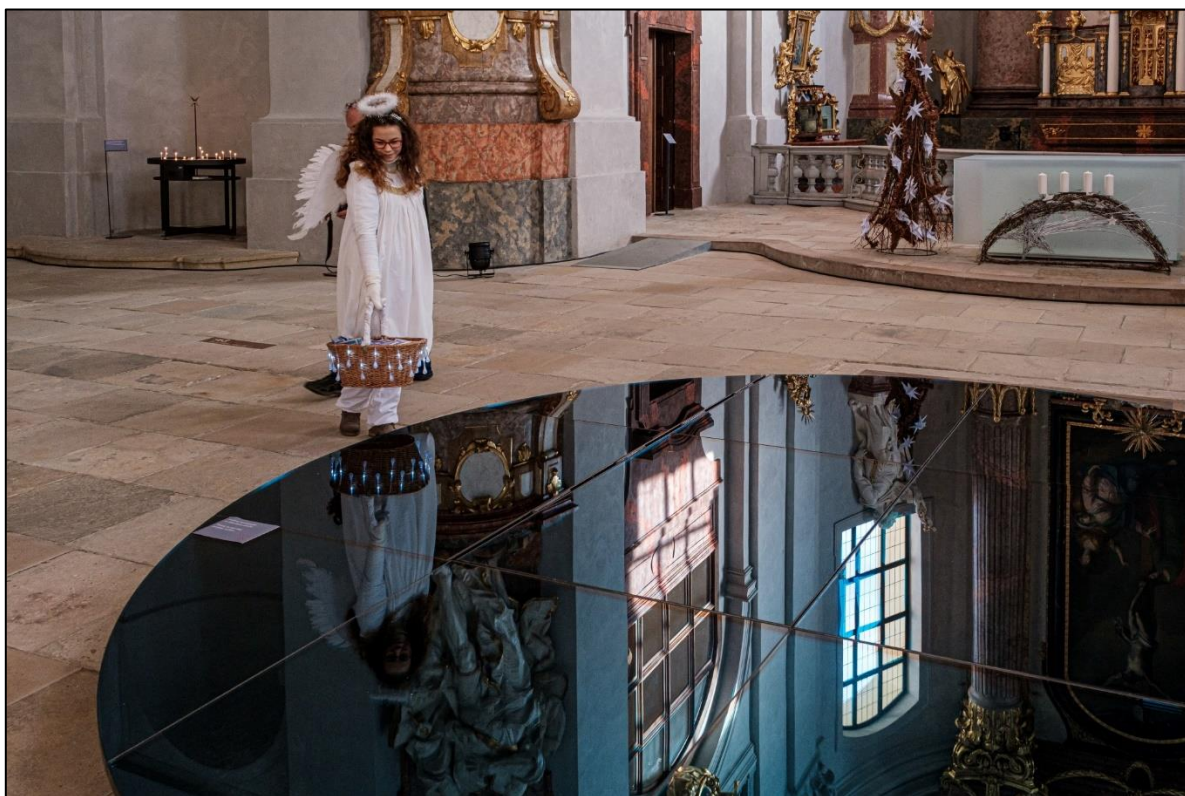
František Zeman, vůdčí osobnost Sametové revoluce roku 1989

Žáci ZŠ Zámecká nabízeli perníkové klíče s citátem Václava Havla

Andělský advent v Litomyšli (foto Facebook Lázní ducha)³⁴

³⁴ Z důvodu chyby kronikáře jsou v tištěné verzi kroniky uveřejněny na straně 215 dvě stejné fotografie. Pro online verzi byla chyba dne 16. 11. 2020 kronikářem opravena.

Na návrší se vrátili andělé... V roli anděla se představila studentka Magdalena Rožková

Vystoupení místní kapely „Vepřo, knedlo s Dádou“

Při první adventní neděli vystoupila také oblíbená kapela Voxel

Daniel Kvasnička, kazatel Církve bratrské v Litomyšli během první adventní neděle

Stáj Manon, JK Hřebčín Suchá (foto Stáj Manon)

Lucie Kodytková se v roce 2019 stala mistryní Východočeské oblasti ve skocích (s koněm Taylor), dále pak obsadila druhé místo v drezuře pony (s Cipískem)

Folbalpark Litomyšl (foto Pavel Wetter)

Stav v roce 2014

Stav v roce 2019

Nová budova „Zetešky“

Uprostřed starosta města Daniel Brýdl, vlevo od něj hejtman Pardubického kraje Martin Netolický

Otevření nového dopravního hřiště

Nové zázemí na hřbitově (foto Tomáš Pleskot)

Přístavba ZŠ Litomyšl, U Školek

